Мирослав Мирчев

КАПАН ЗА МЕЧКИ

dpr

©2018, Мирослав Мирчев

Капан за мечки

Талибаните, „Ал Кайда“ и тероризмът в Южна Азия

Първо издание

© Издава: ДИ ПИ АР ЕООД

© Редактор: Пенка Йончева
© Дизайн корица и предпечат: Ди Пи Ар ЕООД
© Печат: ПиП Апостолови ЕООД

ISBN: 978-619-188-194-9

Мирослав Мирчев

КАПАН ЗА МЕЧКИ

Талибаните, „Ал Кайда“ и тероризмът в Южна Азия

dpr
София • 2018

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор 11

Увод. Защо трябва да се познава новото лице на тероризма? 15

Население, етнически и религиозен състав на ИРП 19

Тероризъм 35

Федерално-административните племенни зони на ИРП – царството на пущуните и раят за регионалния и международния тероризъм 57

Как и защо ФАПЗ се превърнаха в база на международния тероризъм и каква е историческата връзка между „свещените бойци" (муджахидини) и съвременните терористи? 64

Афганистанското движение „Талибан" – организационна структура, възможности за организиране на съпротива и присъствие в ИРП 69

Движението на пакистанските талибани – първото реално обединение на пущунския фактор в региона от идеите на исляма и омразата 85

Присъствието на терористи от „Ал Кайда" и други международни терористични групировки в ИРП, областите на ФАПЗ и по специално в Северен и Южен Вазиристан 97

Генезис на тероризма на територията на ИРП 127

Терористични организации, действащи в областта Хайбер на ФАПЗ. Ръководители, структура, дейност и сътрудничество с други пакистански терористични организации 143

Участието на ПВС в борбата срещу тероризма 151

Кризата в сектора за сигурност на ИРП през 2014 и 2015 г. Влиянието на идеите на „Ислямска държава“ върху пакистанските терористични организации 191

Отношенията между Афганистан и ИРП в областта на сигурността и борбата срещу тероризма. Кога играта ще свърши? 228

Територията на Афганистан – ново поле за регионално напрежение между ИРП и Индия 247

Заключение 263

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АНА	Афганистанска национална армия
АНСС	Афганистански национални сили за сигурност
БЛА	Безпилотни летателни апарати
ГВСТ	Глобална война срещу тероризма
ГК	Граничен корпус
ГП	Гранична полиция
ГР	Граничен район
ГСМ	Гориво-смазочни материали
ДТ	Движение „Талибан“
ДПТ	Движение на пакистанските талибани
ИДУ	Ислямско движение на Узбекистан
ИДТ	Ислямско движение на Таджикистан
ИДИТ	Ислямско движение на Източен Туркистан
ИРП	Ислямска република Пакистан
ИД	Ислямска държава
ИВУ	Импровизирано взривно устройство
ПВС	Пакистански въоръжени сили
ПГМ	Планинска гориста местност
СМИ	Средства за масова информация
МСПС	Международни сили за поддържане на сигурността
МСРП	Междуведомствена служба за разузнаване на Пакистан
НПД	Национален план за действие
ОКНЩ	Обединено командване на началниците на щабове
ФАПЗ	Федерално-административни племенни зони
RAW	Служба за разузнаване на Индия (Research and Analysis Wing)

ТЕРОРИСТИЧНИ ОРГАНИЗАЦИИ

„Ал Кайда“
Движение „Талибан“
Мрежа „Хаккани“
Движение на пакистанските талибани
(Tehreek-e-Taliban Pakistan, TTP)
Групировка на поддръжниците **(Jamaatul Ahrar)**
Партия на свещените бойци **(Hizbul Mujahideen)**
Движение за налагане на ислямските закони
(Tehrik-e-Nafiz-e-Shariat-e-Mohammad, TNSM)
Ислямско движение на Узбекистан
Ислямска група за джихад
Съюз за ислямски джихад
Армия на духовно чистите **(Lashkar-e-Taiba, LeT)**
Хора на преданието **(Able Hadith)**
Ислямистки призив **(Jamaat ul Daawa,JuD)**
Ислямско движение на Таджикистан
Воини на Аллаха **(Jundallah)**
Муджахидин-е-Халк
Движение за ислямска свещена война
(Harkatul Jehadul Islami, HUJI)
Групировка на поддръжниците **(Jamiatul Ansar, JUA)**
Движение на поддръжниците **(Harkat-ur-Ansar)**
Движение на свещенните бойци **(Harkat-ur-Mujahideen)**
Lashkar-e-Jhangvi (LeJ)
Азиатски тигри
Войници на Хафса **(Junoodul Hafsa)**
Lashkar-e-Jhangvi Al-Almi
Армия на пророка Мохамед **(Jaish-e-Mohammad, JeM)**

Партия на свещенните бойци **(Hizbul Mujahideen, HuM)**
Армия на исляма **(Lashkar-e-Islam)**
Поддръжници на исляма **(Ansar-ul-Islam)**
Покана за целомъдрие и отричане от поквара
(Amr Bie Maroof wa Nahi Amil Munkar)
Пакистански корпус на сподвижниците на Пророка
(Sipah-e-Mohammad Pakistan)
Пенджабски талибани
Обединение на исляма **(Towheed-ul-Islam)**
Армия за освобождение на Белуджистан
Белуджистанска републиканска армия
Белуджистанска армия **(Lashkar-e-Balochistan)**
Фронт за освобождение на Белуджистан
Обединена белуджистанска армия
Армия за освобождение на Синдх
„Ал Кайда" на Южна Азия

КОНТРАТЕРОРИСТИЧНИ ОПЕРАЦИИ НА ПВС

Истинският път **(Rah-e-Rast)**
Пътят на освобождението **(Rah-e-Nijat)**
Война за оцеляване **(Zarb-i-Azb на урду)**

На първия ми учител по разузнаване – моя баща,
и на всички колеги от служба „Военна информация“,
които имат реален принос в борбата срещу тероризма.

С уважение!

Мирослав Мирчев

„Не е ли удивително това, че хората така често се сражават за религията и така неохотно живеят по нейните предписания?“

Георг Кристоф Лихтенберг

„Ако познаваш врага и познаваш себе си, не трябва да се боиш от резултатите на стотици битки.“

Сун Дзъ
из „Изкуството на войната“

ПРЕДГОВОР

Пиша тези редове четири месеца след като за първи път прочетох настоящата книга. През това време прочетеното заемаше все по-голямо място в мислите ми и създаваше един плътен, всеобхватен образ на свят, който във всяко едно отношение беше различен от света, който познавам.

Впечатлението от него е като среща с миналото и с живот от някаква друга земя. Пред мисления ми взор се редяха картини от сухите каменисти пустини на Пакистан, прашните пътища и забулени въоръжени планинци, отстояващи своя свят такъв, какъвто го разбират техните затворени културни общности, застинали сякаш в някакво вечно феодално време.

Територии, оспорвани от племена в продължение на векове, закони на честта и на кръвта, и всичкото това въвлечено във водовъртежа на глобализиращия се свят. Този вездесъщ глобализъм, който не пропуска нито една възможност да се възползва от преплетените, сложни и безмилостни отношения между племената и техните вождове, между правителства на доскорошни колониални владения и техните покровители.

Тази сложна и непрекъснато променяща се плетеница от интереси и участници в тази книга е представена конкретно. Невероятно, но е вярно. При първата среща с книгата обилието от факти, от представянето на играчи на терена, от разказани събития и истории залива читателя, за да го потопи изцяло в това необятно море. Оказва се обаче, че няма друг научно издържан начин да се изгради образът на този свят освен дългият път на конкретното запознаване с него. Но за да се усети стореното от автора, е нужно време, време, в което детайлите да отстъпят място на цялостната картина, на усещането за присъствие.

Книгата е подчинена на опита да се хвърли светлина върху тероризма в тази част на планетата. Това е аспектът, от който са представени нещата в нея. В това отношение тази книга не е нито първата, нито ще бъде последната по болезнената тема за тероризма. Но нека признаем на автора достойнството да бъде невероятно конкретен и да не предлага общи разсъждения по темата, с каквито изобилстват значителна част от публикациите, свързани с тероризма.

Смятам, че този силен ефект се е получил не толкова преднамерено, колкото като резултат от личните качества на автора, който върши работата си отдадено, с цялото си същество и така осмисля живота си. Тази книга е споделен живот и нека читателят да не се учудва, че използваната литература е малко в сравнение с много други книги за тероризма. Авторът не цитира, той споделя собствените си наблюдения и опит, които са плод на изследователски и събирателски труд и които са неговото богатство. Изказът е лаконичен и искрен. Книгата е наситена със съдържание. Авторът пише от себе си и поради това читателят изпитва доверие към него.

Имахме нужда от такава книга. Честна, конкретна и далеч от всякакви пристрастия. Книгата е професионална в пълния смисъл на думата. Тя е пътеводител на любознателния в едно от кътчетата на глобалния свят, което обаче има значение далеч по-голямо от това на географските и икономическите дадености.

Като потъва в образа на света в Пакистан и около неговите граници, в съседните му територии, в съзнанието на читателя се създава онзи плътен фон, на който тероризмът там изглежда като обичайно дело. За жалост глобалният свят роди такива места, където тероризмът е обичайно занимание. Обичайно, но то се вписва напълно в

процесите на глобализацията. И тук е неназованият въпрос към читателя, който трябва да си отговори защо е така и това ли е начинът да се преодолее тази човешка трагедия. Това ли е начинът, който се практикува в момента, а именно да се внасят оръжия, да се използват пътищата на дрогата, да се въвличат племената и техните съюзи в големите схеми на геополитическото противоборство в региона. Въпросът е риторичен, но отговорът му и по-точно множеството му отговори следва да се дават не само от официалните власти там, а и от големите участници в глобалния свят.

Книгата няма амбицията да дава отговори. Тя върши работата на терен. Създава и предава реалистичен образ на един невралгичен за съвременния свят регион, който продължава да бъде едно от болните места на планетата.

Тъкмо за този реалистичен образ трябва да благодарим на автора за неговия честен, всеотдаен и завладяващ труд. Нека пожелаем на книгата добър път, а на автора – тази книга нека да не бъде последна. Нашата четяща публика заслужава и други творби с такива достойнства.

Проф. Димитър Йончев, д.ик.н.

УВОД
Защо трябва да се познава новото лице на тероризма?

Защото след атентатите в САЩ от 11.09.2001 г. то значително се промени. Организаторите и изпълнителите на тези атентати от „Ал Кайда" намериха своята „свободна територия" в областите на Федерално-административната племенна зона на Ислямска република Пакистан, по границата с Афганистан, където заедно с местните пущунски племена и бойците от движението „Талибан" създадоха лагери и бази за нападения срещу Международните сили за поддържане на сигурността в Афганистан и срещу Пакистанските въоръжени сили. Липсата на реален контрол върху седемте области на Федерално-административните племенни зони от страна на правителството на Ислямска република Пакистан, ултраконсервативната феодално-племенна система на управление, ниските нива на социално-икономическото развитие и високата неграмотност сред местното пущунско население и не на последно място силното влияние на идеите на радикалния ислям превърнаха тази част на света в рай за представителите на почти всички активно действащи международни терористични групировки. Освен бойците от „Ал Кайда" и движението „Талибан" там намериха убежище организации като „Ислямско движение на Узбекистан", „Ислямско движение на Таджикистан", „Ислямско движение на Източен Туркистан", както и повечето пакистански терористични организации, които са разгледани в тази книга.

Изградените лагери за подготовка на терористи от цял свят, базите за обучение на атентатори самоубийци, една от които имах възможността да посетя лично, позволиха на представителите основно на „Движението на пакистанските талибани" (ДПТ) и афганистанското движение „Талибан"

(ДТ) да създадат и приведат в действие един добре смазан механизъм за новия феномен на тероризма, свързан с използването на атентатори самоубийци, които в по-голямата си част са деца между 8 и 16 години. Наивно е да се мисли, че след частичното или пълно изтегляне на военнослужещите от Международните сили за поддържане на сигурността, сред които е и българският контингент от територията на Афганистан в края на 2017 г. (ако това се случи), съпротивата или атентатите в тази част на света ще спрат. Освен генетично заложената им омраза срещу всякакво чуждестранно военно присъствие от векове пущуните спазват и т.нар. „Кодекс на честта" (*Pukbtunuali*). Кодексът изисква кърваво отмъщение за убийството на член от семейството. Без това отмъщение за воина пущун и семейството му няма чест и уважение. Колко пущуни – бащи, братя и синове, загинаха с бой срещу „неверниците" в Афганистан, колко бяха убити от американски безпилотни летателни апарати във Федерално-административните племенни зони на Ислямска република Пакистан, колко загинаха в операциите на Пакистанските въоръжени сили и областите Суат, Южен и Северен Вазиристан. Отговорът е – десетки хиляди. И всички те чакат отмъщение! А целта на отмъщението е Западният свят, местните хора, които мислят модерно, различно от моллите, не искат техният живот да бъде манипулиран от Корана или законите на шериата. За това този конфликт е противопоставяне без край, заложени са подводни камъни, които ще възпрепятстват мирния процес в тази част на света с години, ще генерират ново напрежение, което ще доведе до много нови жертви – по всяко време и навсякъде. Няма недосегаеми.

Това е причината да напиша тази книга за тероризма в тази част на света, наречена от някои анализатори „кипящия котел", така както аз го видях. Излагам също така и моите виждания за това, какво е трероризъм, видовете тероризъм

и примерната структура на терористичната организация, термини и понятия, които много често се използват в тази книга. Правя това, за да може още в самото начало уважаемият читател, направил си труда да прояви интерес към този труд, да разбере по-добре терминологията, която използвам за пресъздаване на моята интерпретация и анализ на посочените събития.

В заглавието на книгата има известна символика, която свързва две неща – **реалността**, взета от начина на живот, бита, етнопсихологията и религията на хората, живеещи в тази част на света, и **техния сблъсък** с геополитиката, провеждана от световните лидери в района на Централна и Южна Азия.

Капан е приспособление за лов на животни, състоящо се от една или няколко пружини или челюсти, захващащи шията или лапата на животното. Хванатото животно загива. Когато капанът щракне мощно, няма мърдане. Никой не може да те измъкне.

В новата история на Афганистан в този „капан за мечки" или империи, първо попада Британската. Близо век след това капанът се затваря жестоко и за Съветската империя. Основният въпрос, на който се опитвам да отговоря в тази книга, е дали и през 21-и век капанът за мечки ще отвори нова рана на единствения останал в момента геополитически играч в лицето на САЩ. Кои са пешките и кои са царят и царицата в тази шахматна игра, свързана с голям залог? Кой може да продължи играта и дали отново Афганистан и Пакистан няма да са основните регионални играчи, поставили капана.

За да се добие по-пълна и реална представа за местата и събитията, които се разглеждат в тази книга, повечето от които съм посетил лично или на които съм присъствал, бих искал още в самото начало да разгледам

Ислямска република Пакистан с нейното изключително разнородно население и етнически групи, както и географската област, намираща се между границата на Афганистан и Пакистан и наричаща се Федерално-административна племенна зона, както и същността на тероризма.

Население, етнически и религиозен състав на Ислямска република Пакистан

Ислямска република Пакистан (ИРП) има население от близо 193 200 000 жители, съгласно последното преброяване през 2016 г. Гъстотата на населението е 203,3 жители на кв.м. Извън страната живеят около 3,5 млн. пакистанци основно в Индия, Великобритания, САЩ и Иран.

ИРП е шестата по население страна в света и втората по население най-голяма мюсюлманска държава. Федерална република с парламентарна форма на управление.

Президентът на ИРП е върховен главнокомандващ на ВС и определя основните насоки в областта на политиката за отбрана на страната. Той има конституционни пълномощия да обявява извънредно и военно положение, всеобща мобилизация, да разпуска Националното събрание и Сената, да обявява война и да извършва кадрови промени сред висшия команден състав на видовете въоръжени сили. Избира се чрез гласуване от двете камари на парламента за срок от 5 години.

Законодателната власт на ИРП се изпълнява от **Федерален парламент**, състоящ се от две камари – Сенат (горна) и Национално събрание (долна).

Сенатът е постоянен законодателен орган, който е съставен от равен брой представители на всяка от петте провинции, избрани измежду членовете на техните провинциални събрания за срок от 6 години. Общият брой на сенаторите е **100**.

Националното събрание (НС) на ИРП се избира чрез пряко гласуване от имащите право на глас граждани на страната, навършили 18 години. Депутатите се избират за срок от 5 години.

Броят на депутатските места в НС е **342,** като **272** депутати се избират чрез пряко гласуване по време на парламентарните избори, 70 места са за представители на немюсюлманското население на Пакистан (10) и за жени (60).

Политическата партия, спечелила най-много гласове на парламентарните избори, предлага министър-председател на страната и членовете на новия федерален кабинет, които се гласуват от НС.

Всяка провинция избира свое провинциално събрание, което излъчва министър-председател (Chief Minister) и провинциално правителство.

ИРП има **многопартийна система** с повече от 30 политически партии, фракции и движения. Историята на ИРП от основаването ѝ до момента показва, че нито една политическа партия не е била в състояние да управлява самостоятелно страната, поради което се налага да влиза в съюз с други партии и да формира коалиционни правителства. Характерно за част от основните партии в ИРП е, че тяхното ръководство се предава по наследство на представители от фамилията, която е създала партията.

Етническият състав на ИРП е твърде разнообразен и се състои основно от пенджаби (44,15%), синдхи (14,1%), сарейки (10,53%), мухаджири (7,8%), белуджи (3,57%), пущуни (15,42%) и други (4,66%).

Основните етнически групи в ИРП са пет – пенджаби, синдхи, мухаджири, пущуни и белуджи, като три от тях дават имената на областите и провинциите, в които те са преобладаващо болшинство – Пенджаб, Синдх и Белуджистан. Различията между тези основни пет групи както в исторически план, така и понастоящем често са източник на етнически противоречия, противоборство и физическа саморазправа между тях. Всяка от тези етнически групи се

характеризира със специфично облекло и езиков диалект, който се различава от официалния за страната език урду.

Етническата група **пенджаби** е около **73 367 360** от общо 86 084 000 души (преброяване от 2008 г.) от населението на провинция Пенджаб (в превод „земята на петте реки", от където идва и нейното име). Това е най-голямата етническа група в държавата, което ѝ дава правото от създаването на страната през 1947 г. нейните представители да заемат най-важните и отговорни постове в ИРП и държавната администрация. Пенджабите винаги са били на възлови позиции и ръководни места в състава на ПВС. Счита се, че те сформират политическия и военния елит на страната. Най-известните политически личности от тази група в новата история на ИРП са бившият президент генерал Зиа ул Хак, бившият федерален министър-председател Юсуф Гилани, както и сегашният Наваз Шариф.

Езикът, който говори тази етническа група, е пенджаби. Същият принадлежи към индоарианската езикова група. Географската област Пенджаб е разделена между Индия и ИРП и от двете страни на границата се говори на различен диалект. В пакистанската провинция Пенджаб езикът пенджаби има два диалекта – *западен пенджаби*, който се говори в западните и централните райони на провинцията, включително и в столицата Исламабад, както и *източен пенджаби*, използван в пограничните райони с Индия. Паралелно с това пенджаби има и друга диалектна форма наречена *лахнада*, която е трудно разбираема за част от тази етническа група, говори се основно в южните райони и е класифицирана като отделен език.

Азбуката на езика пенджаби идва от писмеността *гурмукхи*, създадена през 16-и век и използвана от индийските гуру. Същата не е официална за ИРП и провинцията, но все още се използва основно от по-старото

поколение. Официално се говори и пише на официалния език *урду*. Освен това в провинция Пенджаб се говорят още и *английски, сираики, хиндко, пущу и белуджи*.

От етническа гледна точка провинция Пенджаб е мултиетническа. Освен от пенджаби, провинцията се населява и от племенните групи: *арейнси, гакхарси, гуджарси, джатси, раджпутси и шайкхии сайеди*. Другите по-малки етнически групи са: *хиндко, пущуни, белуджи, кашмирци, синдхи и мухаджири*.

Близо 99% от населението е мюсюлманско, основно сунити. На територията на провинцията има и много малка група немюсюлмани, изповядващи зороастризма, християнството (основно католици протестанти) и хиндуизма.

Тъй като в индустриално отношение Пенджаб е една от най-добре развитите провинции на страната, в нея не съществува такова рязко разделение между различните слоеве на обществото, между богати и бедни, както в другите провинции. В Пенджаб основните финанси са в ръцете на две-три фамилии, които са най-крупните земевладелци и индустриалци. Най-богата от тях е на фамилията Шариф, която се ръководи от Наваз Шариф и неговия брат Шахбаз Шариф, който е министър-председател на провинциалното правителство.

Синдхите се преселват на територията на ИРП през 1947 г. след разделянето на Британска Индия през 1947 г. и образуват **етническата група синдхи**. Същите са от индийски произход, но изповядват исляма. Корените им са от две основни племенни групи, населявали Индия през 16-и и 17-и век – раджпут и сумра.

Тази етническа група е около **24 410 999** души и населява основно **провинция Синдх**, от където идва и нейното име. Близо 2 500 000 синдхи, изповядващи исляма,

живеят понастоящем на територията на Западна Индия. Повечето от имената, които носят синдхите, идат от арабския и турския език, като най разпространеното фамилно име е Шах.

Синдхската етническа група говори езика *синдхи*, който е третият най-разпространен език в ИРП, официален за провинция Синдх заедно с *урду*. Федералното правителство на страната е разрешило личните карти на синдхите да бъдат изписвани както на урду, така и на синдхи. Езикът *синдхи* произхожда от индоарианската езикова група и е подраздел на индоиранската част от индоевропейската езикова група. При писането на синдхи в ИРП се използва основно арабската азбука, както и допълнителни букви, подчертаващи мелодичността на езика. *Синдхи* се говори основно от бедните слоеве на населението, докато в големите градове, както и образованите представители на тази етническа група говорят урду. Освен това в провинция Синдх са разпространени езиците *сираики, кутчи* (диалект на синдхи), *белуджи, пенджаби и пущу*.

Основният поминък на по-голямата част от тази етническа група е земеделието, като повечето нейни представители живеят в почти феодална зависимост от големите земеделски собственици на земя. Фамилията, която притежава над 40% от обработваемата площ в провинция Синдх, е Бхуто (Зулфикар Али Бхуто, неговата дъщеря Беназир Бхуто и сегашният президент Асиф Зардари), а в гр. Ларкана се намира семейната им гробница, в която са погребани Зулфикар Али Бхуто и дъщеря му Беназир Бхуто.

В тази провинция има изключително голямо разделение между различните социални слоеве, сред които преобладават бедните земеделски работници, които са 51% от населението на Синдх и живеят на прага на пределната бедност.

Основната част от тази етническа група изповядва исляма, а близо 1,8 милиона синдхи изповядват хиндуизма, като има и малък процент от тях, които са християни, хора, изповядващи зороастризма, и еврейско малцинство.

Синдхите са 65% от населението на провинция Сиднх. Другите етнически групи, които са представени в провинцията, са мухаджири (около 15%), белуджи, пущуни и пенджаби.

Етническата група **белуджи** населява териториите на североизточен Иран, югоизточен Афганистан, Туркменистан и няколко арабски държави от Персийския залив. Над 60 % или **6 204 840** души от тази етническа група живее на територията на ИРП, в **провинция Белуджистан**, от където идва нейното име. Цялото население на Белуджистан е 9 893 727 жители.

Етническата група произхожда от племената брахуи, като на територията на ИРП живеят основно две от разклоненията на това племе – сулеймани и макрани. Счита се, че етническата група белуджи е пристигнала в района на Белуджистан от Вавилон при похода на Александър Македонски към Индия и е останала там. Другата теория е, че това са ирански племена, преселили се през 14-и век от района на Каспийско море. Част от тях са и от арабски произход и се заселват в Белуджистан по време на арабското нашествие в Югоизточна Азия.

Преобладаващата религия е ислямът, като болшинството от белуджите са сунити. Единствено около 25% белуджи, населяващи районите по протежение на пакистанско-иранската граница, са шиити.

Белуджите и понастоящем са номадски и полуномадски племена. Живеят при строга родовоплеменна патриархална система, при която мъжът е глава на

семейството, племето се ръководи от старейшина, а важните решения се вземат от племенен съвет, наречен **Джирга**. Главният поминък е животновъдството и земеделието, независимо че тази провинция на ИРП е най-богата на природни ресурси, включително на природен газ и нефт, които все още са неразработени.

Основният език, който се говори от най-големите племена *мазари* и *раджанрур*, се нарича *балочи*, който е от иранската езикова група. Освен него белуджистанските племена, живеещи в близост до иранската граница, използват диалекта *брахуи*, а в района на гр. Дера Гази Хан, където живее племето легхари се използва диалектът *сарайки*. Белуджи живеят още в провинциите Синдх и южните области на Пенджаб.

Белуджите и понастоящем се обличат и носят традиционните за тях шалвар-камиз, като предпочитаният цвят е бял, а на главите си носят тюрбани, чиято дължина е задължително 1,8 м. Мъжете са с бради, като по-старите представители на тази етническа група къносват брадите си. Жените задължително си покриват главите с шалове, като през последните 10-15 години под влияние на талибаните и радикалния ислям в тази провинция масово започват да носят традиционните за Афганистан бурки в светлосин цвят.

По характер белуджите са горди, непокорни и свободолюбиви хора. Характерно за Белуджистан е, че това е провинцията от състава на ИРП с най-силно изразени сепаратистки настроения. За независимост и отделяне на провинцията от страната се борят Армията за освобождение на Белуджистан и Революционната армия на Белуджистан, които са забранени от закона.

На територията на Белуджистан действат и терористичните групировки „Белуджистански народен фронт за освобождение", „Обединен фронт за освобождение на

Белуджистан" и „Народен фронт за въоръжена съпротива". Същите са поставени извън закона и се предполага, че поддържат връзки и получават помощ (материална и финансова) от „Ал Кайда" и индийската разузнавателна служба RAW.

Пущунската етническа група (наричани още пащуни или пахтуни) произхожда от племената, населявали преди векове източните части на Иран. Тази етническа група населява понастоящем основно Афганистан, иранската провинция Хорасан, ФАПЗ, провинция Хайбер-Пахтунхва и провинция Белуджистан на ИРП. Пущунските племена са отделени от двете страни на афганистанско-пакистанската граница по дългата 2430 км линия „Дюранд", която разделя част от населените пунктове наполовина от двете страни на границата, минавайки по средата на къщите и дворовете на племената.

На територията на ИРП пущуните са общо **26 692 900** души, като живеят основно в провинция Хайбер-Пахтунхва и ФАПЗ. Тези провинции и области се населяват от пущунската етническа група повече от 250 години.

Социално пущуните са обединени в много племена, подплеменни групи и кланове, които рядко са били единни в политическо отношение. По официални данни това са над 60 основни пущунски племена и повече от 400 подплеменни групи и кланове. Изповядват исляма като религия и са предимно сунити. Една много малка част от тази етническа група са шиити.

Племената от пущунската етническа група спазват строго традиционния родовопатриархален начин на живот и общуване. Различните племена и родове се управляват от старейшини, които формират племенната **джирга**. При вземането на сериозни решения, свързани с обстановката в

различните области на ФАПЗ, се свиква т.нар. **Великата джирга** на пущунските племена, към която се присъединяват и представители на племената, живеещи на територията на Афганистан.

За пущуните все още е много важен т.нар. **Кодекс на честта** (Pukbtunwali), който ревностно се спазва и предава от поколение на поколение и понастоящем. Според Pukbtunwali се отмъщава на всеки, който си е позволил да обиди, посегне на живота или убие член на семейството, рода или племето, и той се издирва и преследва от тях, докато не бъде наказан.

Другата запазена и до днес традиция е пущуните да оказват гостоприемство, както и задължително да защитават своя гост, докато той е в техния дом (melmastia). Представителите на пущунската етническа група са задължени да подслонят, нахранят и защитават своите гости, докато те се намират на територията на техния дом, род или племе. Освен това melmastia ги задължава всеки, поискал помощ, подслон и защита от тях да я получи. Това важи дори за криминално проявени лица, потърсили помощ при пащуните. На полицията и нейните представители не е позволено да арестуват лицето, докато то е на територията на фамилията или племето, както и докато е техен гост. Задължително всеки навършил 16 години мъж има право и носи огнестрелно оръжие, което е въпрос на чест за него.

Представителите на пущунската етническа група са горди хора, които държат на своята дума и обещание и никога не го нарушават. Между тях много рядко се намират предатели поради смъртното наказание за тях и техните фамилии от подобно деяние. Веднъж поето от тях задължение, задължително се изпълнява. Това е причината паравоенното формирование „Граничен корпус" (ГК) на

провинция Хайбер-Пахтунхва да бъде съставено единствено от представители на пущунските племена още през 18-и век, от времето на английското управление на Индия.

Племената от тази етническа група, които населяват основно централната и южната част на провинция Хайбер-Пахтунхва, са: юсуфзай, хатак, маруат, африда, шинвари, оракзай, бангаш, мехсуд, мохманд и вазири. В северните части на провинцията живеят пущунските племена: суати, тарин джадун и мешвари.

Федерално-административната племенна зона, включва в състава си седем племенни области (агенции), които са населени основно от пущунската етническа група. В областта Баджаур пущуните са около 595 227 души, в областта Мохманд те са 334 450 души, в областта Хайбер тяхната численост е близо 546 700 души, в областта Оракзай те са около 450 000 души, в областта Курам пущуните са около 448 310 души, в областта Вазиристан пущуните са 791 040 души.

Езикът, който говори тази пущунска етническа група е *пущу* (пашту) и принадлежи към индоевропейската езикова група и по-точно към нейния индоирански подраздел. Говори се основно в Афганистан и западните области на ФАПЗ, провинциите Хайбер-Пахтунхва и Белуджистан на ИРП и е официален език в Афганистан.

Основният поминък на пущуните е животновъдството, което е принудило много от представителите на тази етническа група да потърсят работа и да се преселят в големите градове като Карачи, Равалпинди и Исламабад.

Етническата група **мухаджири** (в превод хора говорещи урду) е съставена основно от пристигналите след отделянето на ИРП от Британска Индия през 1947 г. мюсюлмани. Същите около **13 000 000** души, произхождат от образованите слоеве на мюсюлманската общност в

Индия и под силния натиск както политически, така и физически, включително и убийства от страна на индийските синдхи, са принудени да имигрират в ИРП, понасяйки много жертви и лишения по време на своето преселение. Заселват се основно в провинция Пенджаб (около 5 500 000 мухаджири) и в провинция Синдх (около 1 500 000 мухаджири), като близо 1 300 000 живеят в гр. Карачи. Мухаджири населяват още и градовете Мултан, Куета, Равалпинди и Хайдерабад. Живеят като цяло в затворени общности и все още срещат враждебно отношение като към чужденци, особено в провинция Синдх.

Основните фактори, които различават мухаджирите от останалите етнически групи в ИРП, са два. Първият е, че мухаджирите пристигат от различни провинции на Индия, като обединяващото между тях е, че те единствено говорят и пишат на техния майчин език урду (официален език в ИРП), който много пакистански граждани не знаят и изучават в училищата. Другият обединяващ фактор за тази етническа група е силната съпротива и ненавист, която срещат след пристигането си на територията на ИРП от местното население, особено в гр. Карачи.

Характерно за мухаджирите е тяхната богата култура, любознателност и стремеж към знания. За много кратко време те се превръщат в една от най-образованите прослойки в ИРП, започват да заемат възлови позиции и да доминират в провинциалните правителства и парламенти на Пенджаб и Синдх.

Студентите мухаджири създават най-силното студентско движение в страната под името „Организация на всички студенти мухаджири" (APMSO) в Университета в гр. Карачи през 1978 г., което се противопоставя на водената от тогавашния министър-председател Зулфикар Али Бхуто политика, който лишава студентите мухаджири от правото

им да продължат образованието си във ВУЗ на страната. След свалянето от власт на правителството на Бхуто през 1984 г. кадрите, създали APMSO, сформират политическата партия на мухаджирите MQM (Mohajir Qaumi Movement), обединявайки няколко по-малки партии и движения, борещи се за правата на угнетените бедни слоеве на пакистанското общество, както и за права на малцинствата, живеещи на територията на ИРП. Това е единствената партия на етническа група на територията на ИРП. MQM е противник на религиозния екстремизъм и партиите, подкрепящи подобен вид политика. MQM има лявоцентристка, либерална политическа ориентация. Нейният председател Алтаф Хусаин, който понастоящем живее в Лондон, управлява MQM еднолично и с диктаторски стил. Това е четвъртата по членска маса партия в ИРП и втора в провинция Синдх, след ПНП. В нейните редици съществува изключително строг ред, дисциплина и субординация.

Мухаджирите играят основна роля в създаването и развитието на пакистанската ядрена и космическа програма. От тази етническа група са бившият президент на страната генерал Първез Мушараф, създателят на ядрената програма и ядреното оръжие на ИРП доктор Абдул Кадир Хан и професор Гюлам Муртаза.

Етническата група **сарейки** населява югоизточните части на ИРП и по-специално провинция Пенджаб, където до 1950 г. е съществувало самостоятелното мюсюлманско кралство Бахавалпур, управлявано от династията Абаси (разклонение на турските султани). Кралството се присъединява към ИРП след Първата пакистанско-индийска война от 1948 г. Част от тази етническа група все още живее в Индия, в щатите Пенджаб, Махабшах и Гуджарат.

През 1970 г. представителите на тази етническа група започват борба за независимост и отделяне от състава на

ИРП и ново сформиране на кралството Бахавалпур в района на градовете Мултан и Бахавалпур, между териториите на Индия и ИРП. След военния преврат на генерал Зиа ул Хак движението на сарейките е подложено на преследване и преминава в нелегалност. Борбата за независимост продължава и след смъртта на Зиа ул Хак. Понастоящем в районите на Мултан и Бахавалпур тази етническа група има свои предавания на родния си език по местните телевизионни канали и радиостанции. Издава и свои вестници.

Представители на тази етническа група изповядват исляма – 75%, и са основно шиити, като малка част от тях са последователи на хиндуизма. Говорят езика *серайки* (или сирайки), който е индоарийски подраздел на индоевропейската езикова група. Използва се основно в западните райони на провинция Пенджаб, провинция Синдх, Белуджистан и Хайбер-Пахтунхва. Има много диалекти. Говори се от близо **15 000 000** души в ИРП и от 70 000 души в Индия, както и е един от 30-те най-разпространени езици в световен мащаб.

Етическата група **калаши** населява северните части на планинския район Хиндукуш, в областта Читрал на провинция Хайбер-Пахтунхва на ИРП. Техният брой е приблизително **6000** души, които живеят в затворена общност и все още спазват голяма част от техните езически обичаи, традиции и облекло, което е характерно единствено за тази област на ИРП. Счита се, че техните обичаи и ритуали са много близки до тези на древните гърци (а според мен и на траките), както и че калашите са били част от войниците на Александър Македонски, останали в тази част на света след похода му срещу Индия. Това обяснява и наличието на гръцка Неправителствена организация (НПО), която работи в района на Читрал повече от 15 години.

Членовете на тази етническа група се преселват в района на Читрал през 2-и век от новата ера от територията на Афганистан. През 17-и век те основават своя държава, наречена Кафиристан, завладяна при нашествията на Отоманската империя, която налага исляма само на една много малка част от калашитската етническа група. Болшинството от тях все още вярват и се молят на езически божества и спазват техните езически обичаи (близки до тези на траките).

Езикът, който използват, се нарича *калаша* и произхожда от дардикския клон на индоарианската езикова група.

ИРП е втората най-голяма мюсюлманска държава в света, както и втората по най-много представители на сунитската общност. **Ислямът** е основна религия в страната, а мюсюлманската религия играе изключително важна роля в живота на населението на ИРП.

Ислямът има доминираща роля и в политическия живот на ИРП. В страната има 5 основни ислямски партии, които оказват силно влияние върху вътрешно-политическия живот в ИРП. Това са: Jamiat Ulema-e-Islam (JUI-F), Jamiat Ulema-e-Pakistan (JUP), Jamaat-e-Islam (JI), Tehrik-e-Jafaria Pakistan (TJP) и Jamiat Ahle Hadith, които са обединени в коалиция, наречена Muttahida Majlis-e-Amal (MMA). В повечето случаи се явяват заедно на парламентарните избори. ММА е третата по значение политическа коалиция, представена във федералния парламент на страната. Тяхната идеология се базира на налагането на шериата като основен закон в страната и стриктното придържане към основните ислямски традиции. Има силно влияние и поддръжници основно сред бедните и неграмотни слоеве на населението предимно в провинция Хайбер-Пахтунхва, провинция Белуджистан и ФАПЗ.

Всичките партии провеждат традиционно анти-американска и антизападна политика и осъждат всичко, свързано със западния начин на живот.

Същевременно в страната има силно противопоставяне между отделните религии, особено между мюсюлманството и християнството, като най-агресивни са представителите на сунитската общност. Много чести са случаите на побой, малтретиране, изнасилване и убийство над представителите на християнската общност, като това е практика основно в провинция Пенджаб – столицата Исламабад, градовете Равалпинди, Лахор, Сиалкот, Гуджанвала и Фейсалабад, където живеят повечето християни. В част от тези градове през 2008–2009 г. бяха извършени и редица атентати, при които срещу събирания на християнските общности беше стреляно с огнестрелно оръжие и хвърляни ръчни гранати. Представители на християнската общност почти не се допускат на ръководни длъжности в държавната и общинска администрация, както и в редовете на ПВС и полицията.

Противоречия съществуват и между сунитската и шиитската общности в страната. Те са особено силни в районите на провинция Хайбер-Пахтунхва и областите на ФАПЗ. Изразяват се основно в извършването на атентати чрез взривяване на шиитски джамии с импровизирани взривни устройства (ИВУ) или самоубийствени атентати, оскверняване на техни гробища и свещени места, както и атентати по време на погребални церемонии на шиитите.

Грамотността в ИРП е 56,20% по данни от 2008 г. Тя е най-висока в столицата Исламабад – 72,9%, а най-ниска в областите на ФАПЗ – 10,37%. Грамотността на хората на възраст между 55–64 години е около 30%, на хората между 45–54 години е около 40%, а на тези между 15–24 години е 60%. Все още много силна роля в образователната система

играят изградените в джамиите религиозни училища медресета, където се обучават основно децата от най-бедните слоеве на обществото. В различните области и провинции на страната по неофициални данни има около 50 000 медресета, които са съсредоточени основно във ФАПЗ и провинция Хайбер-Пахтунхва и в които се обучават приблизително 2 000 000 деца.

Понастоящем официално на територията на ИРП има общо 163 671 учебни заведения, от които: 12 286 религиозни училища в джамии (медресета), 125 465 начални училища, 14 982 средни училища, 9111 висши училища, 874 интерколежа, 201 колежа и 753 университета. Освен това в страната има 730 професионално-технически учебни заведения, които подготвят средни кадри за промишлените предприятия и икономическия сектор и в които обучението е задължително до осми образователен клас.

В учебните заведения преподават около 665 549 учители, като 18 223 обучават учениците в религиозните училища, 330 067 преподават в началните училища, 114 076 в средните училища, 25 208 във висшите училища, 2151 в интерколежите, 14 599 в колежите и университетите.

Тероризъм

Преди да навляза по-детайлно в проблемите на сигурността на ИРП и свързаните с това пакистански терористични, бунтовнически и сепаратистки организации, бих искал да дам една обща представа за това, какво е тероризъм, какви са неговите основни форми на проявление, какво представлява терористичната организация, терористичната дейност, разликата между антитерористична и контратерористична операция, както и това какво е терористична организация, нейната структура и способите за изучаване и оценка на нейните бойни възможности.

Съвременният тероризъм непрекъснато еволюира и усъвършенства своите форми, методи и тактики на водене на деструктивна дейност. Наред с пропагандирането на своите идеологически и религиозни норми, той разширява мащабите и увеличава броя на страните, на чиято територия провежда терористични операции, както и целите, които са обект на тероризма.

Някои от определенията, характеризират тероризма като практическо действие, представляващо тотална война против мирни граждани, инфраструктурни и информационни обекти и срещу законните институции. Целта на тези действия е предизвикването на страх и парализирането на обществото за достигането на конкретни политически и други резултати. Определя се като пряк или косвен удар по институциите, осигуряващи защита на жизнените интереси на гражданите, целостта на държавата, психиката на личността и масовото съзнание. Според други автори тероризмът е систематично използване на терор или непредсказуема жестокост срещу правителства, обществени личности или обикновени хора за постигане на политически цели.

Тероризмът се използва от организации с лява или дясна политическа насоченост, от националисти или етнически групи, от революционери, армии и специални служби на отделни правителства.

Тъй като и към днешна дата няма единна, международно призната дефиниция за това какво е тероризъм, пишейки за него и неговите прояви на територията на ИРП, ще го определя **като начин за водене на политическа борба, който се основава на използването на** идеологически мотивирано насилие или заплаха от насилие срещу отделни лица, групи от хора или цели народи.*

Целите, които обикновено преследва тероризмът, основно са:

1. Физическо унищожаване на лица и група от лица, които представляват пречка за постигането на определени политически, религиозни или социално-икономически цели.

2. Отслабване на влиянието в обществото на правителства, партии, обществено-политически и религиозни движения или известни личности чрез всякакви средства.

3. Влияние върху външната и вътрешната политика на отделни страни или цели региони.

По своята същност **тероризмът** е *предумишлено, политически и икономически мотивирано насилие, извършено срещу хора*. На практика той демонстрира широк диапазон на възможен характер от действия, без съобразяване с броя на жертвите и материалните щети, които остават след него.**

---

* *Patterns of Global Terrorism 2001. United States Department of State. Washington.*

** *Дисертационен труд „Операции срещу разпространението на оръжия и терористични действия", подп. Мирослав Мирчев, 2004 г.*

Според **средствата**, които терористите използват, тероризмът би могъл да се раздели на две основни категории: **конвенционален тероризъм** и **неконвенционален тероризъм**.

През последните години се появиха много определения за видове тероризъм в зависимост от използваните неконвенционални средства за постигане на насилствения акт – ядрен, химически, биологически, включително и **космически тероризъм**.

Религиозният тероризъм се появява за първи път като трайно съществуващо обществено явление след възникването на държавата Израел през 1949 г., но се налага като доминираща тенденция в края на Студената война и разпадането на Източния блок. В страните от Близкия и Средния изток, където възниква религиозният тероризъм, той се разглежда като едно от първоначалните средства за борба на националноосвободителните и антиколониалните движения. Като първо противопоставяне между исляма и комунизма може да се определи войната на СССР в Афганистан. Преобладаващата част от религиозния тероризъм на ислямска фундаменталистка основа има антиамериканска и изобщо антизападна насоченост.

Съвременният ислямски фундаментализъм е нов феномен, различен от традиционния ислямски фундаментализъм, особено по отношение на общите корени на религията. Затова основите на ислямския тероризъм и агресивност, които се търсят в историческото развитие на исляма, могат да бъдат намерени там само от части. Съвременният ислямски фундаментализъм е по-скоро реакция срещу западния модел и култура, отколкото срещу западната цивилизация като цяло. Ислямските фундаменталисти искат да управляват обществото с идеите от миналото и техническите средства на настоящето.

На базата на това явление в света се появи и нова разновидност на тероризма, наречена **ислямски тероризъм**, който след атентатите от 11.09.2001 г. се превърна в най-сериозния враг на международната общественост. За рождена дата на ислямския тероризъм се смята 1928 г., когато в Египет е създадена организацията „Мюсюлманско братство". Основната обща черта на всички ислямски терористични организации е омразата към друговерците, особено към евреите, еретиците и страните, които ги поддържат. Обикновено, когато се говори за ислямски терористи, се използват понятия като *екстремисти, ислямисти и фундаменталисти*.

Терористичната организация* (група) е нелегална структура, създадена с цел осъществяване на терористична дейност, признаваща или пропагандираща възможността за използването на тероризъм за постигане на своите крайни цели.

Терористичната организация може да се разглежда като организирана структура, създадена с цел да провежда терористична дейност или признаваща използването на тероризъм в своята дейност.

Интересно е да бъдат разгледани и понятията *терористична акция и терористична дейност*, които много често ще бъдат използвани в книгата.

Терористичната акция* е непосредствено извършено престъпление от терористичен характер под формата на взрив, палеж, заплаха от използване на ядрени взривни устройства, биологични, взривни, токсични, отровни и силнодействащи отровни вещества; унищожаване, повреждане или завземане на транспортни средства или други

** Терроризм в XXI веке, М. П. Требин, Издательство «Харвест», Минск, 2002 г.*

обекти; посегателства върху живота на държавни или обществени дейци, представители на национално-етнически, религиозни или други групи от населението; вземане на заложници и отвличане на хора; създаване на опасности за живота, здравето или имуществото на неопределен кръг от лица по пътя на създаването на условия за аварии и катастрофи от технологичен характер; разпространение на заплахи във всякакви форми и с всякакви средства; каквито и да било действия, означаващи опасност за убийството на хора; причиняване на значителни имуществени щети, които имат обществено опасни последици.

Терористична дейност*, определя се преди всичко като дейност, включваща: организиране, планиране, подготовка и реализиране на терористична акция; подстрекателство към терористична акция; осъществяване на насилие върху физически лица или организации, унищожаване на материални обекти с терористична цел; организиране на незаконни въоръжени формирования, престъпна общност, престъпна организация или организирани групи за извършване на терористични акции; вербовка, въоръжаване, обучение и използване на терористи; финансиране на терористична организация или терористична група или действия, свързани със съдействие за тяхното финансиране.

Антитероризмът** е вземане на всичките възможни мерки за защита от тероризма или от отделен терористичен акт, които по своята същност са превантивни, отбранителни и охранителни. Тези мерки включват събирането на информация от разузнавателните и контраразузнавателни служби,

---

* *Терроризм в XXI веке, М. П. Требин, Издательство «Харвест», Минск, 2002 г.*

** *Terrorism, antiterrorism, contraterrorism - Istoric, actualitate, perspective, General de divizie (r) Gheorghe Arădănoacc, Editura ATENT, Bucureşti 1997*

оценяване на опасността, вземане на мерки за усилване на охраната на важни обекти, осигуряване на защитата на личния състав и сигурност при провеждането на акциите и др.

В този контекст **антитерористичните операции*** могат да се разглеждат най-общо като система от превантивни, отбранителни и охранителни дейности, като мероприятия и мерки, провеждани от въоръжените сили, органите на министерството на вътрешните работи и службите за сигурност, с цел защита и намаляване уязвимостта на населението и инфраструктурата от евентуален терористичен акт.

Контратероризмът е отговор на конкретен терористичен акт. Определя се като мероприятия на специално подготвени формирования от състава на въоръжените сили или на полицията за отслабване на терористичната дейност и на възможностите на терористичните организации да провеждат активни и изпреварващи действия. Разглежда се като провеждане на офанзивни контратерористични операции срещу терористични групи и организации както на наша, така и на чужда територия. Самата **контратерористична** операция е система от офанзивни действия с различен мащаб срещу терористична опасност, провеждани от специално подготвени формирования на силовите ведомства, включително и с използването на агентурни категории, целящи ограничаване или пресичане на терористични актове, както и минимизиране на последствията от тези актове.

1. **Според политическата легитимация и мотиви за своята дейност**, терористичните организации биват:

• **секуларни** (светски) – организации или групи, освободени от религиозно влияние, чиято дейност е насочена срещу ценностите на демокрацията, но от крайнодесни

---

* *Терроризм в XXI веке, М. П. Требин, Издательство «Харвест», Минск, 2002 г.*

или крайнолеви идейни позиции. Характерна черта в тяхната дейност е, че целта им не е свързана толкова с това да бъде отнет човешки живот, колкото да се постигне публичен ефект и да бъде привлечено вниманието на обществото към техните идеи и идеологически платформи;

• **религиозни** – те са мотивирани в своята дейност от религиозни (верски) подбуди. Крайната им цел е създаването на теократична държава, ръководена от духовен лидер или от законите на различни религиозни догми и схващания. За реализирането на крайните си политически и социални цели религиозно-политическите терористични организации активно манипулират съвременните религиозни общности.

2. **Според териториалния обхват на дейност** терористичните организации биват:

• **вътрешни**, които развиват своята дейност единствено на територията на страната, където е изградена тяхната структура;

• **международни**, извършващи терористични актове на територията на няколко държави, а не единствено в страната, в която са възникнали и се намира основната им структура. Към тези терористични организации спадат и тези, които имат свои звена (клетки) на територията на няколко страни.

3. Според **целите**, които си поставя всяка една терористична организация, са отражение на тяхната идеология и до голяма степен съвпадат с причините за тяхното възникване. Те могат да бъдат: смяна на политическия строй, създаване на самостоятелна държава на етническа основа, на държава по географски признак, на нов тип държава на принципите на исляма или на етнически чиста държава; разрешаване на определени екологични проблем;

облагодетелстване на определени кръгове (племена или кланове, каквито са повечето пакистански терористични организации), при което платформата на организацията представлява смес от политически и финансови искания. Тези цели се постигат основно с насаждане на страх и несигурност сред населението главно чрез методите на идеологическа или религиозна пропаганда и терор.

В зависимост от своите **цели** терористичните организации могат да бъдат разделени на три основни групи:

• **терористични организации на угнетените етнически малцинства** (баски, корсиканци, северноирландци, палестинци и др.), борещи се за политическа и културна автономия;

• **терористични организации на освободителните движения в страните от третия свят**, към която група се причисляват партизанските и съпротивителни движения, главно в държавите от Латинска Америка. Към тази група се самопричислиха и редица ислямски структури („Ал Кайда", ДТ, ДПТ и др.), които се определят като борци за социални, религиозни, етнически и други права и свободи;

• **терористични организации, извършващи групов или индивидуален тероризъм**, целящ да промени политическия и социален ред в развитите държави, наричан още *градски тероризъм.*

Характерни за повечето терористични организации са изключително стриктното спазване на конспирацията в своята дейност и строгата субординация в терористичните организации; силната идеологическа обремененост на повечето от представителите на организациите, стигаща понякога до фанатизъм или саможертва в името на религията или на идеята (каузата); подчертана йерархична структура, изключваща хоризонтални връзки между

членовете на терористичната организация; силно ограниченият състав, имащ достъп до ръководните структури на организацията, вземащ решения за извършването на терористични атаки; родово-клановият принцип на членство (особено характерен за пущунските племена), който като правило изключва предателството или ако това се случи, извършва се кръвно отмъщение, което може да доведе до избиване на цялото семейство на предателя, а неговото имущество да бъде раздадено на членовете на племето, религиозната общност или клана; породеният от подобни действия страх сред част от членовете на терористичната организация; стриктен контрол и проверка на лоялността към идеологията от членовете на терористичната организация при приемането им и след това в процеса на робота; наличието на разузнавателни и контраразузнавателни структури в терористичните организации, извършващи постоянен превантивен и активен контрол на техните членове; наложилата се през последните години практика за поддържане основно на безлични връзки между ръководството и членовете на организацията (тайници или поставянето на знаци) и избягването на интернет, компютри и GSM апарати.

Изучаването на една терористична организация включва определяне на типа структура на съответната терористична групировка, нейната обща организация и числен състав, както и на състава на подчинените им структури (ядра) и техните бойни възможности.

Структурата на терористичните организации може да бъде **вертикална** (йерархическа) или **децентрализирана** (мрежова).

• **Вертикална (йерархическа)** структура имат почти всички терористични организации, чиято цел е „освобождаване" на съответната държава (регион) и завземане на

властта. Такива са голяма част от армиите и фронтовете за национално освобождение, като ДТ и ДПТ, формированията на движението „Фатах" (Палестина), „Армията на Махди" (Ирак) и др. Същите имат армейски (административен) тип структура при строго спазване на субординацията, като разположението (седалището) на техните централни ръководства, регионални структури и органи по места в повечето случаи съвпадат с териториалното деление на съответната държава или регион. Изучаването им задължително включва определяне на организацията и състава на техните централни и регионални ръководни органи, включително и на персоналния, на техните задачи, правомощия и характер и мащаб на дейност, в т.ч. възможности за координиране на усилията между отделните регионални и местни организации. При оценка на структурите по места се определя техният общ брой и зони за отговорност, състав, численост и вероятни задачи на подчинените им клетки (въоръжени отряди).

• **Децентрализирана (мрежова)** структура изграждат организации, които преследват ограничени политически цели (нанасяне на човешки жертви и на материални щети, пораждане на страх и паника сред населението и пр.) чрез прилагане на различните форми на терористичната дейност. При тази организация всяка от терористичните клетки действа самостоятелно, като правило не поддържа връзка с останалите линейни структури и контактува с централното (регионално) ръководство само при разрешаването на важни задачи, като уточняване на цели, координиране на финансирането и др. Подобна структура имат основната част от екстремистките и терористични организации, вкл. и терористичната организация „Ал Кайда".

Децентрализирана структура имат и повечето от латиноамериканските групировки, които като правило представляват обединения на съществуващи преди това

групи, запазили своята относителна самостоятелност спрямо централното ръководство.

При анализа на различните терористични организации следва освен посоченото по-горе да се отчита и съществуването на **криминални групировки**, използващи името на организацията за своя фасада и наличието на групи със собствена идентичност, които изповядват цели в някаква степен различни от общите цели на организацията. Така например някои фракции на ДТ или на ДПТ не възприемат участието в техните формирования на криминално проявени чужденци, други са склонни за сътрудничество с официалните афганистански власти и пр.

Като правило разкриването на организационно-щатната структура и състава на организациите с мрежова структура се извършва по-трудно в сравнение с тези, имащи вертикална организация.

При разглеждането на структурата на всяка една терористична организация трябва да се отчита и фактът, че най-често тя се състои от **четири** основни елемента:

1. **Лидери на движението** – ръководството е особено важно за всяко движение. Успешните лидери правят своята кауза достояние на широк кръг хора, печелят подкрепа и увличат масите. Бунтовническите лидери могат да променят целите на групите по свое усмотрение, но могат и да имат различни мотиви от тези на техните последователи. Например лидерът може да желае да стане новият диктатор, а последователите му могат да бъдат водени от комбинацията „политическа идеология – пари". Следва да се определят и лидерите в сянка, които често са по-важни от официалните;

2. **Бойци** (основно регионални и местни сили и милиции). Промените в света поставиха с особена сила и

въпроса за включването на недържавни (външни) действащи лица в опозиционните движения (ислямски екстремисти, радикални и терористични елементи и др.). Специфичното при тях е, че могат да скрият своите истински мотиви от останалите в групата или населението или да поемат лъжливи обещания. Целите им също могат да се променят съобразно промените в средата;

3. **Политически кадри** (наричани още активисти, идеолози). Използват се често и като лица на съответната терористична организация, появяват се пред част от СМИ, излагайки официално религиозни, идеологически и други виждания, свързани с целите на тяхната борба;

4. **Поддържащи сили** – активни последователи, които осъществяват важни поддържащи дейности. Те не действат в бойни операции, но осигуряват укрития, оръжейни запаси, пасивно разузнаване, фалшиви документи, финансова помощ и др.;

Численият състав на терористичните организации е един от елементите, който най-трудно може да се оцени. Съставът на една терористична организация може да бъде **постоянен** като например този на т.нар. ядро на движението „Талибан", който е приблизително около 4000 муджахидини. Освен постоянният състав, следва да се оцени, колко е и **променливият състав**, както и на каква основа се извършва нарастването на числеността на една терористична организация – на базата на религиозни или етнически мотиви, срещу заплащане или по принуда и пр. При това е важно да се знае и дали тези бойци могат да бъдат привлечени при всякакви обстоятелства, или само за изпълнението на конкретни терористични атаки (актове).

От особено важно значение е и оценката за наличието на **консервирани бойни единици** (т.нар. **спящи клетки**),

състоящи се от подготвени и мотивирани членове, които са в постоянна готовност за активиране. При изучаването на тези въпроси е важно да се добие информация за броя на тези клетки, за техния състав, райони на разполагане (дислоциране) или за възможна дейност, причините при които тези бойни единици могат да бъдат активирани, за тяхното въоръжение, техническо осигуряване, възможни тактически прийоми и други въпроси.

Преценява се и ориентировъчният брой на симпатизанти и поддръжници, както и причините за трансформиране на личен състав от симпатизанти или поддръжници в активни бойци.

За специалистите, работещи в сферата на противодействие на тероризма, е изключително важно да анализират следните елементи на всяка една терористична организация:

1. **Социалния статус и образователния ценз** на членовете на терористичните организации и **нивото на дисциплината**, което в голяма степен определя и методите, способите и резултатите от техните действия.

2. **Възможностите на една организация да извършва терористична дейност.** Анализират се нейните способности да осъществява пропаганда, да добива разузнавателна и контраразузнавателна информация, да изпълнява бойни задачи, да подбира и набира членове, както и да изгражда мрежа от съмишленици.

2.1. **Възможностите да извършва пропаганда**. Оценява се в контекста на това доколко терористичната организация е в състояние да води ефективна пропаганда във зоната си за действие или извън нея и на каква дълбочина, какви средства и методи може да използва – устна пропаганда, разпространяване на позиви, използване на печатни и

електронни СМИ и интернет. Необходимо е да бъдат оценени и възможностите за извършване на дезинформация – по мащаб, съдържание и форма, както и каналите и методите за нейното внедряване. Целесъобразно е оценката на този тип възможности освен обобщения и изводи да съдържа и предложения за противодействие на възможната пропаганда и дезинформация;

2.2. **Възможностите за добиване на разузнавателна или на контраразузнавателна информация**, като на първо място да извършва анализ на способностите за провеждане на оперативни мероприятия, включително вербуване на местни и чуждестранни граждани, в т.ч. и на военнослужещи. Да бъде оценено какви са възможностите за наблюдение, оглед или проникване (като служители или под друга благовидна форма) във военни, административни или граждански обекти, както и в специалните служби, за снемане на техните координати, както и обема от сведения, който получава от местното население или други сходни организации, с които подържа връзка. Оценяват се и **причините**, поради които местното население събира и предоставя разузнавателна информация, а именно привличане към сътрудничество на основата на етническа, религиозна или племенна общност, на базата на роднински връзки, срещу заплащане, в резултат на изнудване под различна форма, поради заплахи с физическо и сексуално насилие и дори смърт и др.;

2.3. **Възможностите за изпълнение на бойни задачи.** Изучава се тактиката, способите и техническите похвати за действие на терористичните групи, както и оръжията и бойните средства, които могат да бъдат използвани:

• при изучаването на **тактиката** на терористичната организация да бъде определено доколко тя е в състояние да използва основните тактически похвати на тероризма и

въстаническата дейност като извършване на отвличания или показни убийства, самоубийствени атентати, провеждане на засади, обстрел, вкл. снайперски над граждански или военни обекти или лица, нападения (рейдове) над военни, логистични или хуманитарни конвои, транспортни машини, групи или отделни лица, да нанася поражение чрез взривяване на разнообразни взривни устройства, да води отбранителни бойни действия („Ал Кайда" в тунелите и пещерите на Афганистан) и др. Изключително внимание следва да се отделя на оценката на възможностите за извършване на самоубийствени атентати като качествено нов етап в тактиката на тероризма. Освен това внимателно трябва да се прецени кои тактически прийоми могат да бъдат използвани при действие на открита местност, в населено място, в планина (гора) и при други специфични условия;

• необходимо е също така да се оцени дали терористичните организации действат на малки групи от по 2–3 до 5 човека, на по-големи групи от по 10–15 бойци или на големи ударни групи от 30–50 и повече човека. Също така да бъде оценено има ли вероятност от прилагане на тактиката на *вълка единак,* при която терористът, основно ислямски екстремист, действа самостоятелно, без да влиза в нито една от действащите групировки. Много често подобни бойци се привличат към радикалния ислям по интернет, от където получават идеологическа литература, информация за изготвяне на взривни устройства и инструкции за това как се избира целта на нападението.

2.4. **Възможностите за отвличания и убийства**. Определя се кои могат да бъдат потенциалните обекти на покушение, какъв способ за действие срещу тях може да бъде избран – стрелба със стрелково оръжие или нападение със хладно оръжие, палки (бухалки, пръти), удушаване с тел или

вже, взривяване, отравяне и пр. Оценява се с каква цел може да бъде извършено това отвличане или покушение – за унищожаване на важни противници или ценни свидетели, получаване на откуп или размяна на задържани членове, сплашване на конкретни лица или създаване на паника в обществото, или поради други причини.

2.5. **Техническите похвати** (прийоми), използвани при извършването на терористични атаки, като използване на писма бомби, на превозни средства бомби (велосипеди, мотоциклети, автомобили, самолети и др.), на запалителни вещества и материали, на различни импровизирани взривни устройства (ИВУ) или други самоделни средства за поражение.

2.6. **Възможностите за използване на видовете оръжия и бойна техника.** Оценява се като налично въоръжение – вид, количество и възможности за снабдяване с боеприпаси, както и степента на подготовка на личния състав да използва това оръжие. Следва да се има предвид, че на въоръжение в повечето терористични организации има огромно разнообразие по марки, модификации и година на производство от оръжия и бойна техника. Причина за това са типът организация и целите, които преследва, възможностите им за снабдяване, националните особености на техните членове, средата, в която действат и други фактори.

• Използваното **основно въоръжение** във всяка терористична организация като **стрелковото оръжие.** Използва се почти целият спектър от познати нови и стари стрелкови системи – револвери, обикновени, автоматични и картечни пистолети, пушки, автомати, картечници, като последните могат да бъдат монтирани на различни видове автомобили. Не бива да се подценява и хладното оръжие – ножове, ками, саби и др.;

• Използваните **инженерни боеприпаси и взривни устройства**, в т.ч. множество образци от мини и мини сюрпризи, както и изготвени от членове на терористичната организация импровизирани взривни устройства. Като инженерни боеприпаси често се използват и артилерийски и авиационни бомби или танкови и реактивни снаряди.

Към арсенала на някои от терористичните организации и групи могат да бъдат причислени и отделни единици от различни системи безоткатни оръдия, минохвъргачки, неуправляеми ракетни комплекси, зенитни системи, главно зенитно-картечни установки и реактивни, в т.ч. носими зенитни ракетни комплекси тип земя–въздух, стандартни и импровизирани реактивни системи за залпов огън (РСЗО) и др. Като правило в терористичните организации не съществуват щатни артилерийски подразделения, поради което подготовката на разчетите за тези средства обикновено е много ниска. Липсват и прибори за артилерийско разузнаване, при което насочването обикновено се извършва по окомерен способ;

• Важно е също така да се оцени и в каква степен личният състав **умее да борави с оръжията и да използва военната и друга специална техника**. Още повече че и в тази област съществуват крайности. Някои от афганските племена, напр. племето задран и като правило наемниците, боравят добре с различните видове оръжия. Докато основната част бойци на ДТ разчитат не толкова на точността, колкото на плътността на стрелковия огън и на психологичния ефект от него, както и на ефекта от употребата на артилерийски и зенитно-артилерийски системи, инженерни боеприпаси, взривни устройства и други средства.

• От особено значение е да бъде определено дали терористичната организация е в състояние да използва **ОМП или техни компоненти**. Обикновено те са ограничени

по отношение на инфраструктура, материални средства, финансови източници и подготвен персонал, за да осъществят завършена програма за производство на ОМП. Като алтернативен вариант някои организации се снабдяват с токсични промишлени химикали или отделни съставни вещества на химически оръжия, опитват се да произведат такива или да се сдобият с някои по-лесни за култивиране биологични агенти, като антракс например.

Вниманието при изучаването на тези възможности от една страна следва да бъде насочено към оценка на това какви токсични химически вещества, отровни съединения или биологични агенти могат да бъдат използвани от терористите;

• Нужно е да се оцени дали личният състав на изучаваните терористични организации разполага с необходимите научни познания, за да осъществи производство на значително количество опасни вещества и организира тяхното умело използване. Следва да се прогнозират и възможните методи за използването им като: отравяне на хранителни продукти, водоизточници или на въздуха в затворени пространства (разпръскването на антракс в метрото на Токио например). Освен това поражение може да бъде постигнато и посредством нанасяне на опасните вещества по повърхности, които често биват докосвани от набелязаната жертва или случайни граждани, смесване на химически вещества, чиито съединения образуват токсични вещества или пàри, изпращане на пакети или писма с отровно/заразно съдържание или използване на други импровизирани химически или биологични „бомби".

2.7. **Комуникационните и транспортните възможности** на съответната организация. При анализа на този въпрос, следва да се оцени каква изобретателност за комуникиране проявяват членовете на терористичната организация:

• За **предаване на сигнали**, в зависимост от традициите, обстановката, финансовите и други възможности могат да бъдат използвани както подръчни средства – огледалце, дим, флагчета, знаци с тебешир или боя (пастели), гълъби, автомобилни клаксони, сигнални прожектори и ракети, единични изстрели и др., така и най-съвременни достижения на техниката като технически сигнализатори, портативни радиостанции от типа уоки-токи, стационарни, клетъчни и сателитни телефони от всички достъпни на пазара марки и производители, факс апарати, интернет и др.;

• Масово през последните години се използват и **куриери**, като пренасяната от тях информация обикновено е кодирана. Използват се и други конспиративни прийоми, като тайнописна връзка, явки, тайници, конспиративен телефон, конспиративна квартира и др.

• **Начини за придвижване**: велосипеди и мотоциклети (Ирак, Афганистан, Пакистан, някои западноевропейски градове), автомобили (леки, товарни, специални), пеша и с животни (мулета и камили в Афганистан), средства на железопътния, въздушния и морски транспорт. Целта при придвижването е членовете на групата да се слеят с местното население, за което предприемат мерки за легендиране и заблуда, като подходящо облекло и поведение, привличане в групите на жени и деца и пр.

2.8. **Подкрепата** за всяка една терористична организация е изключително важен фактор, който влияе върху всички техни възможности. Оценява се каква е подкрепата за формирването от местното население и от жители на други райони от света. С особено внимание се анализират **причините за тази подкрепа** – етнически, религиозни или националистически мотиви, финансови стимули, въздействие (пропаганда) от страна на външни сили (например подкрепата на Иран за „Хисбуллах" в Ливан), криминални

мотиви и др. Следва да отбележим, че в резултат на въздействието на редица фактори интензитетът на тази подкрепа и дори нейната насоченост може да претърпи съществени изменения.

• При анализиране подкрепата за терористичните организации, трябва да се оцени дали получаваната **поддръжка от чужда държава или организация** може да се класифицира като терористична. Така например за разпространяването на радикалния ислям (главно извън пределите на арабския свят) основна роля има значителната финансова подкрепа от частни лица и организации от Близкия изток (особено от Саудитска Арабия), която ислямистките клетки получават;

• Съществено влияние върху възможностите на една терористична организация оказва и **сътрудничеството ѝ с други сходни организации.** Мотивите за подобно сътрудничество обикновено са комплексни и могат да бъдат противопоставяне чрез различни форми на общ неприятел (враг), включително и посредством повишаване на възможностите за осъществяване на нападение, привличане на общественото внимание, усъвършенстване на способите и методите за действие, взаимно финансиране и др. Това сътрудничество може да се извършва под формата на съвместна обработка на общественото мнение и други дейности за привличане и подготовка на членове, извършване на съвместни въоръжени действия, обмен на информация, в т.ч. разузнавателна, взаимно обучение на членове, подпомагане във финансирането, предоставяне на убежище (лечение) на членове от сходната структура, сътрудничество в областта на логистиката и др.;

• Внимателно следва да бъдат анализирани и **съперничеството между сходни терористични организации**. Така например създадената в Афганистан по време на войната с

бившия СССР мрежа „Хаккани“ се стреми да съхрани своята идентичност, да не допусне да изпадане в зависимост от движението „Талибан“ и по този начин да запази възможността си за участие в политическите процеси в страната. Затова и в отделни райони отношенията между членовете на двете организации на местно ниво са обтегнати и има редица случаи на насилие.

2.9. **Икономическите и финансовите възможности**. Анализират се източниците, мрежите и каналите за финансиране на терористичните организации, способите за прехвърляне на материалните и финансови средства, наличието и възможностите на логистичните бази, редът за попълване и поддръжка на въоръжението, снаряжението, специалната и друга апаратура и видове имущество.

КАРТА НА ИРП

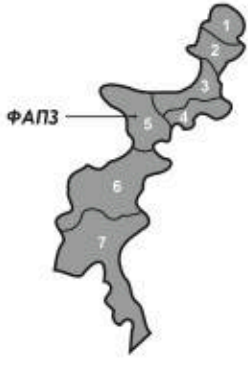

Федерално-административни племенни зони (ФАПЗ)

1. Баджаур
2. Мохманд
3. Хайбер
4. Оракзай
5. Курам
6. Северен Вазиристан
7. Южен Вазиристан

Федерално-административните племенни зони на ИРП – царството на пущуните и раят за регионалния и международен тероризъм

Още в самото начало следва да бъде обърнато основно внимание на федерално-административните племенни зони като чисто административно и географско понятие, тъй като много често ще се връщам към нейните седем области, наричани много често от западните СМИ „рай за тероризма".

Федерално-административните племенни зони (ФАПЗ) са част от територията на ИРП, намираща се извън административния състав на петте провинции. ФАПЗ имат площ 27 220 кв.км и население около 3 341 000 души (последното преброяване е през 2003 г.), от които само 3,1% живеят в градовете. Населена е основно от пущунски племена. Официалният език, който се говори, е пущу.

На запад ФАПЗ граничат с Афганистан, като обхващат част от 2430 км дълга граница между двете страни, маркирана по линията „Дюранд", която разделя част от населените пунктове наполовина, от двете страни на границата, минавайки по средата на къщите и дворовете на племената от ФАПЗ, което създава изключително сериозни проблеми по време на провежданите от ПВС и Силите за сигурност контратерористични операции. На изток ФАПЗ граничат с провинция Хайбер-Пахтунхва, а на юг с провинция Белуджистан.

В посока от север на юг ФАПЗ включват в състава си седем племенни области (агенции) – Баджаур, Мохманд, Хайбер, Оракзай, Курам, Северен Вазиристан и Южен Вазиристан.

Освен тези области във ФАПЗ имат и шест гранични района (ГР) – ГР Пешавар, ГР Кохат, ГР Танк, ГР Бану, ГР Лаки и ГР Дера Исмаил Хан, които са като буферна зона между областите на ФАПЗ и вътрешността на страната. Те също са населени предимно с пущунски племена.

Федералното правителство на ИРП има фиктивен контрол над ФАПЗ и практически не управлява района. Властта във ФАПЗ се упражнява от местните пущунски племена. Около 30% от ФАПЗ са независими политически и административно от централната власт в Исламабад.

От 1997 г. племената във ФАПЗ имат право да гласуват на парламентарните избори, провеждащи се в страната, както и да бъдат представяни в двете камари на федералния парламент.

В повечето от случаите гласуват основно мъжете. На общите парламентарни избори, проведени на 18.02.2008 г., на близо 85% от жените, имащи право на глас, не им е било разрешено да гласуват от страна на племенните старейшини.

Всяка една област се управлява от т.нар. политически пълномощник, който е с ранг на губернатор. В дейността си по взимане на решения и управление на областта в зависимост от нейната големина политическият пълномощник се подпомага от съвет, включващ 2–3 помощник-политически пълномощници, 3–4 съветници с ранг на районни управители, както и 4–9 кметове или кметски наместници. В повечето случаи политическите пълномощници са съответните племенни старейшини или местните молли.

Област **Баджаур** е най-малката по размер област на ФАПЗ. Дължината ѝ по протежение на афганистанската граница е 110 км, а широчината на областта е около 52 км. Теренът е изцяло високопланински. Областта се разделя от

долината на р. Кунар, която е разположена и на територията на Афганистан. През Баджаур минава старият път, свързващ Кабул с Пакистан през прохода „Нама".

Областта е разположена на площ 1290 кв.км. Населението е от около 595 227 души и е представено от три пущунски племена – утман хел (най-голямото и влиятелно племе), населяващо югоизточната част на Баджаур, таркани, разположени в северната част и мамунд, заселено в югозападната част на Баджуар. За областен център се счита населеният пункт Хар.

Област **Мохманд** е разположена на площ от 2300 кв.км. Теренът е изцяло високопланински. Обработваема площ има единствено в района на р. Кабул. Населението е около 334 450 души, представено от многообразен пущунски племенен състав – племената мохманд (най-голямото, от което идва името на областта), муса хел, меро хел, тарак заи, халим заи и сафи, към което гравитират и няколко по-малки племена (грбуз, масоуад, кандхари и шенвари) и племето таракзай, чиито представители се считат за най-образованите хора в областта. Същите населяват долината на р. Кабул и се занимават предимно със земеделие. Областен център на областта е населеният пункт Гхаланай.

Област **Хайбер** е разположена на площ от 2 576 кв.км и има население около 546 700 души. През областта преминава стратегически важният път, свързващ столицата на Афганистан Кабул с ИРП през прохода „Хайбер". Теренът е високопланински, по билото на който минава границата с Афганистан. Тук се намират редица върхове, чиито височини варират от 1800 м до 3000 м. Труднопроходимият терен почти не се охранява от части на ГК, което позволява на бойци от ДТ, „Ал Кайда" и поддържащите ги местни пакистански терористични организации масово да използват областта за преминаване на двете страни на границата.

Областта има важно транспортно значение за ИРП. През нея минават основната пътна магистрала „Хиндус", свързваща Пешавар с градовете Кохат, Дера Исмаил Хан и Карачи, а от там с Арабско море, по която се извършва снабдяването с основни хранителни стоки на провинция Хайбер-Пахтунхва и ФАПЗ, а от там и за Афганистан. В района се намира проходът „Кохат", на който е изграден дълъг тунел близо 2 км или т.нар. „Тунел на дружбата". Тунелът много често е обект на терористични атаки, с което на практика за седмици се прекъсва снабдяването от пристанището на Карачи за вътрешността на Пакистан.

Основното население на района на Хайбер са пущунските племена африди, които населяват долината на Тирах. През областта минават и две големи реки – р. Бара и р. Чора. Най-големите градове са Бара, Джамруд и Ланди Котал.

Област **Оракзай** е разположена на площ 1538 кв.км и има население около 450 000 души. Теренът е основно високопланински, като височината на върховете варива в посока от запад към изток между 3000 м и 1800 м. Най-известните върхове в областта са Сангла (1890 м) и Кандачоо (1694 м). Оркзай е богата на водни ресурси и в областта има много естествени извори. Двете по-големи реки, които извират от там, са р. Маетура и р. Кханаки Тои.

Основното пущунско племе, което населява областта, е сунитското оракзай, от където идва и името на района. Освен племето оракзай районът се населява и от 18 по-малки пущунски племена, като али хел, муллах хел, мишти, шихан и качай (шиитско), които са изцяло под културната и административна зависимост на оракзай.

В района живеят представители на сунитската и на шиитската общности. Шиитите са малцинство, около 8,8% от местното население и населяват предимно южното

поречие на р. Маетура. За областен център се счита населеният пункт Гилджо.

Област **Курам** е разположена на площ от 3380 кв.км и има население 448 310 жители. Теренът е високопланински и е част от планинската система Сафед Кох, по която минава близо 320 км от границата с Афганистан. На 20 км западно от най-големият град в областта Парачинар. На 3439 м надморска височина се намира проходът „Пейвар", през който минава основният път от ИРП през гр. Парачинар, за източните афганистански провинции Хост, Пактиа и Ловагар към столицата Кабул. Най-голямата река, пресичаща областта, е р. Курам, която разделя пакистанско-афганистанската граница.

Областта се населява основно от пущунско номадско племе турис, което обитава района повече от 600 г. Представители на това племе има и от двете страни на границата, основно в долината Миранзай.

Област **Вазиристан** е разположена на площ 11 326 кв.км, има общо население 791 040 жители (24,85% от населението на ФАПЗ) и е разделена на две области – Северен и Южен Вазиристан:

• **Северен Вазиристан** има площ 4707 кв.км и е с население около 361 240 души. Теренът е основно високопланински и в северната част на областта е част от планинската система Кох-е-Суфаид, а в южната – от планинската система Сюлейман. Планинските върхове в областта са с височина между 1500 м и 2500 м и по тяхното било минава границата с Афганистан. Районът е практически неохраняем от ГК и ПВС, което позволява на бойците от ДТ, „Ал Кайда", както и на местните терористични групировки безконтролно да преминават от Афганистан в ИРП, както и да го използват активно за тренировъчни лагери, укрития на личен състав, боеприпаси и взривни материали.

Най-голямата река в областта е р. Точи, през която минава проходът „Точи", свързващ афганистанската провинция Пактика и Газни с ИРП.

Основните племена, които населяват района, са пущунските вазири и даури, които говорят обща диалектна форма на пущу, наречена *вазири*. Същите контролират няколко по-малки племена като гарбази, харсини, сайджиги и малакши. Племената спазват строго традиционния за района родово-патриархален начин на живот и общуване. Различните родове се управляват от старейшини, които формират племенната джирга. При вземането на сериозни решения, свързани с обстановката в областта, се свиква Великата джирга на племената от областта. Въпреки официално назначения главен министър и губернатор на областта практически федералното правителство не може да упражнява ефективен контрол в Северен Вазиристан.

Административната столица на областта е населеният пункт Миран Шах.

• **Южен Вазиристан** има площ 6619 кв.км и е с население 429 800 души. Областта е основно планинска, продължение на планинската система Сюлейман с върхове, чиято височина е между 3343 м до 3551 м. По тях също минава границата с Афганистан. Това прави областта удобна за безконтролно преминаване на границата от страна на терористи и използването ѝ за изграждане на тренировъчни лагери и убежища. Областта е богата на водни ресурси. Освен многото естествени извори през Южен Вазиристан минават и р. Кхайсора, р. Шакту, р. Сплотой, р. Вана Той, р. Шуза, р. Шинкай и р. Шахур.

Двете най-големи племена в областта са мехсуди и вазири. Те контролират няколко по-малки пущунски племена, като дотанис и повандаи, населяващи югоизточните части на областта, и племето бахитанис, живеещо в южната част.

Северните райони на областта са населени основно от племенната група масуоди, чиито представители се считат за най-образованите сред пущунските племена в областта. От векове за тях е въпрос на чест да служат в редовете на ВС.

Административен център на Южен Вазиристан е населеният пункт Вана.

Как и защо ФАПЗ се превърнаха в база на международния тероризъм и каква е историческата връзка между „свещените бойци“ (муджахидини) и съвременните терористи?

Малко след нахлуването и окупирането на Афганистан от Съветската армия през 1978 г. във ФАПЗ на ИРП са създадени първите лагери за обучение на муджахидини (свещените бойци). Те са финансирани от ЦРУ и Главна дирекция „Разузнаване“ (GID) на Саудитска Арабия и подпомагани активно от пакистанската Междуведомствена служба за разузнаване (МСР). Тези три разузнавателни служби поемат функциите по подбора, финансирането, логистичното осигуряване и обучението на бойци, които са изпращани на територията на Афганистан да воюват срещу т.нар. „ограничен контингент на войски от СССР“. До 1989 г. през близо 40 лагера за обучение на муджахидини, изградени на територията на ФАПЗ, преминават над 100 000 бойци, от които около 35 000 чужденци, основно от Близкия изток и държави, в които ислямът е господстваща религия. Парадокс е, че сред тях са били създателите и ръководителите на всички активно действащи в момента пакистански терористични организации, които са забранени от законите на ИРП.

В началото на 1979 г. през тези лагери преминават и първите ръководители на афганистанската съпротива като Гулбадин Хекматиар, молла Юнис Халис, професор Бурханудин Рабани, професор Абдураб Расул Сайат, Наби Мохамеди, Сибгхатуллах Муджадеди и други. От лагерите във ФАПЗ тръгва и превърналият се във враг номер едно на западния свят Осама бин Ладен.

Причините, поради които ФАПЗ са избрани за създаването на базите за обучение на муджахидините и плацдарм за провеждането на операциите срещу съветските войски в Афганистан, освен чисто тактически, са свързани и с непосредствената географска близост на тези части от ИРП с Афганистан, както и практическата липса на контрол върху границата (т.нар. линия „Дюранд"), разделяща пущунските села на пакистанска и афганистанска територия, включително преминаваща по средата на част от къщите и дворовете на местните жители. Допълнително през тези области преминават основните коридори за нелегален трафик на наркотици, хора и оръжие от Афганистан, които от векове се контролират от местните пущунски племена, познаващи отлично всяка пътека или пещера към Карачи и от там за Арабско море и останалата част от света.

През 1978 г. ангажиментите по цялостната организация, обучение и инфилтриране на муджахидините в Афганистан се поемат от ИРП. Основен координатор на тази дейност е генералният инспектор към Граничния корпус (ГК) на ИРП генерал-майор Насируллах Бабар. Изборът не е случаен. ГК на страната е паравоенно формирование, намиращо се в състава на пакистанското вътрешно министерство, в което се подбират и служат офицери и войници основно от пущунските племена. Щабът на ГК е в гр. Пешавар. Една от неговите приоритетни задачи е да осигурява реда и сигурността във ФАПЗ, включително граничния контрол (доколкото той съществува) и борбата срещу нелегалния трафик между ИРП и Афганистан.

Генерал-майор Бабар организира първите курсове по подготовка от типа командос за представители от афганистанската опозиция в тренировъчен лагер, намиращ се на около 8 км югоизточно от гр. Пешавар. Лагерът е на пакистанските специални части от състава на Сухопътните сили

на страната (SSG, Special Service Group) и една от първите бунтовнически групи, която преминава обучение в него, е тази на Хекматиар. Освен умения във воденето на партизанска война и подривни действия муджахидините получават подготовка по обработка и манипулиране на общественото мнение в Афганистан срещу представители и симпатизанти на просъветските партии.

Паралелно с това генерал-майор Бабар с благословията и подкрепата на МСР активно използва базите и възможностите на ГК за обучение на муджахидини. Той става и човекът осъществил първите контакти през м. май 1978 г. между муджахидините и ЦРУ, като организира среща на Рабани и Хекматиар с представители от исламабадската резидентура на ЦРУ. Идеята за това сътрудничество е подкрепена по-късно лично и от президента на ИРП генерал Зия ул Хак, който вижда в нея добра възможност както за засилване на пакистанското влияние в Афганистан, така и за контрол на финансовите средства и фондове за муджахидините, получавани от ЦРУ и GID чрез пакистанското разузнаване. По официални данни през периода 1978 –1989 г. чрез своите разузнавателни служби САЩ „наливат" около 6 млрд.щ.д. за дейността на муджахидините, а Саудитска Арабия около 5 млрд.щ.д. Част от саудитската помощ е използвана и за изграждането на около 20 000 религиозни училища (медресета) в областите на ФАПЗ, където освен децата на местните пущуни се обучават и тези на афганистанските бежанци.

Активното ангажиране на МСР в процеса на подбор и обучение на муджахидините позволява на пакистанското военно ръководство да осъществи и една от своите основни политически цели в регионален мащаб, дефинирана като „осигуряване на стратегическа дълбочина и влияние в Афганистан", както и ограничаване на индийското влияние в

тази страна, чрез идването на власт и контрол на едно приятелски настроено и податливо на влияние правителство в Кабул, това на ДТ.

Парадоксален е фактът, че след като през месец февруари 1989 г. съветските войски се изтеглят от Афганистан, САЩ също обръщат гръб на ИРП и се изтеглят от региона. Никой вече не се интересува от „свещените воини", сражавали се в Афганистан. Във ФАПЗ обаче остават религиозните групи, медресетата, които продължават да промиват мозъците на бъдещите джихадисти, бизнес картелите, създадени от забогателите старейшини на местните пущунски племена и наркомафията. Всичко това плюс незаинтересованото и равнодушно отношение на провинциалното и федерално правителство на ИРП към проблемите на местните пущуни след 1989 г. позволява на легендата, наречена джихад, да възкръсне отново, възраждайки идеите за съпротива в лицето на „Ал Кайда". Появяват се всички предпоставки за второ действие на регионалната сага, наречена този път **световен тероризъм**.

Вниманието върху ФАПЗ е привлечено отново през 2001 г. след атентатите срещу Световния търговски център на 11.09., обявената от САЩ и НАТО Глобална война срещу тероризма (ГВСТ) и започналата на 07.10.2011 г. операция „Трайна свобода". Действията на МСПС не оставя голям избор на хилядите бойци от ДТ и „Ал Кайда" (болшинството от тях араби, африканци и узбеки) и те отново се завръщат в познатите области на ФАПЗ, от където организират съпротивата си. Този път срещу други „неверници". Болшинството от чуждестранните бойци вече са били обучавани по тези места и за това изграждат своите бази и тренировъчни лагери имено там. В областите Северен и Южен Вазиристан, както и в Баджаур, където основно се настаняват, бойците от ДТ и „Ал Кайда" използват създадените по време на

съпротивата срещу съветската окупация на Афганистан мрежи и контакти на ветераните от войната – Джалалудин Хаккани и Галбудин Хекматиар. Двамата, освен че оказват пълна подкрепа на бойците от „Ал Кайда" за установяването им в посочените области, подпомагат и Осама бин Ладен да реорганизира своята организация. Хаккани и Хекматиар активно съдействат за установяването на контакти между „Ал Кайда" и местните пущунски лидери от Южен Вазиристан – Абдуллах Мехсуд и Байатуллах Мехсуд. Бин Ладен никога не забравя тази подкрепа и веднага след като „Ал Кайда" се установява трайно в Северен и Южен Вазиристан и приключва своята реорганизация, започва да финансира групировката на Хаккани, т.нар. мрежа „Хаккани" и партията на Хекматиар Hezb-e-Islami.

Почувствала се вече силна и боеспособна, „Ал Кайда" включва в своята сфера на влияние местните талибани, които по-късно с нейната финансова подкрепа създават най-мощната и активно действаща и в момента на територията на ИРП терористична организация – ДПТ (същата е обект на отделна глава в книгата). Вторият човек в йерархията на „Ал Кайда", доктор Айман ал Зауахири, използва много умело и религиозните чувства на ултраконсервативните местни пущунски племена, за да ги направи съпричастни към каузата на „Ал Кайда". Той набляга активно на два лоста за влияние. Първият са парите, за да се покаже на местните жители, че те могат да имат финансови ползи от това, че са дали убежище на техните бойци. Вторият лост са идеите за мюсюлманското братство и ислямската идеология, което допада много на емоционалната нагласа на пущуните. През този период „Ал Кайда" им предоставя и своето ноу-хау за воденето на джихада – самоубийствения атентат, способ, който организацията е усъвършенствала в Ирак.

Афганистанското движение „Талибан“ – организационна структура, възможности за организиране на съпротива и присъствие в ИРП

Широко разпространено е схващането, че началото на джихадисткото движение в Афганистан е поставено на 24.12.1979 г. с навлизането и окупирането на страната от съветските войски. Този военно-политически акт обединява в едно не само силите, противопоставящи се в рамките на тогавашния двуполюсен свят, разделен на два лагера по силата на идеологическите си различия, но и сплотява в една сила, наречена Афганистанска съпротива, съперничещите си пущунски племена и международната мюсюлманска общност.

Новата ситуация събира на едно място диаметрално противоположни сили – САЩ и техните стремежи да спрат влиянието на комунизма и шиитския Иран, новия враг на американските външни интереси – Саудитска Арабия, подкрепяща сунитското движение и опитваща се да контролира неговите млади фундаменталисти, ИРП, стремяща се да ограничи индийското влияние в Афганистан, превръщайки тази страна и съвместната им граница по т.нар. линия „Дюранд“ в буферна зона срещу своя вечен враг Индия (близък по това време съюзник на СССР). Тези световни и регионални играчи поставят началото на новия феномен за организирана съпротива, наречен **световен джихад**, който след близо 20 години ще се превърне за повечето от тях във Франкенщайн, създавайки нова световна и регионална нестабилност.

Фундаменталистко-политическо движение „Талибан“ (ДТ), управляващо Афганистан от м. септември 1996 г. до м.

декември 2001 г., е създадено във ФАПЗ на ИРП. Правителството на ДТ е признато официално единствено от три държави – ИРП, Саудитска Арабия и ОАЕ. От 1994 г. до 2015 г. духовен водач и лидер на ДТ е молла Омар. По време на режима на ДТ в Афганистан стриктно са наложени законите на шериата, пречупени донякъде и през призмата и разбиранията на самите талибани. След атентатите в САЩ от 11.09.2001 г. и започването на операция „Трайна свобода", ДТ е свалено от власт, преминава в нелегалност и започва организирана съпротива срещу ръководената от САЩ международна коалиция. Обекти на неговите атаки са и администрацията на президента и новосформираните афганистански въоръжени сили и сили за сигурност.

Каква е ръководната структура и къде са разположени основните сили и бази на ДТ е един доста актуален въпрос и понастоящем в контекста на динамичното развитие на обстановката за сигурност в района на Централна и Южна Азия.

Създаването на ръководните структури на афганистанското движение „Талибан", наречени **шури** (съвети), е забулено в тайнственост. Предполага се, че първата шура е била сформирана през 2002 г. в столицата на пакистанската провинция Белуджистан, гр. Куета, с непосредствената подкрепа и благословия на пакистанската МСР. На срещата са присъствали ръководни представители на свалените от власт бивш режим на талибаните. Шурата получава като приоритетна задача организирането и контрола на операциите срещу МСПС в южните провинции на Афганистан. Малко по-късно е сформирана и шурата в Пешавар, която поема операциите в източните афганистански провинции, използвайки тактическите предимства, които осигуряват непосредствената близост до общата граница и базите, изградени в районите около гр. Пешавар още от времето на

съветската окупация на Афганистан. Веднага след това е създадена и шурата в Мирам Шах (област Северен Вазиристан), като основна роля за нейното местоположение играе сравнително независимата позиция на т.нар. мрежа „Хаккани" в рамките на ДТ и цялостната съпротива на тази групировка срещу МСПС.

Шурите на ДТ се намират и функционират основно на територията на ИРП. Предполага се, че цялата дейност по организиране на съпротивата на ДТ се ръководи от Върховна шура (наричана още Рахбари), която координира действията на тези в Куета, Пешавар и Мирам Шах. По все още непотвърдени данни ДТ е създало шури и в градовете Карачи, Вана (областен център на Южен Вазиристан), провинция Гилгид и Шамшату.

Контролът върху дейността на отделните въоръжени отряди на ДТ от страна на шурите не се оценява като особено голям. Счита се, че техните основни функции са сведени предимно в предлагане на общите планове за действие, поставянето на задачи и даването на препоръки. Шурите обаче носят непосредствена отговорност за координиране на целия комплекс от широкомащабни операции, провеждани от ДТ срещу МСПС на територията на Афганистан, като се отчитат конкретните възможности на всяка една отделна бунтовническа група.

Друга важна задача на шурите на ДТ е разпределянето на финансовите средства към отделните бунтовнически групи и отряди. Предполага се, че ДТ получава финансови средства основно чрез такси, с които се облагат търговци, бизнесмени и религиозни общности, откупи от отвличането на лица и чрез контрол на черния пазар, включително и търговията на наркотици. Една част от тези финансови средства се предават на шурите по команден ред, като те преразпределят парите съобразно нуждите и провежданите

операции. Тук следва да се отбележи, че по данни на Службата на ООН за наркотиците и престъпността производството на хероин в Афганистан се е увеличило близо 40 пъти от началото на операцията на МСПС през 2001 г., като се подчертава, че Афганистан е източник на 90% от всичкия незаконно отглеждан опиум в световен мащаб. Според този доклад ДТ получава около 4% от годишните печалби, свързани с производството и износа на хероин, 21% отиват при местните производители, а близо 75% е делът на държавните служители (полиция, държавна администрация и трафиканти), което говори и за високото ниво на корупция сред официалната афганистанска администрация.

Отговорностите на шурите обхващат и процесите по обучение на подчинените им групи и отряди, изграждането на тренировъчни лагери и бази, снабдяването с оръжие, включително и с жилетки за извършването на самоубийствени атентати (жилетки на самоубиеца) или директно на атентатори самоубийци.

Редица пакистански анализатори посочват, че вероятно една от най-важните функции на шурите на ДТ е сведена до създаването на т.нар. **администрации в сянка**, които са преки конкуренти на законноизбраните или назначени от правителството на Афганистан местни администрации на провинциално ниво и които по обща оценка работят крайно неефективно, а както беше отбелязано погоре, са и много корумпирани. По този начин представителите на ДТ си осигуряват подкрепата на местното афганистанско население. Освен в административната област ДТ използва активно представителите на съдебната власт, които ги подкрепят, за изграждане на местни съдилища, раздаващи правосъдие по законите на шериата.

Много често на провинциално ниво един представител на ДТ съвместява отговорностите както на военната, така и

на политическата власт в структурите на шурата. Оптималният вариант, който се използва от ДТ на ниво област/провинция е един командир да отговаря за операциите на бунтовниците, а друг да бъде губернатор в сянка, като и двамата са подчинени на председателя на военния комитет или на съответната шура, пред които се отчитат. В определени случаи губернаторът в сянка е и ръководител на провинциалната шура, като всички провинциални шури са подчинени на Върховната (Рахбари), ръководена до 2015 г. от молла Омар, наричан още **лидер на всички вярващи**.

Независимо че в йерархичната структура на ДТ има определена последователност и зависимост, в част от случаите тя се определя от силата, влиянието и индивидуалните способности на всеки отделен командир, както и от възможностите на определена мрежа да мобилизира голям брой бойци, което определя позициите, които той/те или шурата ще заемат в структурите на движението. Колкото е по-голям броят на бойците и симпатизантите, които подкрепят даден командир или отряд, толкова по-значима е тяхната позиция в йерархичната структура на шурата или ДТ, което в голяма степен е свързано и с културата и етнопсихологията на пущунските племена.

Провинциалните и регионалните шури, които контролират поверените им райони, като правило дават предимство на членовете от племенните групи (предимно пущунски), имащи най-силно влияние в дадения район, с което си осигуряват абсолютна власт и тяхната подкрепа. Независимо от това има случаи, при които назначени ръководители на шури срещат враждебно и недоброжелателно отношение, понякога и агресия от останалите членове на шурата.

Организационната структура на една шура обикновено включва: Върховен политически съвет, Военна комисия

и Финансова комисия, които като правило са подчинени на органа, вземащ политическите решения в шурата. Към тях като помощни и подизпълнителни органи има изградени помалки структури като: Военен комитет, Религиозен комитет и Финансов комитет, отговарящи за непосредственото изпълнение на поставените задачи.

При някои от шурите, в зависимост от силата и влиянието на определен командир, той може да бъде едновременно председател, член на шурата (или политическото тяло, вземащо решенията), в комитета, за който отговаря или ръководи и в същото време да е член на друга регионална шура.

Подчинеността в структурите на ДТ като цяло е вертикална, подобно на организацията на разузнавателна служба, и включва следната последователност: отделен боец, (отряд) – военен командир, областен военен командир, провинциален военен командир, губернатор в сянка – регионална, шура – Върховна (Рахбари) и по-специално нейната военна структура. По този начин се избягват хоризонталните контакти между структури на ДТ, което намалява възможностите за провали и предателства и осигурява поголяма живучест на бунтовническите отрядите.

Членството в шурите на ДТ на практика се прекратява: при **смърт** на определен член или членове, **арест** или **освобождаване от арест** след залавяне при провеждане на операция от страна на МСР (когато заловените членове на шурата са принудени да работят или са вербувани от пакистанското разузнаване), **уволнение** или когато на това място е определен нов член от страна на ръководството на шурата.

Изключително важен момент в дейността и физическото оцеляване на структурите на ДТ на територията на ИРП

е тяхната връзка и донякъде доста силна зависимост от МСР. Честа практика е бивши офицери и оперативни работници от тази пакистанска разузнавателна служба да са членове на шурите, като приоритетно значение се отдава на тези в Пешавар и Мирам Шах. Това позволява малко или много на МСР да контролира и в определени случаи да направлява операциите на отделни отряди от ДТ, включително и при решаване на вътрешнополитически въпроси, свързани с ликвидирането на неудобни политически противници на пакистанския режим или на пакистанските въоръжени сили.

Приблизителната организационна структура на ДТ е показана на долната схема, която включва:

Разглеждайки отделните шури, винаги следва да се отчита и фактът, че имената им в малка или голяма степен са условни. В повечето случаи те зависят от името и мястото, което заема в афганистанската съпротива съответният командир, или местата, където първоначално шурите са създадени и имат постоянно изградени бази и силно

влияние. Например Върховната шура най-често е наричана **Рахбари**, което означава **командна**, но често за нея се използва и определението **маркази**, което се превежда и като **централна**.

Съществуват също така и известни противоречия и противопоставяния по отношение на субординацията на отделните шури, като проблемите са основно на междуличностна основа между отделните командири. Свързани са приоритетно с тяхното влияние сред местните пущунски племена и финансовите средства, с които разполагат. Противоречията са най-силни между регионалните шури в Пешавар, Куета и Мирам Шах, като доминираща роля се опитва да играе тази от Пешавар. Независимо от това обаче, поне официално Върховната шура има пълните права и влияние да организира операциите срещу МСПС на територията на Афганистан, както и да контролира действията на другите шури, факт с които всички се съобразяват. За изчистване на възникналите противоречия, както и за планиране на операциите Върховната шура провежда почти ежемесечни срещи основно в градовете Куета (провинция Белуджистан) и Карачи (провинция Синдх).

Като най-влиятелна повечето анализатори определят **регионалната шура в Пешавар**. Счита се, че тя носи непосредствената отговорност за организирането на операциите в източните и северни провинции на Афганистан и по-конкретно в Нангархар, Лагхман, Нуристан, Кунар, Каписа, Парван, а така също и Логар и Вардак. Тази шура отговаря и за дейността на узбекските бойци от Ислямското движение на Узбекистан (ИДУ), които са най-силно представените чуждестранни бунтовници, подкрепящи съпротивата на ДТ. Шурата в Пешавар има свои структури с пакистанските провинции Пенджаб и Синдх, от където вербува бойци за своите отряди.

Регионалната шура в Мирам Шах се определя като централна структура, отговорна за взимането на повечето важни за ДТ решения и е свързвана непосредствено с мрежата „Хаккани", както и с влиянието на една от легендите от годините на съпротивата срещу съветската окупация на Афганистан – Джалалудин Хаккани. През последните години твърде много нашумя и името на неговия син Сайраджуддин, който е считан за реален ръководител на мрежата „Хаккани" и според някои оценки и подчинен директно на молла Омар, от когото получава заповеди. Шурата в Миран Шах отговаря за организирането и провеждането на операциите на ДТ в афганистанските провинции Хоуст, Пактика, Пактиа, Газни, Логар, Вардак и района на Кабул. След 2009 г. поради засилените и ефективни операции, провеждани от американски БЛА в района на Северен Вазиристан, при които бяха ликвидирани голям брой ръководни представители на ДТ, „Ал Кайда" и ИДУ, включително и един от синовете на Джалалудин Хаккани, представителите на шурата в Мирам Шах започнаха да изместват своите лагери за обучение и бази в района на областта Курам на ФАПЗ и района на Дера Исмаил Хан, намиращ се в пакистанската провинция Хайбер-Пахтунква.

Отговорността за провежданите операции от страна на ДТ в южните, югозападните и западните провинции на Афганистан носи **регионалната шура в Куета**. Много често се посочва, че поради географското си положение и стратегическото за ДТ място, тази шура играе ролята на център за разпределение на финансовите потоци на движението. През провинция Белуджистан са най-преките пътища за доставка на контрабандната стока, наркотици, оръжие и трафик на хора за Карачи, а от там през Индийския океан за Близкия изток, Турция и Европа. Значимостта на шурата в

Куета се определя и от това, че тя се ръководи от едни от най-влиятелните личности на ДТ – Абдул Кайум Закир, Ахтар Мухамед Мансур, Назир Маджид и молла Насир, които също така са и членове на Върховната шура. Често се посочват и данни, че заседанията на шурата в Куета се ръководят от втория човек в структурата на ДТ – молла Абдул Гхари Барадар, който е считан и за неин председател.

Доказателствата за съществуването на **шурата в Карачи** не винаги са достатъчно убедителни и понякога за това се съди от косвени улики. За повечето анализатори това са арестите на молла Абдул Гхари Барадар през 2008 г. и 2009 г. (предполага се, че след освобождаването му от затвора през 2009 г. той отново живее и ръководи дейността на ДТ от Карачи), на Тайеб Агха и Мутасим Ага Джан от ръководните структури на ДТ, както и на ръководни представители на ПДТ – Кефайуллах Махсуд и Хакимудин Махсуд. Предполага се, че тази структура на ДТ отговаря за нелегалния трафик на оръжието, наркотиците и хората от Афганистан и ИРП за останалата част на света, основно през Индийския океан. Шурата в Карачи използва много активно контингента от афганистански бежанци, избягали от бойните действия в периода 1979 – 1989 г. в ИРП и заселили се трайно в района на Карачи. По данни на пакистански журналисти техният брой е между 2 и 4,5 милиона души. Същите са обособили в крайните квартали на най-големия град в ИРП собствени територии, в които действат техни правила и закони и в които официалните и полицейски власти не само нямат контрол, но се страхуват и да влязат.

Като цяло се счита, че шурата в Карачи е директно подчинена на регионалната шура в Куета, но някои анализатори са склонни да мислят, че тя е просто нейното друго име или разклонение, отговарящо и пряко ангажирано с нелегалния трафик и разпределението на финансо-

вите средства на ДТ и като цяло с логистичното осигуряване на съпротивата в южната част на Афганистан. В този случай като аргумент се посочва, че Карачи е и финансовият и банков център на ИРП, където много лесно парите, добити от нелегална дейност, могат да бъдат „изпрани" и прехвърлени в банкови сметки по цял свят.

В така очерталите се ръководни структури на афганистанското ДТ могат да бъдат направени няколко общи извода за неговите възможности за организиране на съпротивата срещу МСПС. Освен Върховната шура основна роля в цялостния процес на организиране и ръководство на операциите на територията на Афганистан играят Регионалните шури в Куета, Пешавар и Мирам Шах. Независимо от това обаче техният пряк контрол върху бунтовническите структури, участващи непосредствено в съпротивата срещу МСПС, може да бъде оценен като не особено голям. Като цяло така посочените шури осигуряват приоритетно генералните планове за действие на ДТ, поставянето на общите задачи, даването на препоръки, както и логистичното осигуряване.

Като други немаловажни задачи на шурите, решавани със собствени средства, могат да бъдат посочени осигуряването на места, намиращи се извън контрола на официалните пакистански власти и служби за сигурност, места за бази и живеене, изграждането на тренировъчни лагери, включително и на лагери за обучението на атентатори самоубийци. Те са отговорни и за планирането и подготовката на комплекса от терористични атаки или поне за първата част. Много важна е ролята на различните шури за изграждането на администрацията в сянка и преди всичко в сферата на правосъдието.

Наричат Афганистан „гробницата" на всички империи. В исторически план не е известно кой е източникът на

тази фраза, но причината или причините за това са пределно ясни – Александър Велики, Чингиз хан, царска Русия, Британската империя и Съветският съюз са се изтеглили позорно от Афганистан. Логичен е въпросът дали историята ще се повтори и сега и кой този път ще бъде гробокопачът на новия ред в тази част на света. Ако има подобна развръзка, това в началото на 21-и век ще бъде именно ДТ. За това има всички предпоставки – ДТ контролира повече от 60% от територията на Афганистан, организира въоръжена съпротива, която МСПС и АНА не са в състояние да ограничат, нито да спрат, създава и ръководи администрация в сянка с основен акцент върху съдебната система и налагане на законите на шериата, ползва се с подкрепата на една от най-мощните в регионален план разузнавателни служби – тази на ИРП, упражнява контрол върху най-големите масиви с опиумен мак в света и производството на хероин, носещо баснословни финансови приходи във фондовете на движението и не на последно място е притегателен център за много млади джихадисти, които възприемат идеите на движението като световен лидер в борбата срещу САЩ, Западния свят и цивилизования избор на тези, които харесват.

Другият изключително важен въпрос е свързан с влиянието на идеите на ДТ върху офицерския състав на ПВС, които през последните години са особено силни. Идеологията на талибаните е най-популярна сред младите офицери от ВВС и предимно сред инженерния им състав. Почти ежегодно от 2006 г. контраразузнавателните органи, намиращи се в организационната структура на МСР, арестуват между 10 и 20 офицери със звания от лейтенант до капитан за пропагандиране на идеите на ДТ сред своите подчинени структури. Като се има предвид, че ИРП е ядрена сила и разполага с ядрени бойни глави и средства за тяхното

пренасяне по суша, въздух и вода, логичен е въпросът как би действал пакистански офицер, радетел на идеите на ДТ и командващ ядрена бойна част? Още по-логичен е и въпросът дали ядреният специалист или офицер от ПВС, имащ достъп до ядрена технология, няма да предостави елементи за производство на ядрено взривно устройство за нуждите на ДТ или друга терористична организация. През последните години международната общност много остро поставя пред официалните пакистански власти точно този въпрос, свързан с реалния контрол върху сигурността на ядрения потенциал на страната. Отговорите на пакистанското федерално правителство и на военното ръководство са категорични, че те държат под пълен контрол ядрените средства, но не са особено убедителни и ясни как точно се извършва това, както и докъде се простират идеите на ДТ и какво е тяхното влияние върху офицерския състав на ПВС.

Това не са абсолютно всички аргументи, но и посочените са достатъчни, за да бъде направен изводът, че е много вероятно след изтеглянето на МСПС от Афганистан да се повтори това, което става понастоящем в района на Ирак, Сирия и Ислямска държава. Със сигурност под една или друга форма ДТ отново ще вземе властта в Афганистан и ще наложи своя модел на управление, свързан основно със законите на шериата. На лице са реални предпоставки страната през следващите години да се превърне в един огромен тренировъчен лагер за международните терористични организации, да стане техният стар **нов спокоен рай**, на територията на който да се обучават терористи, които да бъдат изпращани във всички точки на света – Ирак, Ислямска държава, Сирия, Йемен, Централна Азия, Китай, а от там и в Европа и САЩ.

В повечето интервюта, давани през последните години, не само представителите на ръководството на ДТ, но и много

командири на бойни отряди използват думите „ние не бързаме, бърза президентът на САЩ, ние спокойно ще чакаме". Не е нужен специален анализ и интерпретация на подобни изказвания. Те са ясна заявка, че ДТ отново има намерения да управлява Афганистан независимо кой го ръководи.

Един от последните лидери на ДТ молла Ахтар Мансур, когото повечето анализатори определяха преди ликвидирането му на 21.05.2016 г. от американски БЛА като дясната ръка на молла Омар и силния човек на Исламабад в ДТ, се ползваше с репутацията на прагматик. Той оглави ДТ в момент, когато бунтовниците започнаха трудни преговори за мир с правителството в Кабул. Молла Мансур също като своя предшественик е пущун. Прекарва голяма част от младините си в ИРП, в лагерите за афганистански бежанци, където влиза в полезрението и е привлечен към сътрудничество от пакистанската МСР. През 90-те години, когато талибаните контролират по-голямата част от Афганистан, той е министър на гражданската авиация в тяхното правителство.

Малко се знае за последния ръководител на ДТ молла Хайбатула Ахунзада, който поема ръководството на движението в началото на месец юни 2016 г. Известно е, че той има религиозно образование, ръководил е правосъдното министерство при управлението на ДТ в Афганистан и също е твърд играч, който отказа да продължи преговорите за мирно уреждане на проблемите с настоящото афганистанско правителство и продължава курса на открита конфронтация с него и с МСПС. Смяната на ръководството на ДТ е отбелязано веднага със самоубийствен атентат в предградие на афганистанската столица Кабул, при който загиват 10-има и са ранени 4-има души.

Под ръководството на молла Хайбатула Ахунзада ДТ започна да демонстрира умения по планиране, коорди-

ниране и провеждане на бойни действия в повечето афганистантси провинции, като често неговите въоръжени отряди превъзхождат по численост военните формирования на АНА и силите за сигурност. През втората половина на 2017 г., както и в началото на 2018 г. ДТ започна да засилва своята въоръжена съпротива в столицата Кабул и другите административни центрове, организирайки комплексни засади, атаки с ИВУ и обстрел на военни бази, патрули и конвои на афганистанските и международните сили, чието провеждане предизвика широк обществен отзвук, продължи да насажда страх сред местното население и дискредитира правителството на страната като гарант за националната сигурност. Започна процес на постепенно превземане на администрстативните центрове в Кондуз, Баглан, Фарах, Оргунзан и Хелманд.

През цялата 2017 г. движението демонстрира нежелание за подновяване на диалога с Кабул независимо от очакванията, че новият ръководител молла Хайбатула Ахунзада ще води доста по-прагматична политика и ще смекчи исканията за връщане на масата на преговорите. Той отново поставя условието за пълното извеждане на чуждестранните военни контингенти от територията на Афганистан и превръщането му в независима ислямска държава, където да бъдат гарантирани човешките права, включително и на жените, но в съответствие с мюсюлманските закони. Молла Хайбатула Ахунзада призова също така и към ограничаване на цивилните жертви и щетите на обществено значими обекти като училища, болници и др. В унисон с водената от него политика бе и изявлението му, отправено към държавите от Централна Азия, в което се посочва, че ДТ няма намерение да се намесва във вътрешните им работи и да позволи териториите, намиращи се под негов контрол да бъдат използвани за извършването на нападения срещу тях.

При смяната на ръководството на ДТ Сайраджуддин Хаккани запази своята ръководна роля на първи заместник на Молла Хайбатула Ахунзада и засили сътрудничеството на движението с мрежата „Хаккани", които понастоящем действат изцяло съвместно. Независимо от това някои анализатори говорят много активно за възникнало напрежение между него и новия лидер на ДТ, породено от желанието за упражняване на по-силно влияние в шурата в Куета. В значителна степен противоречията между двамата са породени и от различните им позиции относно посоката за търсене на подкрепа и финансова помощ от ИРП , както и относно определянето на отцепилите се от ДТ чуждестранни терористични групировки като заплаха или като потенциални съюзници.

През 2017 г. ДТ понася и значителни загуби в резултат на проведените от АНА и силите за сигурност контратерористични операции и нанесените от американски БЛА удари. Бяха ликвидирани някои от най-влиятелните лидери на ДТ като Абу Малавия, отговарящ за снабдяването с оръжие и боеприпаси, ръководителят на въоръжената съпротива в провинция Нангахар – Саад Емарати, и считаният за неин емир Хафез Саид Хан.

Движението на пакистанските талибани – първото реално обединение на пущунския фактор в региона от идеите на исляма и омразата

Много често, когато се анализира дейността на терористичните организации в световен мащаб, остава в сянка или изцяло се пренебрегва организацията на пакистанските талибани. Независимо че това е сравнително нова терористична организация, изградена изцяло на кланов и племенен принцип, за по-малко от 10 години тя успява да наложи свой собствен почерк за водене на въоръжена борба, оказващ изключително негативно влияние върху обстановката за сигурност не само на територията на ИРП, но и в Афганистан. Косвено дейността на пакистанските талибани е свързана и с опити за дестабилизиране на някои елементи от системата за сигурност на Индия, а тесните контакти и оперативно взаимодействие с почти всички терористични организации от района на Централна и Южна Азия правят пакистанските талибани предпочитан съюзник и партньор в борбата за налагане идеите на исляма и законите на шериата в тази част на света.

Специфичното за ДПТ е това, че то е доброволен съюз между пущунските племена, населяващи ФАПЗ на ИРП, повлиян от общи интереси и идеология, в което се крие неговата монолитност, боен потенциал и фанатично желание за провеждане на терористична дейност. Но тук са заложени и голяма част от проблемите на движението. Личните интереси на отделни пущунски старейшини и на част от джиргите (племенните съвети), упражняването на контрол върху паричните потоци, постъпващи от нелегалния трафик на наркотици, оръжие и хора през контролираните

от тях територии, както понякога и личната омраза между отделните лидери на въоръжени пущунски отряди налагат сериозен отпечатък върху цялостната дейност на тази терористична организация и позволява на пакистанското разузнаване в лицето на МСР да използва тези различия за противодействие и оказване на влияние върху структурите на пакистанските талибани. Независимо от споменатите по-горе слабости и негативни моменти ДПТ е най-силната и безмилостна терористична организация, действаща на територията на ИРП и съседните държави, което изисква от специалистите и анализаторите, работещи в сферата на международния тероризъм, неговото добро познаване.

Кога, как и защо възниква тази терористична организация? Основите на Движението на пакистанските талибани (Tehrik-e-Taliban Pakistan) са поставени от Абдуллах Мехсуд, воювал на страната на афганистанското движение „Талибан" срещу представителите на МСПС в Афганистан. След излежаването на присъда в базата „Гуантанамо" през 2006 г. Абдуллах Мехсуд се завръща в областта Южен Вазиристан на ФАПЗ и прави опит да обедини отделните въоръжени отряди на местните пущунски племена в едно движение, което да насочи своята борба срещу МСПС в Афганистан. Малко по-късно същата година Абдуллах Мехсуд се самоубива, за да не бъде заловен от пакистанските сили за сигурност в гр. Пишин, провинция Белуджистан. След неговата смърт друг местен представител, свързан с ръководството на афганистанското ДТ – Байатуллах Мехсуд, продължава усилията да обедини отделните пущунски отряди от Южен и Северен Вазиристан на базата на общата им идеология, свързана с освобождаването на Афганистан от чуждото военно присъствие. В тази дейност Байатуллах Мехсуд е подпомаган активно от един от най-близките свои сподвижници и единомишленици

Кари Хусейн Мехсуд (спечелил си по-късно мрачната слава на основател и идеолог на школата на атентаторите самоубийци в рамките на ДПТ).

ДПТ се появява на сцената като терористична организация в края на 2007 г. на територията на контролирания от пущунските племена мехсуд район Южен Вазиристан. Официално ДПТ е провъзгласено на 14.12.2007 г. в гр. Пешавар по решение на шурата на пущунските племена, населяващи седемте области на ФАПЗ. До тогава повечето от групировките, които формират ДПТ, са лошо организирани местни пущунски структури, подпомагащи и имащи връзки с афганистанските талибани. Движението обединява първоначално отрядите на около 40 полеви командири, ръководещи близо 50 000 въоръжени пущунски бойци. Същите тези 40 командири формират и ръководството на ДПТ. За ръководител на ДПТ единодушно е избран Байатулах Мехсуд, който представлява по време на срещата пущунските племена мехсуд. За негов първи помощник е посочен молла Хафиз Гюл Бахадур, представящ племената вазири от областта Северен Вазиристан, а за заместник-ръководител на движението е назначен молла Фарик Мухамад от пущунските племена, населяващи областта Баджаур на ФАПЗ. За говорител на ДПТ е определен Кари Хусейн Мехсуд. На това заседание на шурата присъстват не само старейшини от племената, населяващи областите на ФАПЗ, но и такива от областите Суат, Бану, Танк, Лакки Марват, Дера Исмаил Хан, Кохистан, Бунер и Малаканд, влизащи в състава на провинция Хайбер-Пахтунхва на ИРП.

Основната цел, която първоначално си поставя ДПТ, е да обедини всички талибани на територията на ИРП, да ги организира за свещена война „Джихад" срещу САЩ и ръководената от тях коалиция на територията на Афганистан, както и срещу ПВС и силите за сигурност на страната, които

периодично провеждат операции срещу пущунските племена, населяващи ФАПЗ и провинция Хайбер-Пахтунхва.

Като друга приоритетна цел ДПТ си поставя налагането на исляма и шериата не само в контролираните от тях области и райони на ФАПЗ, но и на цялата територия на ИРП. Към ДПТ веднага се присъединяват и представителите на „Ислямското движение на Узбекистан" (ИДУ), „Ислямското движение на Таджикистан" (ИДТ), чеченци, уйгури от „Източнотуркменистанското ислямско движение" и други по-малки терористични организации, намерили убежище в областите на Северен и Южен Вазиристан, след започването на операция „Трайна свобода" в Афганистан.

Новосформирано ДПТ на практика се явява поредното обединение на т.нар. *пущунски фактор* в исторически план и първото в началото на 21-и век на територията на Пакистан, свързано за пореден път с омразата срещу „друговерците". Ръководният орган на ДПТ е т.нар. Върховен съвет на муджахидините (Sura Ittihad-ur-Mujahideen), чийто 13-членен съвет си поставя като задача да координира и ръководи дейността на различните подразделения и отряди на ДПТ в населените с пущунски племена области на ФАПЗ с тези на афганистанското ДТ. Като основен съюзник на Върховния съвет на муджахидините във въоръжената борба срещу САЩ и ръководената от тях коалиция е обявено афганистанското ДТ, а неговият лидер молла Омар като единоначалник на Върховния съвет на муджахидините.

Терористичната дейност на ДПТ се финансира основно от „Ал Кайда", с която пакистанските талибани поддържат тесни контакти и координират своите действия. ДПТ получава финансова подкрепа и от представителите на мрежата „Хаккани", с която също активно си сътрудничи.

Другата част от финансовите приходи за ДПТ идват от участието в производството и нелегалния трафик на наркотици, оръжие и хора, от територията на Афганистан, през ИРП и Иран и от там към част от богатите държави на Близкия изток или през Турция към Западна Европа.

ДПТ е замесено в организирането и извършването на повечето големи атентати в т.ч. и самоубийствени на територията на ИРП от 2007 г. до 2014 г. Същите включват в списъка си убийството на Беназир Бхуто през м. декември 2007 г. в гр. Равалпинди, взривяването на хотел „Мариот“ през м. септември 2008 г., нападението над главната военноморска база на Пакистанския флот в гр. Карачи през 2009 г., атаката на района, в който е разположено Обединеното командване на началниците на щабовете (ОКНЩ) на

видовете въоръжени сили в гр. Равалпинди и вземането на заложници, атентати срещу сгради на федерални и провинциални министерства в градовете Исламабад, Лахор, Карачи, Куета и други. През посочения период ДПТ е извършило над 850 различни по мащаби терористични акта, за които официално е поело отговорността.

Почти веднага след сформирането на ДПТ в него започва и противопоставяне на различните въоръжени формирования, основно на кланов принцип, свързан с принадлежността им към различните пущунски племенни групи. Първоначалният конфликт е между Байатуллах Мехсуд и молла Назир, ръководител на отрядите, сформирани от част от пущунските племена ахмедезай вазир. Независимо че двамата започват едновременно „свещена война срещу чуждестранното военно присъствие в Афганистан", повод за разногласията между тях е присъствието в областите на Северен и Южен Вазиристан на представители на чуждестранни терористични организации – предимно от арабски произход и на узбеките от ИДУ. Ябълката на раздора между Байатуллах Мехсуд и молла Назир са преди всичко представителите на ИДУ, чиито бази и лагери са разположени в тези две области на ФАПЗ. Молла Назир не одобрява дейността на представителите на ИДУ, свързана с нападения над представители на ПВС и силите за сигурност, считайки, че основните сили на „всички муджахидини, обединени от ДПТ, следва да бъдат концентрирани върху изгонването на чуждестранните войници от Афганистан". На противоположно мнение е Байатуллах Мехсуд, който лансира тезата, че „тези, които подкрепят чуждото военно присъствие в Афганистан, включително и пакистанските военни, трябва да бъдат обект на атаките на ДПТ". Третият основен играч в тази част на ФАПЗ и в ръководната структура на ДП е молла Хафиз Гюл Бахадур, контролиращ по-голямата част от

местата, населени от племената вазир в района на Северен Вазиристан. Въоръжените отряди на молла Хафиз Гюл Бахадур участват активно единствено в нападения, организирани срещу силите на МСПС на територията на Афганистан.

Опит да бъдат преодолени появилите се противоречия сред ръководителите на ДПТ прави превърналият се в легенда сред местното население муджахидин от времето на съветската окупация на Афганистан Джалалудин Хаккани, чиито бази на създадената от него мрежа „Хаккани" се намират и понастоящем в областите Курам и Хайбер на ФАПЗ.

През м. септември 2009 г. ръководителят на ДПТ Байатуллах Мехсуд е ликвидиран с изстреляна от американски БЛА ракета в района на Южен Вазиристан, а през м. януари 2010 г. по същия начин е убит и неговият братовчед Хакимуллах Мехсуд, който заема мястото му като ръководител на ДПТ. Убийството на последния продължава да бъде все още голяма мистерия. Независимо от официалните съобщения и информацията на няколко водещи световни разузнавателни служби за неговата смърт представителите на ДПТ продължават все още да твърдят, че той е жив и лично ръководи дейността на движението, вероятно с цел да се поддържа мистерията и легендата около него.

След проведената през втората година на 2010 г. операция от части на ПВС и подразделения на ГК в областта Южен Вазиристан на ФАПЗ под кодовото название „Пътят на освобождението" се счита, че като цяло са ликвидирани основните бази и ръководно ядро на ДПТ, както и че понастоящем няма истински лидер, който да го обедини отново. Разбита е неговата система за контрол и управление, а бойците му са се изнесли основно на територията на Афганистан или в областите Северен

Вазиристан, Хайбер, Мохманд и Баджаур на ФАПЗ, от където продължават въоръжената съпротива.

След тази операция на ПВС повечето очаквания на водещи пакистански анализатори, изследващи ДПТ, бяха свързани с избирането на преподавателя по ислямско право от гр. Лахор молла Валиур Рехман за нов ръководител на движението. Същият зае своето ръководно място в структурите на ДПТ, но повече като политически и духовен лидер, който продължава да лансира активно версията, че борбата на пакистанските талибани срещу „неверниците" продължава да се ръководи от Хакимуллах Мехсуд.

По време на тази военна операция съпротивата на ДПТ не е подкрепена от отрядите на молла Хафиз Гюл Бахадур, които запазват „въоръжен неутралитет" и подписват мирно споразумение с федералното правителство на ИРП. Този ход позволи на молла Хафиз Гюл Бахадур да установи пълен контрол върху маршрутите за нелегален трафик на наркотици, хора и оръжие от Афганистан през Северен Вазиристан към Близкия изток и Европа (не без благословията и помощта на МСР), което насочи паричните потоци от този вид нелегална дейност към неговите банкови сметки.

Представители на афганистанското ДТ като цяло не се намесват пряко в бойните действия на ДПТ във ФАПЗ. По указания на молла Омар, движението на афганистанските талибани е оказвало единствено помощ за обединение на различните групировки, гравитиращи около ДПТ в областите Северен и Южен Вазиристан, изпращайки периодично свои емисари, които да постигнат примирие и обединят отрядите на най-влиятелните полеви командири Нек Мухамад, Байатулах Мехсуд, Хафиз Гюл Бахадур, молла Назир и молла Факир Мухамад.

По официални данни до момента само двама ръководни представители на афганистанското ДТ са водили бойни действия на територията на ИРП. Това са полевите командири Саидур Рахман, който воюва в периода 2006–2008 г. в района на областта Баджаур на ФАПЗ, подкрепяйки местните терористични групировки и Йахия Хиджат. Бойците на Йахия Хиджат воюват първоначално в района на Джамруд, област Кхайбер на ФАПЗ. През 2008–2009 г. участват в нападенията на намиращите се в района на гр. Пешавар пакистански бази и карготерминали, от които се извършва снабдяването с храни, горивосмазочни материали (ГСМ) и боеприпаси на МСПС. През 2009 г. отрядът на Йахия Хиджат се присъединява към ДПТ и воюва срещу ПВС в района на областта Суат на провинция Хайбер-Пахтунхва срещу подразделенията на ПВС, провеждащи контратеристичната операция „Истинският път". През м. юни 2009 г. той и няколко от неговите бойци са убити от полицията при опит да бъдат заловени в гр. Пешавар.

Процесите на вътрешните борби за поемане на ръководството на ДПТ се задълбочават и ескалират след м. ноември 2014 г., когато за **лидер на движението е избран молла Фазлуллах** (военен ръководител на терористичната организация „Движение за налагане на ислямските закони" (Tehrik-e-Nafiz-e-Shariat-e-Mohammad, TNSM). Същият е от пущунското племе юсафай, населяващо района на Суат, провинция Хайбер-Пахтунхва, факт, който се приема негативно от другите полеви командири от ДПТ. Молла Фазлуллах минава за един от най-твърдолинейните представители на идеята за налагане на исляма и шериата на територията на ИРП.

Изборът на молла Фазлуллах за лидер на ДПТ е оспорен от представителите на племената мехсуд, които освен че са доминиращи в ДПТ, имат и нескрити аспирации към

ръководството му, вероятно познавайки неговия фанатизъм и безкомпромисност при преследването на поставените цели. Опитът на молла Фазлуллах да затвърди позициите си на този пост чрез отстраняване на конкуренцията от страна на представителите на племената мехсуд продължават да предизвикат напрежение и като цяло прерастват в открита конфронтация между отделните групировки и кланове.

Различията във вижданията на някои от командирите на ДПТ относно мирните преговори, започнали с федералното правителство на ИРП през лятото на 2013 г., стават причина за въоръжени сблъсъци между групировките на влиятелните Шехриар Месхуд (от района на Южен Вазиристан) и Халид Месхуд (от пущунските племена, населяващи Северен Вазиристан). Като последица от това Халид Месхуд напуска ДПТ, основава групировката ДПТ „Южен Вазиристан" и продължава мирните преговори с централните власти в Исламабад.

В резултат на конфронтацията на молла Фазлуллах с част от командирите от ДПТ и под влияние на постигнатите успехи на ИД в района на Близкия изток някои от командирите на ДПТ, действащи в района на областите Мохманд, Баджаур, Хайбер и Оракзай на ФАПЗ се отделят и през лятото на 2014 г. създават организацията „**Групировка на поддръжниците"** (Jamaatul Ahrar) под командването на молла Хан Саид Санджа. Тази новопоявила се терористична организация почти веднага започва да демонстрира амбиции за увеличаване на влиянието си в районите на ФАПЗ и да се превърне в регионален фактор на джихадисткото движение. В потвърждение на това „Групировката на поддръжниците" организира, извърши и пое отговорността за самоубийствения атентат на 13.11.2014 г. срещу ГКПП „Вага" между Индия и ИРП, при който загинаха 60 и бяха ранени над 100 души.

Изключително важен остава и въпросът за контактите на ДПТ с международния тероризъм. Със сигурност ДПТ като добре организирана и действаща структура ще продължи да осигурява т.нар. спокоен рай – логистични и тренировъчни бази за представителите на повечето международни терористични организации. Тук обаче ръководството на ДПТ трябва да направи много важна и решителна крачка. Дали да продължи да подкрепя безрезервно афганистанското ДТ, или да задълбочи връзките си с ИД в контекста на възникналите през втората половина на 2014 г. противоречия между двете терористични организации. Вероятно този казус може да доведе и до ново разцепление на ДПТ, което на практика ще отслаби неговия боен потенциал и отново ще го върне на етапа на пущунските племенни междуособици.

Понастоящем е доста трудно да бъде направена някаква по-дългосрочна прогноза и трасирано бъдещето на ДПТ. То може да бъде разгледано в няколко направления. Първото е свързано с целите, които ДПТ си поставя още при своето създаване – „свещена война" срещу МСПС на територията на Афганистан. В краткосрочен план вероятно представителите на ДПТ ще продължат да окозват всестранна подкрепа на афганистанското ДТ. Тази солидарност със сигурност ще продължи и след окончателното изтегляне на коалиционните сили от територията на Афганистан. И ако след това ДТ отново поеме управлението на тази държава, а това е почти сигурно независимо от това кой ще го ръководи, пакистанските талибани ще могат да разчитат на ръководни постове в новото правителство на талибаните, което няма да бъде парадокс. Голяма част от посочените по-горе пущунски лидери и командири на отряди от ДПТ, както и настоящи ръководители на други пакистански терористични организации вече са били на ръководни

постове като министри и съветници в правителството на талибаните, ръководило Афганистан до 2001 г.

Другата алтернатива пред ДПТ е да продължи терористичната си дейност срещу светската власт в ИРП, като основните обекти на техните атаки, както и до сега, ще бъдат подразделения и бази на ПВС, полицията, ГК, администрацията във ФАПЗ и провинция Хайбер-Пахтунхва и др. Това ще задълбочи още повече проблемите в сектора за сигурност на ИРП, което заедно със задълбочаващата се икономическа и финансова криза в тази страна ще доведе до нарастване на недоволството от сегашното управление – масови народни бунтове, които в ИРП са като природно бедствие. В крайна сметка това ще доведе до разширяване на потенциалната вербовъчна база за действащите в тази държава терористични организации.

Присъствието на терористи от „Ал Кайда" и други международни терористични групировки в ИРП, областите на ФАПЗ и по-специално в Северен и Южен Вазиристан

На територията на ИРП по официални данни на пакистанското министерство на вътрешните работи **„Ал Кайда"** разполага с около 400–500 бойци, основно от арабски произход, които се укриват и обучават в лагери и бази, намиращи се основно по протежение на пакистанско-афганистанската граница в областите Южен и Северен Вазиристан на ФАПЗ. До края на 2008 г. същите са основно в района на Северен Вазиристан, в населените пунктове Али Кхел, Гарайум, Шам, Миран Шах, Дарга Мандай и Дандей Даракхел. С активизиране на ударите, нанасяни от американски БЛА в края на 2008 г. и началото на 2009 г., представителите на „Ал Кайда" започват да изнасят своите лагери в контролираните от ДПТ населени пунктове в Южен Вазиристан – Ладха, Размак и Вана.

Организационно бойците от „Ал Кайда", намиращи се на територията на ИРП, са сведени в групи от по 10–15 души, които поддържат връзка по между си основно чрез провеждането на лични срещи, тайници и куриери. Вследствие на ракетните удари, извършвани от американски БЛА, и активизирането на дейността на разузнавателните служби на страните членки на НАТО в приграничната полоса с ИРП от 2008 г. е забранено използването на каквито и да било електронни средства за комуникация.

Ръководството на бойците от „Ал Кайда", намиращи се в ИРП, и координирането на техните действия се извършва от „Военния комитет" на тази терористична организация и

по-специално от неговите два подкомитета, отговорни за провеждането на операции и разпределение на бойците в различните държави.

Отрядите на „Ал Кайда" тясно си взаимодействат, координират своите действия и сътрудничат основно с представителите на местните отряди на ДПТ, в чиито бази и лагери живеят. Паралелно с това „Ал Кайда" поддържа контакти с пакистанските терористични организации: Laskar-e-Toiba (LeT), Jayash-e-Mohamed (JeM) и Harakat-ul-Jihadi-Islami (HuJI), които финансира и чиито членове обучава.

Счита се, че **„Ал Кайда"** е внедрила и поддържа в ИРП т.нар. **спящи клетки** в градовете Карачи, Лахор, Равалпинди и Исламабад, които през 2008 г. заедно с представители на ДПТ проведоха редица атентати срещу обекти на ПВС и полицията в посочените градове, както и срещу посолството на Дания и италианския ресторант „Лунна светлина" в Исламабад.

Държавното и военно ръководство на ИРП оценяват „Ал Кайда" като една от най-големите опасности за вътрешната сигурност на страната. Счита се, че нейните действия и атаки са насочени главно срещу ликвидирането на ръководни политически личности в ИРП, ръководството на ПВС, службите за сигурност на страната, дестабилизирането на вътрешнополитическата обстановка, както и срещу стратегически важни обекти за националната сигурност с приоритетно внимание на ядрения потенциал на страната.

С успешното провеждане на операция „Истинският път" в провинция Хайбер-Пахтунхва през лятото и есента на 2009 г. в голяма степен е ограничена вътрешната заплаха от „Ал Кайда". Значително са намалени нейните възможности за съвместно провеждане на операции на територията на

ИРП с другите местни терористични организации. По официални оценки на пакистанските специални служби от средата на м. септември 2009 г. представителите на „Ал Кайда" са започнали постепенно да се изтеглят от района на Южен и Северен Вазиристан към Йемен, Судан и Сомалия. Този процес се засилва след провеждането на операция „Копието на Нептун", чиято цел е ликвидирането на Осама бин Ладен в гр. Абодабад в нощта на 1 срещу 2 май 2011 г.

През този период и до 2017 г. „Ал Кайда" успява да запази ограничено, но важно присъствие в Афганистан, а лидерът ѝ Айман ал Зауахири официално се обяви във вярност към Молла Хайбатула Ахунзада. Намиращите се на територията на Афганистан и ИРП клетки на „Ал Кайда" продължават да работят за възстановяването на дейността ѝ и набирането на нови членове. През цялата 2016 г. и 2017 г. те подпомагат финансово и методически групи от ДТ и участват в изграждането на нелегални лагери за подготовка на бунтовници в южните и югоизточните провинции Кандахар, Зобол, Пактика, Пактия и Газни.

„Ислямско движение на Узбекистан" (ИДУ) е най-голямата сунитска ислямистка политическа организация, създадена след разпадането на бившия СССР в района на Средна Азия. ИДУ е основано през 1996 г. от бивши активисти на ислямските групировки: „Ислямска партия на възраждането", „Одамилик ва инсонпарварлик", „Ислямска партия на Узбекистан", „Воини на исляма" и „Адолат уюшмаси". След забраната на ИДУ от президента на Узбекистан Ислам Каримов през периода 1999–2000 г. представителите на ИДУ емигрират в съседните на Узбекистан страни – Таджикистан и Афганистан, обявявайки като своя приоритетна цел създаването на „Ислямска държава" първоначално на територията на Ферганската долина, след това в Узбекистан и в целия район на Централна Азия, включително в

Казахстан, Киргистан, Таджикистан и на част от територията на Китай в областта, населявана от етническата група уйгури. Политически ръководител на ИДУ е Тахир Юлдашев, чийто псевдоним е Мухамад Тахир Фарук (Фарук-коси). Същият е убит при ракетна атака, извършена от американски БЛА на 29.09.2009 г. в района на населения пункт Сара Рогха. Неговото място е заето от узбека Абдул Рахман. Ръководител на военното звено на движението е Джума Ходжиев с псевдоним Намангани (убит през 2001 г. в Афганистан при ракетно нападение от американски БЛА).

Счита се, че понастоящем централата на ИДУ се намира в афганистанската провинция Кандахар. Ръководството на ИДУ си сътрудничи тясно с редица международни и регионални терористични организации, сред които на първо място „Ал Кайда", ДТ, ДПТ и „Мюсюлмански братя". Движението набира финансови средства основно от международни фундаменталистки организации и благотворителни фондации, както и от узбекистанската диаспора, живееща в Афганистан и Турция. Отделно от това по официални данни годишно ИДУ получава от „Ал Кайда" суми в размер на около 3 млн. щ.д., за да воюва на страната на ДТ и „Ал Кайда" на територията на Афганистан и ИРП. Представители на ИДУ са замесени и в трафика на наркотици от Афганистан през Руската федерация към Европа. На лице са сериозни доказателства, че част от финансовите средства за ИДУ се набират и от тази дейност.

Първоначално бойците на движението се обучават в лагери, намиращи се на територията на Афганистан, ИРП, а до 1999 г. и в Чечения, където е създаден специален лагер за узбекски ислямисти, наречен „Узбекски фронт".

Представители на ИДУ започват да пристигат в ИРП масово през 2002 г. Заселват се и понастоящем населяват основно района на Южен и Северен Вазиристан на ФАПЗ,

където живеят и се обучават в лагери, в разположените по пограничната полоса с Афганистан населени пунктове: Вана, Шакай, Азам Варсак, Размак, Мир Али и Ангур Ада. Това е най-големият чуждестранен контингент от бойци, действащ в Пакистан. Техният брой е около **4800** души (по официални данни на пакистанското министерство на вътрешните работи от 18.09.2009 г.), от близо 8000 чуждестранни бойци, които пребивават постоянно и воюват на територията на ФАПЗ и ИРП.

Членовете на ИДУ тясно си взаимодействат и работят с представителите на ДПТ. Има данни, че Тахир Юлдашев до ликвидирането му е живял, работил и изнасял необезпокоявано религиозни проповеди в гр. Вана. Той бе петият в листата на дванайсет от най-издирваните терористи в Афганистан и за залавянето му имаше обявена награда в размер на 200 000 щ.д.

Някои от представителите на ИДУ са имигрирали и живеят в Южен Вазиристан със семействата си (близо 250 семейства). Част от бойците на ИДУ са създали семейства, женейки се за представители на местните пущунски племена, и трайно са се настанили в областта.

Представителите на ИДУ използват посочените населени пунктове и като бази за подготовка, нелегално преминаване на пакистанската граница и проникване в Афганистан, където се сражават срещу МСПС и подразделенията на АНА, на страната на ДТ и „Ал Кайда". Почти всички от тях са наемници, като получават по време на операции средна месечна заплата в размер от 70 до 100 щ.д. за обикновените бойци и между 250 и 380 щ.д. за ръководния състав. Счита се, че бойците от ИДУ са ударната сила на планираните и финансирани от „Ал Кайда" операции както на територията на Афганистан, така и в ИРП. За доверието, с което се ползва ИДУ сред ръководството на

„Ал Кайда", говори и фактът, че ръководител на операциите на „Ал Кайда" за територията на ИРП до 08.09.2009 г. е узбек от ИДУ – Залимудин Залатов Йахио, убит при ракетен удар, нанесен от американски БЛА в района на населения пункт Дарга Мандай, Северен Вазиристан.

Организационно отрядите на ИДУ са съставени от 10 до 25 бойци, като във всеки един отряд има представител на „Ал Кайда", който обучава останалите на бойни тактики и предава опита, натрупан от тази терористична организация по време на войната в Ирак. До момента няма данни ИДУ да е обучавало или използвало в своята дейност хора за провеждането на самоубийствени атентати.

В периода 2004–2008 г. отрядите на ИДУ провеждат редица акции, определени от пакистанските власти като терористични – убийства, отвличания, използване на ИВУ, засади и ракетни нападения над населени пунктове и обекти на ПВС и полицията на територията на ФАПЗ. Отговорни са за убийството на около 200 представители на племенната администрация, старейшини, полицейски служители и военнослужещи от ПВС.

Бойците на ИДУ са замесени активно в криминалната дейност в областите Северен и Южен Вазиристан – отвличането на хора с цел искане на откуп, и в нелегалния трафик на оръжие и наркотици, от където идват и част от доходите за издръжка на движението.

Сред част от местните пущунски племена има силно негативни настроения относно присъствието на ИДУ в района, свързани основно с агресивния им характер и криминалната активност. Първите конфликти възникват през м. март 2007 г., когато се стига да въоръжени сблъсъци между тях и местните пущунски племена ахмадзай вазири. И двете страни дават жертви, като ИДУ губи около 50 бойци. На 16.08.2009 г. отново се стига до напрежение между

местните отряди на молла Назир, формирани основно от същата племена група, и тези на ИДУ, след като представители на ИДУ убиват в населения пункт Вана 18 бойци на молла Назир.

През лятото на 2009 г. представителите на ИДУ се включват активно в бойните действия срещу ПВС в операция „Истинският път", подкрепяйки действащите в района на областите Горен и Долен Дир, Суат и Бунер отряди на ДПТ и местните ислямски милиции от TNSM. По официални данни, изнесени от пресслужбата на пакистанското министерство на отбраната, в боевете са загинали над 60 бойци от ИДУ, а други 35 са били арестувани.

Засиленото използване на американски БЛА за ликвидиране на ръководни дейци на „Ал Кайда" в областите на ФАПЗ на ИРП принуди през 2009 г. ИДУ да започне да изнася част от базите и лагерите си за обучение в провинция Белуджистан. В периода 2007–2009 г. при около 60 ракетни удара, нанесени от БЛА в районите на Северен и Южен Вазиристан, са били убити 14 ръководни представители на „Ал Кайда" и 701 терористи, болшинството от които са от ИДУ. На територията на Белуджистан ИДУ започва да развива контакти и да си сътрудничи активно с представители на нелегалните белуджистански съпротивителни движения и организации, борещи се за независимост на тази провинция и отделянето ѝ от ИРП.

Паралелно с това ИДУ продължава да развива терористична дейност и поддържа нелегални структури (основно спящи клетки) на територията на централно-азиатските републики. За престъпления срещу мюсюлманите през 2006 г. Тахир Юлдашев издава смъртни присъди срещу президентите на Узбекистан, Киргистан и Таджикистан. ИДУ поддържа връзки и тясно си сътрудничи с обявените извън закона и определени като терористични организации

„Ислямска партия на Туркестан", религиозно-екстремистката групировка „Хизб-ул-Тахир" и „Партия на ислямското възраждане" в Таджикистан. На територията на Киргистан в периода 2002–2007 г. ИДУ е обвинено за извършването на 10 терористични акта срещу представители на обществения ред, държавната администрация и въоръжените сили. През 2005 г. в Казахстан ИДУ създава, ръководи и финансира организацията „Съвет на муджахидините от Централна Азия", която е обявена извън закона, а през 2007 г. е разбита нейна клетка, подготвяща серия от атентати срещу високопоставени държавни ръководители, както и конфискувано голямо количество оръжие и взривни материали, включително и подготвени жилетки на самоубиеца.

През октомври 2014 г. за ръководител на ИДУ е обявен Осман Гази, който присъединява тази терористична организация към ИД и помага за разширяване на влиянието на идеите и присъствието на бойци от ИД в намиращите се под контрол на ИДУ северни провинции. След ликвидирането на Осман Гази в края на 2015 г. движението е разцепено на два лагера. В единия са командири, подкрепящи поетия ангажимент към Абу Бакр ал Багдади, а другият лагер, който е по-многоброен, обединява поддръжници на Абдул Азиз (син на Тахир Юлдашев), които се стремят към по-тясно сътрудничество с ДТ и „Ал Кайда".

През м. септември 2002 г. ИДУ се разцепва, като част от неговите членове създават терористичната организация **„Ислямска група за джихад"** (ИГД). Основната причина за отделянето ѝ от ИДУ са разногласия на част от ръководния състав с лидера на ИДУ Тахир Юлдашев, относно идеите и истинските цели на борбата на ИДУ. Веднага след разцеплението ИГД се обявява за продължител на борбата за свалянето на президента на Узбекистан Ислам Каримов и създаването на халифат – първоначално на територията на

Ферганската долина, след това в Узбекистан и целия район на Централна Азия, включително в Казахстан, Киргистан, Таджикистан и на част от територията на Китай в областта, населявана от етническата група уйгури.

Ръководството на групата се поема от бившия командир от ИДУ и узбекски гражданин Наджмиддин Камилидинович Жанов, който заедно с около 100 семейства се премества да живее и работи в населения пункт Мир Али, където и понастоящем е централата на ИГД. Негов заместник става Мансур Сохаил, чийто псевдоним е Абу Хузайфа. Двамата обвиняват Тахир Юлдашев, че е предал идеите на ИДУ, изоставил е борбата за сваляне на узбекистанския президент и неговия режим, ангажирайки се основно с войната в Афганистан и ИРП на страната на ДТ и „Ал Кайда".

Членовете на ИГД са основно узбеки от ИДУ, между 200 и 300 бойци, сред които гравитират и бойци от Чечня, „Либийската ислямска група" и представителите на „Източнотуркменистанското ислямско движение". Счита се, че организацията е базирана и действа основно от територията на областта Северен Вазиристан на ФАПЗ, в района на населения пункт Мир Али. ИГД вербува и набира бойци основно сред мюсюлманските държави от Централна Азия – Узбекистан, Казахстан, Киргистан и Таджикистан, както и сред турската и узбекската общност, живеещи в западноевропейските държави, основно в Германия.

ИГД си сътрудничи изключително тясно с „Ал Кайда", ДПТ, афганистанското ДТ и пакистанската терористична организации **„Лашкар-е-Тайба"**. Основните финансови средства групата получава от „Ал Кайда". ИГД е замесена активно в трафика на наркотици от района на Централна и Южна Азия към Европа, от където получава част от средствата си за издръжка и финансиране. ИГД е в списъците на

забранените терористични организации на САЩ, Великобритания и Германия.

ИГД е съставена основано от мюсюлмани сунити, действащи за запазване на ценностите на техните родители и предшественици, воювали за „Идеалите на исляма". Като цели на своята борба ИГД си поставя също така и налагането на ислямските традиции и освобождаването на мюсюлманите от тиранията на неверниците чрез джихад в името на Аллах при строгото спазване на Корана и сунитските възгледи по този въпрос. Основният идеологически принцип, изповядван от ИГД, е, че „**няма ислям без общност, няма общност без ред, няма ред без подчинение**". Ръководството на ИГД разглежда като своя мисия и обединяването на всички бунтовнически ислямистки групи, действащи в района на Кавказ. Организацията се включва активно в терористичната дейност на територията на ИРП. Нейни представители са арестувани в Исламабад през 2007 г. при подготовката на атентат в централната част на столицата срещу президентския дворец и централата на МСР. По данни, изнесени от тази пакистанска разузнавателна служба, става ясно, че „Ал Кайда" поддържа по-близки отношения с ИГД, отколкото ИДУ.

ИГД е първата терористична групировка, извършила самоубийствени атентати в района на Централна Азия през м. април 2004 г. срещу полицейски участък в узбекистанския град Бухара. През м. юли същата година ИГД извършва самоубийствени атентати и срещу посолствата на Израел и САЩ в столицата на Узбекистан. Отговорността за атентатите е поета от ИГД, представила се под името **„Група за ислямски джихад"** (Jama'at al-Jihad al-Islami).

През м. ноември 2004 г. контраразузнавателните служби на Казахстан разбиват спящи клетки на ГИД в гр.

Шимкент, съставени от около 50 бойци от ИГД и ИДУ, както и 20 казахски граждани, които са извършили нападения срещу ГКПП на узбекистанската граница и са подготвяли самоубийствени атентати срещу президента на Казахстан и неговото близко обкръжение.

През 2005 г. ИГД се преименува официално в **„Съюз за ислямски джихад"** (СИД). През 2006–2007 г. бойците от СИД извършват редица атентати на територията на ИРП, включително и в столицата Исламабад, както и активно се включват в партизанските бойни действия на ДТ и „Ал Кайда" на територията на Афганистан. През този период в Северен Вазиристан СИД започва да поддържа тесни контакти и активно да работи с терористичната организация на Джалаладин Хаккани. Отрядите на тази терористична организация понастоящем воюват съвместно с бойците на СИД в афганистанските провинции Хост, Пактиа и Пакстика.

СИД поддържа изключително тесни контакти и основно се финансира от „Ал Кайда". Офицер за връзка между „Ал Кайда" и СИД до убийството му през м. януари 2008 г. е един от ръководните представители и влиятелни полеви командири на „Ал Кайда" – абу Лаити ал-Либи. Той активно е използвал контактите на СИД с терористичните и ислямистките организации от района на Кавказ за набиране на бойци, тяхното финансово подпомагане и създаването на бази в клетки на „Ал Кайда" в района на Кавказ.

Счита се, че освен в района на Централна и Южна Азия СИД има изградени структури и на територията на Европа. През 2007 г. трима терористи от СИД са арестувани в Германия заради подготовка за атентат срещу летището във Франкфурт и американската военно-въздушна база „Рамстейн", а през 2008 г. двама представители на СИД са

арестувани при опит да извършат атентат на летището в гр. Кьолн.

И понастоящем СИД развива активна дейност в района на Централна Азия. В началото на 2009 г. на територията на Таджикистан са били арестувани 28 терористи от СИД, подготвени за извършването на терористични атентати в страната. Всички те са обучени в лагери на СИД, намиращи се в района на Северен Вазиристан. През нощта на 25 срещу 26.05.2009 г. бойци от СИД извършват нападение срещу пост на милицията, изграден в района на граничния узбекистански град Андижана, намиращ се в близост до Киргизия. Убити са 3-ма и ранени 14-ма души. При атентата са използвани и ИВУ. Отговорността официално е поета от СИД.

На 09.11.2009 г. в района на Ургут, област Самарканд на Узбекистан, е ликвидирана клетка на СИД, която е пропагандирала идеите на съюза под името „Хизб-ут-Тахрир", организация забранена в страната от закона. Членовете на клетката активно са вербували хора за организацията в т.ч. и жени, както и разпространявали литература, имаща фундаменталистки и сепаратистки характер. В част от материалите се е посочвало, че е въпрос единствено на време Узбекистан да се управлява по законите на исляма и шериата. Клетката е работила изключително конспиративно, като между членовете не е имало хоризонтални връзки.

Бъдещето на СИД е тясно обвързано и силно зависимо от „Ал Кайда" и афганистанското ДТ, без чиято подкрепа и финансова поддръжка малка терористична организация като СИД не може да съществува самостоятелно.

Допуска се, че след успешното завършване на първия етап от операция **„Пътят на освобождението"** на ПВС, основните лагери и бази на ДПТ, „Ал Кайда" и ИДУ в областта Южен Вазиристан са почти напълно ликвидирани.

Понастоящем тези терористични организации не са в състояние да организират сериозна въоръжена съпротива, а всички техни ръководни представители са се укрили на територията на Афганистан или в областите Северен Вазиристан, Оракзай, Курам, Баджаур и Кхайбер на ФАПЗ.

Може да се оцени, че в бъдеще потенциалните възможности на СИД ще бъдат активно използвани от „Ал Кайда" за изграждането на терористични мрежи в района на Кавказ и Централноазиатските републики с приоритет в Узбекистан, Казакстан, Киргистан и Таджикистан.

Възможно е под натиска и при успешни бойни действия от страна на МСПС и АНА, от една страна, и операциите на ПВС в различните области на ФАПЗ, от друга, СИД да изнесе на един по-късен етап част от терористичната си мрежа в арабските и западноевропейските държави. Това може да стане и под натиска на пущунските отряди на полевия командир Хафиз Гюл Бахадур, които действат в областта Северен Вазиристан, тъй като той е противник на присъствието на ИДУ и СИД в тази област на ФАПЗ. Като една от вероятните държави, където членовете на СИД могат да се установят, се счита Германия. Там СИД имат свои последователи и привърженици в лицето на турската и узбекската диаспора, които могат да бъдат разглеждани като основни контингенти за вербуване на членове на СИД.

Наджмиддин Камилидинович Жанов с псевдоним Абу Яхия Мухамад Фатих ръководи СИД до м. септември 2009 г., когато е ликвидиран. Информацията за Абу Яхия Мухамад Фатих е изключително оскъдна. Известно за него е, че е около 35–40-годишен узбек, ползващ свободно арабски език. През 2000 г. срещу него има издадена смъртна присъда от съд в Узбекистан. Убит е през м. септември 2009 г. в района на Мир Али, няколко дни след ликвидирането на

ръководителя на ИДУ Тахир Юлдашев също при ракетен удар, нанесен от американски БЛА.

По други данни Абу Яхия Мухамад Фатих е ранен сериозно по време на този ракетен удар от БЛА, извършена му е спешна операция в полева болница на „Ал Кайда", намираща се на територията на Афганистан, при което са му били ампутирани двата крака. След операцията, преоблечен в женски дрехи и афганистанска бурка, е бил укрит в един от крайните квартали на столицата Исламабад.

На този етап няма достоверна информация за това кой ръководи СИД. Тъй като СИД е силно зависима от финансовата подкрепа на „Ал Кайда", може да се очаква, че след убийството на Абу Яхия Мухамад Фатих новото ръководство продължава да работи съвместно с тази терористична организация. Основните усилия вероятно ще бъдат концентрирани в изграждането на бази и обучаването на терористи основно в ПГМ, намиращи се в района на пакистанско-афганистанската граница, участие в съвместни операции под ръководството на „Ал Кайда" в районите на Централна Азия и Западна Европа, както и да продължи терористичната си активност на територията на ИРП и Афганистан.

„Ислямското движение на Таджикистан" (ИДТ) е военизирана групировка, гравитираща към „Ислямското движение на Централна Азия" (ИДЦА) и извършващо терористична дейност на територията на Таджикистан, Афганистан и Пакистан.

ИДЦА обединява в състава си ислямистките движения на представители от Киргистан, Таджикистан, Узбекистан, Чечения и уйгурското малцинство. Основната цел на ИДЦА е налагане на ценностите на исляма като ръководни принципи в тази част на света и създаването на бъдещ общ централноазиатски ислямски халифат.

Вероятно ИДТ е изключително тясно свързано и координиращо своите действия основно с ИДУ, както и с афганистанското ДТ и „Ал Кайда", от които получава материална и финансова подкрепа. По неофициални данни ИДТ има в състава си общо около 5000 бойци, основната част от които са бивши военнослужещи от състава на съветските въоръжени сили от таджикски произход, участвали в гражданската война в Таджикистан на страната на военно-политическия блок „Обединена таджикска опозиция".

ИДТ споделя изцяло целите на ИДЦА за създаването на общ централноазиатски ислямски халифат – от Туркменистан и Каспийско море до източните граница на китайската провинция Хинджиан, като основните цели на борба му са присъединяването на Таджикистан към него чрез сваляне на президента Емомали Рахмонов, светското правителство и управление на страната, заменяйки го със „свещения закон на шериата".

ИДТ е сформирано основно от бивши представители на „Обединена таджикска опозиция", включваща в състава си четири политически партии, която води гражданска война за сваляне на президента Емомали Рахмонов и налагането на шериата в Таджикистан в периода 1992–1997 г.

Ръководител на ИДТ е Домуллах Амриддин. След подписването на споразумението за примирие в Москва на 27.06.1997 г., за което гарант се явява президентът на Руската федерация, и прекратяване на гражданската война в Таджикистан Домуллах Амриддин, който не одобрява този акт, обявява президента Емомали Рахмонов за руска марионетка и емигрира в Афганистан, където създава и оглавява ИДТ като самостоятелно движение. Домуллах Амриддин приема духовната титла **молла** и се провъзгласява за преподавател по въпросите на исляма и ислямското религиозно право. Като основна цел на ИДТ

Домуллах Амриддин поставя продължаване на въоръжената борба до превръщането на Таджикистан в ислямска държава по пълно подобие на целите, които преследва и ИДУ за Узбекистан.

Домуллах Амриддин и Джума Намангани работят съвместно при много добро координиране на действията на двете движения, което дава основание на редица анализатори да определят ИДТ изцяло като филиал и организационна единица в рамките на ИДУ. След ликвидирането на Джума Намангани през 2001 г. по време на операция „Трайна свобода" част от представителите на двете ислямистки движения настояват Домуллах Амриддин да оглави ИДУ, но на този пост е избран етническият узбек Тахир Юлдашев.

ИДТ получава значителна материална и идеологическа подкрепа от афганистанското ДТ. На територията на Афганистан бойците на ИДТ и ИДУ са обучавани в съвместни тренировъчни лагери, намиращи се на територията на провинция Кондуз до началото на операция „Трайна свобода". Представителите на ИДТ и ИДУ воюват активно на страната на афганистанското ДТ срещу коалиционните сили от МСПС до 2004 г.

През 2004 г. както ИДУ, така и ИДТ изнасят своите лагери и бази основно в областите Северен и Южен Вазиристан на ФАПЗ. Първоначално ИДТ се установява в района на гр. Пешавар и неговите околности, но след проведените от пакистанските сили за сигурност операции срещу действащите там местни и чуждестранни терористични организации се пренася в горепосочените две области на ФАПЗ, където действа и в момента.

След създаването на ДПТ през 2007 г. бойците от състава на ИДТ активно се включват в провежданите от

ДПТ терористични атаки срещу обекти на ПВС, ГК, полицията и местната администрация във ФАПЗ на ИРП.

През 1999 г. ИДТ провежда първите си терористични атаки на територията на Таджикистан, организирайки първоначално засада в района на населения пункт Адил Усман, при която са убити 23-ма военнослужещи от състава на таджикските ВС. Следват самоубийствен атентат срещу полицейски участък в населения пункт Кхудзхаланд, където са ранени около 30-има души, включително и представители на органите за сигурност, както и атентат в дискотеки в столицата Душанбе, отговорността за които се поема официално от ИДТ, като целта е дестабилизиране на вътрешнополитическата обстановка в страната.

През 2009 г. Домуллах Амриддин изпраща един от най-близките си съратници – Мулло Абдулло, с отряд от бойци на ИДТ за продължаване на въоръжената борбата срещу режима на президента Емомали Рахмонов и установяване контрол заедно с представители на ИДУ върху долините Рашт, Тавилдара и Фергана и поставяне основите на бъдещия халифат в този район на Централна Азия. Счита се, че Мулло Абдулло е отговорен за убийството на над 100 военнослужещи и милиционери от състава на въоръжените сили и полицията на Таджикистан през м. септември 2009 г. Решението за изпращането на Мулло Абдулло и пренасянето на въоръжената борба в посочените области е било одобрено лично от ръководителя на ДТ през този период молла Омар и финансирано със средства на афганистанските талибани.

По някои оценки след ликвидирането на въоръжената съпротива на територията на Таджикистан през 1997 г. специалните служби на страната са взели всички необходими мерки за неутрализиране на местните и чуждестранни военизирани групировки, организирали и водили граждан-

ската война, като крайната оценка е, че те и техните бази са напълно унищожени. Част от анализаторите смятат, че създаденото от Домуллах Амриддин ИДТ е по-скоро клон на ИДУ, в който участват единствено таджики и не съществува като отделно понятие или движение.

След ликвидирането на ръководителя на ИДУ Тахир Юлдашев през 2009 г. е налице тенденция към цялостно сливане на ИДТ и ИДИТ с ИДУ, с което на практика първите две ислямистки движения получават по-голям достъп до страни като Таджикистан, Узбекистан и други държави от района на Средна Азия, включително и Руската федерация, чрез контактите и връзките, създадени от ИДУ, както и достъп до неговите финансови средства. От друга страна ръководството на ИДУ използва процеса на сливане предимно с ИДИТ, за да увеличи авторитета и разшири влиянието си в Синцянско-Уйгурския автономен район на Китай, което му позволява да пропагандира своите идеи и да вербува бойци сред местното уйгурско малцинство, които се обучават основно в тренировъчни лагери, изградени в областите Северен и Южен Вазиристан на ФАПЗ в ИРП.

Паралелно с това ИДТ активно си сътрудничи и координира своите действия с близките до ИДУ ислямистки групи и движения като: ГИД, „Движението за ислямско възраждане на Узбекистан", „Ислямско движение на Туркистан" и Hizb ut-Tahrir.

Наличието на таджики в двете посочени области на ФАПЗ и тяхното активно участие в терористичната дейност на ДПТ на територията на страната се оценява на около 500–600 бойци, което създава постоянно напрежение в двустранните политически отношения между ИРП и Таджикастан. Всичките представители на ИДТ са наемници, в болшинството си бивши военни, които получават месечна заплата между 200–300 щ.д., основно от фондовете на

афганистанското ДТ и „Ал Кайда". Същите са замесени активно и в нелегалния трафик на наркотици, оръжие и хора, който се извършва от Афганистан през областите Северен и Южен Вазиристан.

ИДТ набира своите бойци основно от средите на привържениците на „Движение за ислямско възстановяване на Таджикастан", което има голям брой последователи след бързо ислямизиращите се през последните години кръгове на младото поколение таджики.

„Движение за ислямско възстановяване на Таджикастан" (ДИВТ) е създадено в средата на 70-те години на миналия век от група студенти, ръководени от преподавателя по ислямско вероизповедание към Университета в столицата Душанбе Кори Мохамед Ростамов. Тяхната основна цел е да запазят ислямските традиции в Таджикистан, противопоставяйки се на идеите на комунизма и съветското влияние в страната. След като част от ръководителите на ДИВТ са арестувани, движението работи в нелегалност. Регистрирано е като политическа религиозна партия – „Партия за ислямско възстановяване на Таджикистан" след разпадането на СССР през 1991 г. Неговите членове участват активно в гражданската война през 1992–1997 г. на страната на „Обединена таджикска опозиция". След подписването на мирното споразумение и обявената от президента Емомали Рахмонов политическа амнистия ДИВТ участва в парламентарните избори и е представено в парламента на страната. По официални данни ДИВТ може да разчита на около 7,7% от електоралната маса в Таджикистан.

Друг контингент, от който ИДТ набира бойци, са таджикските емигранти, избягали по време на гражданската война в страната и установили се трайно на територията на Афганистан в провинция Кондуз. Паралелно с това, друг допълнителен фактор, благоприятстващ вербуването на

бойци за нуждите на ИДТ освен идеологическия, са и бързото увеличаване на населението на страната, бедността сред по-голямата част от населението, безработицата, лошото икономическо положение в Таджикистан, недостигът на ресурси за икономическо и социално развитие на страната, както и семейно-родствените кланови връзки около президента Емомали Рахмонов, окупирали основните позиции в националната икономика на страната.

Таджикистан е и най-бедната от 15-те бивши съветски републики, като близо 47% от населението на страната (общо 7,5 млн. души) по данни на Световната банка оцелява с по-малко от 2 щ.д. на ден.

По отношение на операциите на МСПС срещу афганистанското ДТ се счита, че като цяло същите са довели до отслабване на позициите на ДТ, загуба на неговия боен потенциал, както и този на подкрепящите го терористични групировки като ИДУ и ИДТ. Може да се очаква, че след цялостното изтегляне на коалиционните сили от Афганистан, ако ДТ отново поеме ръководството на страната, ще бъдат създадени благоприятни условия за ислямските движения на Узбекистан, Таджикистан и ИДИТ да продължат съпротивата срещу проруските режими в посочените държави и срещу Китай за постигане на крайната им цел – създаването на общ централноазиатски ислямски халифат с пълната финансова и материална подкрепа от страна на ДТ и „Ал Кайда".

Тази заплаха вероятно ще доведе като ответна реакция до ново засилване на руското влияние и военно присъствие в Централна Азия, където през 2011 г. започна разполагането на нов контингент от 25 000 военнослужещи от въоръжените сили на Русия на територията на Таджикистан и Киргистан под претекст за опазване на мира и стабилността в този регион. Допълнително по време на срещата, проведена

на 02.09.2011 г. в Душанбе, между президентите на двете държави е взето решение Руската федерация да подпише с Таджикистан в началото на 2012 г. нов договор, гарантиращ оставането на руските военни бази още 49 години на територията на тази държава. Това може да се разглежда и като превантивна мярка от страна на Русия с цел изолиране и ограничаване на влиянието на ислямистките движения и терористични групировки от района на Централна Азия и недопускане на пренасянето на тяхната дейност на територията на Русия.

Когато се разглежда присъствието на международни терористични групировки, имащи бази на територията на ИРП, не може де не бъде обърнато подобаващо внимание и на **„Воини на Аллаха"** (Jundallah), която е иранска ислямска сунитска организация.

Счита се, че „Воини на Аллаха" е и част от въоръжената съпротива на етническата група белуджи, населяваща пакистанската и иранската част на географската област Белуджистан (иранската Систан и пакистанската Белуджистан), която дава основание на пакистанските политически анализатори да определят „Воини на Аллаха" като ислямско-сунитска-белуджистанска въоръжена групировка.

Оценява се, че организацията има около 1000 добре обучени и въоръжени бойци, които са дислоцирани в бивша база на ПВС, намираща се между градовете Тафтан и Джазак в пакистанската провинция Белуджистан.

„Воини на Аллаха" е основана през 2003 г. от отделили се групи на „Белуджистанското движение за независимост" с помощта на изповядващата сунитската сектантска доктрина пакистанска терористична организация Lashkar-e-Jangvi.

Към групировката по-късно се присъединяват и представители на антииранската организация „Муджахидин-е-

Халк", за които се счита, че са ръководното ядро на „Воини на Аллаха". Същите са прехвърлени от Ирак на територията на ИРП под натиска на САЩ и със съгласието на режима на генерал Мушараф. Първоначално базите на „Муджахидин-е-Халк" се намират в пакистанската част на Азад Джаму и Кашмир, където обучението на бойците от организацията се извършва от инструктори на МСР. МСР използва „Муджахидин-е-Халк" за терористични и саботажни действия срещу Индия и убийството на политически опоненти на генерал Мушараф в района на Азад Джаму и Кашмир. Това налага през 2005 г. под натиска на местното и световно обществено мнение различни международни организации, както и на започналия по това време т.нар. конструктивен диалог за нормализиране на отношенията между ИРП и Индия, представителите на „Муджахидин-е-Халк" да бъдат прехвърлени в провинция Белуджистан и да се присъединят към „Воини на Аллаха".

Групировката изповядва идеите на консервативния войнстващ ислям, съчетани с национализъм. Основната цел, която организацията „Воини на Аллаха" обявява като приоритетна в своята дейност, е въоръжената борба за защита правата и интересите на представителите на племенната група белуджи и всички мюсюлмани сунити, живеещи на територията на Иран срещу социално-икономическата и етническа дискриминация, осъществявана срещу тях от режима на президента Махмуд Ахмадинеджад и подкрепящите го мюсюлмани шиити в лицето на иранските айятоласи. Като друга политическа задача „Воини на Аллаха" си поставя откъсването на провинция Систан от състава на Иран и на един по-късен етап сформирането на отделна държава под името Белуджистан.

Малко след основаването си, с цел своето политическо легитимиране, организацията приема името **„Движение за народна съпротива на Иран"**.

Ръководителят на „Воини на Аллаха" Абдолмалек Риджи с псевдоним Емир Абдул Малик Балоч се провъзгласява за лидер на съпротивата на иранския народ срещу духовните шиитски лидери на тази страна.

Счита се, че „Воини на Аллаха" не поддържа връзки с „Ал Кайда", но активно контактува и получава подкрепа от Lashkar-e-Jangvi.

Представителите на „Воини на Аллаха" са замесени в нелегалния трафик на хероин, където си сътрудничат пряко и активно с афганистанското ДТ, на оръжие, хора и ГСМ – основно нафта, в района на иранско-пакистанската граница са част от средствата им за издръжка, въоръжаване и организиране на съпротивата.

Организацията получава идеологическа и значителна финансова подкрепа също така и от Саудитска Арабия, като за основен посредник между тях се счита, че е МСР. По официални данни по време на втория си мандат администрацията на президента Буш е финансирала за подготовката, тренировъчния процес, въоръжаването и организирането на операциите на „Воини на Аллаха" срещу режима в Иран над 400 млн. щ.д.

Основни цели на атентатите на „Воини на Аллаха" са ръководни ирански политически дейци, обекти на полицията и иранските въоръжени сили, както и на „Революционната гвардия" в страната и по-специално в провинция Систан. През 2005 г. организацията прави неуспешен опит да ликвидира президента Махмуд Ахмадинеджад по време на посещението му в провинция Систан, убивайки част от охраната му. През 2006 г. извършва атентат в иранския град Захедан, при който са убити над 20 души. През м. февруари 2007 г. бойци от „Воини на Аллаха" организират атентат с кола бомба отново в гр. Зехедан, при който загиват 18

представители на „Революционната гвардия“ на Иран, а няколко месеца по-късно отвличат 21 шофьори на товарни автомобили в района на граничния пункт Чах Бахар, които са освободени след това от пакистанските сили за сигурност. През м. юни 2008 г. организацията отвлича 16 ирански полицаи, които екзекутира след това. В края на 2008 г. „Воини на Аллаха“ организира и извършва самоубийствен атентат в гр. Сараван, при който са убити 4-ма представители на силите за сигурност. През 2009 г. отново в гр. Сараван организацията отвлича и убива 12-има полицаи. През същата година „Воини на Аллаха“ провежда едни от най-кървавите атентати в Иран. На 28.05.2009 г. атентатор самоубиец се взривява в джамията в гр. Захедан, при което са убити 25-има и ранени 125-има души, основно представители на „Революционната гвардия“. На 18.10.2009 г. боец от „Воини на Аллаха“ отново извършва самоубийствен атентат в джамията в гр. Пишин, при който загиват 42-ма души, 6-има от които са високопоставени ръководители на „Революционната гвардия“. За всички изброени атентати „Войни на Аллаха“ поема официално отговорността.

През 2009 г. в гр. Пешавар е отвлечен търговско-икономическият представител на Иран към иранското консулство в града. Няколко месеца по-късно е застрелян ръководителят на културно-информационния център към иранското консулство в гр. Пешавар, който е пакистански гражданин. Счита се, че това също е дело на „Войни на Аллаха“, но до момента пакистанските следствени органи имат само косвени доказателства.

Дейността на „Воини на Аллаха“, базирането ѝ на територията на ИРП и неофициалната помощ, получавана от ЦРУ и МСР, продължава да създава голямо напрежение в двустранните иранско-пакистански отношения. Пакистанската позиция, официално изразена от страна на бившия

федерален министър-председателя Юсуф Гилани и тогавашния министър на вътрешните работи Рехман Малик винаги е твърдяла, че базите на „Воини на Аллаха" се намират в граничните племенни райони между Афганистан, ИРП и Иран, както и че Абдолмалек Риджи не се намира на пакистанска територия.

Независимо от това през 2008 г. и 2009 г. ИРП започва да си сътрудничи активно по въпросите на тероризма и трансграничната престъпност (трафик на наркотици, оръжие, хора и др.) с Иран. Създадени са обща министерска комисия по въпросите на сигурността, съвместна иранско-пакистанска гранична комисия и започва значително по-голям обмен на информация между разузнавателните служби на двете държави. През м. юни 2008 г. пакистанските служби за сигурност арестуват и предават на иранските власти брата на ръководителя на „Воини на Аллаха" Абдолхамид Риджи като знак на добра воля и готовност за сътрудничество при обмена на разузнавателна информация, свързана с въпросите на тероризма.

Активното взаимодействие между разузнавателните служби на двете държави започва в края на м. октомври 2009 г. след посещението на министъра на вътрешните работи на Иран Мустафа Мохамад Наджар в Исламабад. Посещението е свързано с атентата от 18.10.2009 г., извършен от „Воини на Аллаха" в гр. Пишин и предшестващата визита на федералния министър на вътрешните работи на ИРП Рехман Малик в Техеран. Счита се, че по информация, получена от МСР, представителите на иранските специални служби са арестували ръководителя на групировката Абдолмалек Риджи и неговия заместник Хамза на 23.02.2010 г., което официално бе обявено като факт от пакистанския министър на вътрешните работи на 25.03.2010 г. Два дни преди тяхното арестуване Мустафа Мохамад

Наджар е бил на неофициална еднодневна визита в Исламабад.

Абдолмалек Риджи и Хамза са задържани преди полета им от Дубай за столицата на Киргистан Бишкек. По официално изнесени данни 24 часа преди ареста Абдолмалек Риджи е бил в американска военна база, намираща се на територията на Афганистан. Предполага се, че в Киргистан също е трябвало да посети американска военна база, където да получи допълнителен инструктаж. Абдолмалек Риджи е пътувал с афганистански задграничен паспорт, като преди ОАЕ е бил на посещение в няколко европейски държави (счита се, че е посетил Лондон).

При ареста му е била намерена пакистанска лична карта на името на Саид Ахмид, син на Гхулам Хайдер. Най-вероятно същата му е останала от времето, когато е учил в духовната семинария, намираща се в кв. „Бинори таун" на гр. Карачи и която е използвал, за да живее и пътува безпрепятствено на територията на ИРП.

На 28.02.2010 г. „Воини на Аллаха" обявява името на новия лидер на групировката – ал Хаджи Мохамед Дхакир Балуч. В официално изявление на „Воини на Аллаха" се посочва, че „организацията е с повече от един лидер, както и че „Воини на Аллаха" е твърдо решена да продължи въоръжената си борба по пътя на джихада до последна капка кръв".

Държавното и военно ръководство на ИРП често изразяват притесненията си, относно бъдещото влошаване на регионалната обстановка за сигурност вследствие на евентуалното изтегляне на МСПС и намаляване на влиянието на САЩ и как това ще повлияе върху неговите решения за бъдещото оставане на базите на „Воини на Аллаха" на територията на ИРП.

В бъдеще може да се очаква значителна промяна в позицията на ИРП, за която сепаратистките идеи и възгледи на „Воини на Аллаха" са неприемливи и могат да доведат до засилване на тенденциите към откъсване на провинция Белуджистан от територията на федерацията, което се подпомага активно от Индия и нейните специални служби.

Палитрата от терористични организации, действащи в тази част на света, няма да бъде пълна, ако не бъде отделено нужното внимание на **мрежата „Хаккани"**. Тя е създадена от етническия пущун Джалалуддин Хаккани, един от най-известните командири на муджахидините по време на войната срещу бившия СССР и последвалата гражданска война в Афганистан. Джалалуддин Хаккани, освен че получава своето религиозно образование в ИРП, се ползва с пълната подкрепа на пакистанските специални служби, арабските джихадисти и финансиращите ги от Близкия изток организации. От този период датират и контактите му с Осама бин Ладен. Съюзник е на ДТ от самото му създаване през 1994 г., а по време на управлението на молла Омар е министър по граничните и племенните въпроси. След свалянето на талибаните от власт през 2001 г. отхвърля предложенията на Хамид Карзай да разоръжи отрядите си и да заеме поста министър-председател. Включва се в съпротивата срещу извършващите се в Афганистан демократични промени, но поради влошеното си здравословно състояние предава ръководството на мрежата на своите синове. С най-голям авторитет и опит сред тях се ползва Сайраджуддин Хаккани, който понастоящем извършва оперативното ръководство на организацията. Неговата дейност е подпомагана от братята му Насеруддин, който отговаря за набирането на финансовите средства, и Бадуруддин – председател на Регионалния съвет на ДТ в Мирам Шах и Мираджуддин.

Организационната структура на мрежата „Хаккани" е изградена в йерархично свързани съвети на регионално и провинциално ниво. Ключовите позиции в тях се заемат от членове на клана Хаккани. Сайраджуддин Хаккани и неговите помощници формулират и поставят общите задачи за изпълнение на подчинените структури, осигуряват необходимите за това финансови средства и осъществяват непосредствен контрол. Счита се, че като цяло силите на мрежата на тактическо ниво се ползват със значителна самостоятелност при определянето на целите, способите и времето на извършване на атаките.

Основните бази на мрежата се намират в района на Северен Вазиристан (Мирам Шах) и Южен Вазиристан (Вана). В тях са изградени центрове за военна подготовка, медицински центрове, складове за оръжие, боеприпаси и други материали. Сред младежите, които се обучават в медресетата, изградени от мрежата „Хаккани" се вербуват доброволци за водене на джихад и се наемат работници за предприятията и търговските фирми, контролирани от фамилията Хаккани.

Повечето пакистански анализатори допускат, че мрежата разполага с около 500–600 бойци и има възможности да попълва нанесените загуби с доброволци от пащунските племена, населяващи територията на Южен и Северен Вазиристан, бежанските лагери в ИРП и държавите от Близкия изток и Северна Африка. Предпочитани способи за осъществяването на терористичната им дейност са самоубийствените атентати, ИВУ и внезапните нападения срещу изолирани постове и контролно-пропускателните пунктове (основно на АНА). Операциите на мрежата „Хаккани" са съсредоточени предимно върху територията на Кабул, където са изпращани атентатори самоубийци, както и в провинциите Забол, Хелманд и Кандахар.

Финансирането на мрежата се извършва основно от „дарители" от Близкия изток и от бизнеса на семейството от редица предприятия, намиращи се в ИРП и ОАЕ. Допълнителни средства постъпват и от помощите, събирани в медресетата и от трафика на наркотици.

Лидерите на мрежата осъществяват доста активна пропагандна кампания, използвайки катарската телевизия „Ал Джазира" и новинарската агенция „Афганистански ислямски печат". Целите, които преследват, са свързани приоритетно с привличането на последователи и дискредитиране на правителството и присъствието на МСПС в Афганистан. Терористите от мрежата „Хаканни" филмират извършените от тях атаки и използват кадрите, за да впечатлят или сплашат местното население.

Традиционно мрежата „Хаккани" се ползва с широка подкрепа в източните афганистански провинции Пактия, Пактика и Хаст и в областите Курам, Южен и Северен Вазиристан на пакистанските ФАПЗ.

Тази терористична оранизация се ползва традиционно с подкрепата на пакистанската МСР, която снабдява мрежата с информация, оборудване, финансови средства, обучаване и осигуряване на убежища на територията на ИРП. Започналата през 2014 г. контратерористична операция „Война за оцеляване" на територията на Северен Вазиристан също не засегна бойните възможности на мрежата „Хаккани", а доведе единствено до преместването на нейните бази и лагери в други области на ФАПЗ. Предполага се, че ръководството на мрежата се намира в своите постоянни убежища в гъстонаселените градове Лахор и Карачи, където са защитени от вероятността да бъдат обект на удари от американска БЛА.

Военното ръководство на ИРП продължава да разчита на мрежата за налагане на своите интереси в Афганистан,

както и за поддържане на контакти с пакистанските екстремистки и терористични организации, имащи бази във ФАПЗ.

Мрежата „Хаккани" поддържа тясно взаимодействие с други джихадистки организации и преди всичко с „Ал Кайда", като ѝ предоставя убежища и гарантира защитата на нейния ръководител Айман ал Зауахири.

Трудно е да бъде направен конкретен анализ на това колко време, докога и кои терористични организации ще останат във ФАПЗ, наречени много сполучливо **рай на тероризма**. Липсата на ефективен контрол върху тази територия от страна на ИРП, вековните традиции на доминиране и независимост на пущуните във ФАПЗ, заиграването на разузнавателните служби с организации като мрежата „Хаккани", „Воини на Аллаха" и др. за постигане единствено на своите национални цели и интереси, а не за ликвидиране на терористичната опастност, правят всякакви прогнози несъстоятелни.

Тези изводи се потвърждават и от факта, че след сериозните поражения, които понесе ИД, нейните бойци вече използват ФАПЗ, за да се укрият. С това агонията продължава, а с нея и войната срещу тероризма в регионален и глобален мащаб.

Генезис на тероризма на територията на ИРП

Терористичната дейност на територията на ИРП започва малко след създаването на страната през 1947 г. и първоначално е свързана основно с противопоставяне на съседна Индия. В периода на окупирането на Афганистан от бившия СССР през 1980–1989 г. терористичната дейност в ИРП получава нови измерения, свързани с подкрепата и сътрудничеството на воюващите срещу съветските войски муджахидини, тенденция, която оставя траен отпечатък и върху сега действащите в ИРП местни и международни терористични организации. Освен ДПТ, чиято дейност беше разгледана в предишните глави, най-активни понастоящем на територията на страната са следните терористични организации:

1. **„Движение за налагане на ислямските закони"** (Tehrik-e-Nifaz-e-Shariat-e-Mohammad, TNSM). TNSM е пакистанска терористична организация, създадена и ръководена от молла Суфи Мохамед през 1992 г., след като той напуска ислямската партия Jammaat-e-Islam, на която е активен член.

TNSM започва да развива своята дейност на територията на района Малаканд, провинция Хайбер-Пахтунхва, и областта Баджаур на ФАПЗ. Повечето пакистански анализатори я определят като проталибанско джихадистко движение, споделящо идеологията на „Ал Кайда" и афганистанското ДТ. Мотото на TNSM е **„Ислямски закони или мъченичество"**. TNSM отхвърля всички политически или регионално-политически партии, следващи западния модел и демократичните ценности, и открито пропагандира за използването на сила за налагане на ислямските закони чрез джихад.

Членовете на TNSM по подобие на своя ръководител идентифицират себе си с пуснати до раменете коси, облечени в камуфлажни жилетки върху традиционното за района на ИРП облекло шалваркамиз и черни тюрбани на главите си.

В идеологически план TNSM се бори за налагането и превръщането на ИРП в ислямска държава от талибански тип, където шериатът следва да бъде върховен закон за всички. Движението изцяло отхвърля демокрацията като антиислямско явление. Проповядва налагането на ислямската правна система в цялостния обществено-политически живот: правосъдие, политика, икономика, свещена война в името на Аллах, образование и здравеопазване. През 2001 г. TNSM започва да изпраща бойци в Афганистан, които да воюват на страната на ДТ срещу МСПС. Те са водени лично от молла Суфи Мохамед.

След завръщането си в ИРП през 2002 г. молла Суфи Мохамед е арестуван и прекарва 7 години в затвора, а TNSM е забранена от закона като терористична организация от режима на генерал Мушараф.

След ареста на молла Суфи Мохамед и забраната на TNSM неговият зет – молла Фазлуллах оглавява клона на TNSM в района на Суат и възобновява дейността на движението в тази част на провинция Хайбер-Пахтунхва, която първоначално е нелегална. Въоръжените отряди на молла Фазлуллах започват ожесточена съпротива срещу представителите на полицията, ГК на провинция Хайбер-Пахтунхва и ПВС, което налага провеждането на малка по мащаб военна операция през м. октомври 2007 г. за разбиване на мрежата, изградена в района на Суат и инфраструктурите на TNSM.

През 2008 г. и 2009 г. федералното правителство но ИРП подписва две мирни споразумения с TNSM и освобождава

молла Суфи Мохамед от затвора като гарант, че залегналите в споразуменията клаузи и взаимни ангажименти ще бъдат изпълнени. Имайки на разположение около 5000 добре обучени и въоръжени бойци, както и пълната подкрепа на „Ал Кайда", ДПТ и ДТ, TNSM започва масово да налага ислямските правила и закони върху обществено-политическия живот, въвежда шериата като основен закон, започва ислямизирането на Суат и постепенното му отделяне от провинция Хайбер-Пахтунхва. Създадени са условия за свободно движение и пребиваване на представители на „Ал Кайда" и ДПТ, които започват да изграждат лагери и бази за обучение на атентатори самоубийци и на свои бойци. От там биват прехвърляни на територията на Афганистан.

Това принуждава федералното правителство на ИРП да започне през м. април 2009 г. операция „Истинският път" в района на Малаканд и областите Горен и Долен Дир, Суат и Бунер на провинция Хайбер-Пахтунхва за тяхното освобождаване и разбиване на действащите там терористични организации и преди всичко на TNSM. В резултат на успешните бойни действия са ликвидирани напълно възможностите на терористичните организации да използват посочените райони на провинция Хайбер-Пахтунхва, разрушени са техните лагери, бази и лаборатории за преработка на хероин, заловено е голямо количество оръжие и взривно вещество, както и ликвидирана по-голямата част от ръководството на TNSM. Молла Фазлуллах успява с малка група от бойци да се укрие на територията на Афганистан, а молла Суфи Мохамед е арестуван с двамата си сина и изпратен в затвора в гр. Пашавар, където излежава присъдата си и в момента.

2. **„Движение за ислямска свещена война"** (Harkatul Jehadul Islami, HUJI). HUJI е пакистанска терористична организация, действаща на територията на Индия и Бангладеш, и изповядваща идеите на джихад. Поддържа тесни връзки с

други терористични организации. Създател и ръководител на HUJI е Кари Сайфуллах Акхтар, който обединява през 1980 г. радикално настроени студенти мюсюлмани от гр. Карачи, създавайки първоначално „Партията на приятелите на афганистанския народ" (Jamiat Ansarul Afghanee), членовете на която воюват на територията на Афганистан срещу съветските войски. След 1989 г. Кари Сайфуллах Акхтар създава HUJI и преориентира стратегията си към действия в района на Азад Джаму и Кашмир под претекст за „освобождаване на всички братя мюсюлмани, живеещи в индийската част на Кашмир".

През този период HUJI признава за свой единствен духовен водач (Ameer) ръководителя на афганистанското ДТ молла Мохамад Омар. През 1995 г. по време на управлението на правителството на Беназир Бхуто Кари Сайфуллах Акхтар е арестуван, но е освободен със съдействието на МСР веднага след падането на Беназир Бхуто от власт. През 1996 г. Кари Сайфуллах Акхтар заминава за Афганистан, където е съветник на молла Мохамад Омар по политическите въпроси. HUJI участва в кабинета на ДТ с 3-ма министри и 22-ма съдии. Кари Сайфуллах Акхтар е един от малкото твърдолинейни джихадисти, успели да избягат от Афганистан заедно с молла Мохамад Омар и да се укрият от съдебно преследване или ликвидиране след началото на операция „Трайна свобода" през м. октомври 2001 г.

До 2004 г. Кари Сайфуллах Акхтар живее последователно в областта Южен Вазиристан на ФАПЗ, в гр. Пешавар, в Саудитска Арабия и в ОАЕ, където е арестуван на 06.08.2004 г. и екстрадиран в ИРП. В Исламабад получава присъда за организирането на два самоубийствени атентата срещу генерал Мушараф. Лежи в затвора до м. февруари 2007 г. Освободен е отново тайно с посредничеството и помощта на МСР.

Малко след завръщането на Беназир Бхуто от изгнание, Кари Сайфуллах Акхтар организира самоубийствен атентат срещу нея в гр. Карачи на 18.10.2007 г., при който загиват над 350 души. Отново е арестуван и след два месеца е освободен. Под негово ръководство HUJI организира и провежда самоубийствените атентати през лятото на 2008 г. в гр. Лахор срещу колежа на ВМС и сградата на Федералната агенция за разследване.

Организацията поддържа понастоящем тесни връзки и си сътрудничи активно на територията на провинция Педжаб с ДПТ. HUJI също така работи съвместно и с действащите на територията на Азад Джаму и Кашмир терористични организации **„Движение на поддръжниците"** (Harkat-ur-Ansar) и **„Движение на свещенните бойци"** (Harkat-ur-Mujahideen), които са създадени от нейни членове и симпатизанти.

3. **„Групировка на поддръжниците" (**Jamiatul Ansar, JUA) е пакистанска терористична организация, поддържаща изключително тесните контакти и сътрудничество с „Ал Кайда". Основател и ръководител на JUA е молла Фазалур Рехман Кхалил, за когото се предполага, че е сътрудник на МСР и е изпълнявал задачи на тази разузнавателна служба на територията на Афганистан в индийската част на щата Кашмир.

Първоначално организацията носи името „Движение на свещените бойци" (HUM). През 1997 г. след включването от страна на САЩ на HUM в списъка на международните терористични организации същата се преименува в JUA, която малко по-късно, през 2002 г., е забранена със закон от режима на генерал Мушараф.

Молла Фазалур Рехман Кхалил е член на основания от Осама бин Ладен „Международен ислямски фронт", споделяйки изцяло идеологията „за свещена война срещу

кръстоносците и евреите", а неговите бойци се обучават в лагери и участват заедно в операции под ръководството на „Ал Кайда".

Членовете на JUA са предимно фанатици, мюсюлмани сунити от течението на „Деобандите". Като политически цели JUA се поставя освобождаването чрез джихад на мюсюлманите, населяващи Джаму и Кашмир, отцепването на щата Кашмир от Индия чрез въоръжена борба и присъединяването му към ИРП.

След първото американско нападение срещу лагерите на „Ал Кайда" в Афганистан през 1998 г., молла Фазалур Рехман Кхалил емигрира в ИРП, където в Исламабад дава пресконференция, заявявайки, че „за всеки един убит от американските въздушни удари муджахидин, трябва да бъдат убити 100 американци".

През 2001 г. отряди на JUA, водени от молла Фазалур Рехман Кхалил, воюват срещу МСПС в Афганистан. След завръщането му през 2002 г. в Исламабад, под натиска на правителството на САЩ, молла Фазалур Рехман Кхалил е поставен под домашен арест за шест месеца, след което е освободен от пакистанските власти.

Счита се, че и понастоящем JUA поддържа връзки с афганистанското ДТ и „Ал Кайда", с които провежда съвместни операции в районите на афганистанско-пакистанската граница, а основната база на JUA за обучение на последователи и проповядване на ислямистките им идеи се намира в района на населения пункт Дхамал, в близост до гр. Равалпинди.

4. **Lashkar-e-Jhangvi** (LeJ) е създадена през 1966 г. първоначално като сектантска сунитска група на мюсюлмани сунити от течението на „Деобандите", в рамките на религиозната организация **„Пакистански корпус на сподвижниците**

на пророка" (Sipah-e-Sahaba Pakistan, SSP), от която се отделя и започва да действа самостоятелно през 1990 г. Създател и ръководител на LeJ е Мохамад Акрам Лахори.

В момента LeJ е една от най-активно действащите пакистански терористични организации. LeJ организира и провежда атаки срещу цели и обекти в западните държави, като нейна основна цел е „свещената война срещу неверниците, основно САЩ и евреите" и превръщането на ИРП в ислямска държава от талибански тип. Счита се, че LeJ е най-твърдолинейната и активно действаща в ИРП терористична организация, използваща широко атентатори самоубийци. Ръководството на LeJ е съставено предимно от фанатици джихадисти и радикални екстремисти, воювали и имащи опит от бойните действия в Афганистан както срещу съветските войски, така и срещу МСПС. Тактиката ѝ се базира на действията на малки клетки в състав от 5 до 7 души, които са на централно подчинение и нямат хоризонтална връзка помежду си.

Организацията е успяла да създаде и издържа широка мрежа от сунитски религиозни училища (медресета) на територията на Пакистан.

LeJ използва терористична тактика за постигане на цели, свързани с налагането на сунитската сектантска доктрина като държавна за ИРП – по насилствен път. Основни обекти на нейните терористични атаки са представители на САЩ, пакистански политици с проамериканска ориентация, ръководители на противникови сунитски организации, полицаи и представители на шиитската общност в страната.

LeJ е забранена официално от режима на генерал Мушараф на 14.08.2001 г. и от тогава действа в нелегалност. Година по-късно е забранена и SSP. От 2002 г. LeJ започва извършването на самоубийствени атаки на територията на

цялата страна, убивайки освен представители на полицията така също и 5-ма американски дипломати на територията на дипломатическия анклав в Исламабад, 12-има френски граждани и 12-има американски дипломати в гр. Карачи в периода 2002–2003 г.

LeJ действа в тясно взаимодействие и координира своите действия с „Ал Кайда", от където получава основно финансови средства за терористична и пропагандна дейност. Поддържа също така връзки и с афганистанското ДТ.

Пакистанските анализатори определят LeJ основно като **сектанско-джихадистка.** Счита се, че организационно LeJ е разделена на пет по-малки клетки (групи), имащи много добра координация помежду си. Същите покриват провинциите Синдх, Пенджаб, Белуджистан и Кхайбер-Пахтунхуа в ИРП и извършват терористични атентати приоритетно в градовете Карачи, Лахор, Пенджаб, Хангу и Кохат.

Членове на LeJ се подготвят и участват при извършването на терористични атаки извън територията на ИРП, в региона на Южна Азия – основно Индия, както в Европа и САЩ.

LeJ се определя като най-твърдолинейна и активно действащата в Пакистан терористична организация, използваща широко атентатори самоубийци.

Счита се, че всяка отделна клетка на LeJ покрива в оперативно отношение определен и специфичен географски район в ИРП, като нейните членове поддържат контакти единствено между себе си при строга субординация – в рамките на групировката и избягването на хоризонтални връзки, с цел намаляване на възможностите за изтичане на информация към разузнавателните и контраразузнавателните служби на ИРП, което увеличава техните шансове за оцеляване при провеждането на активни мероприятия и операции по тяхното ликвидиране.

Терористичната дейност на отделните клетки на LeJ се определя и като партизанска война и използването на военни похвати при воденето на бойни действия в градски условия.

Дейността на основното ядро на терористичната организация LeJ е на територията на провинция Пенджаб. Там същата има предимно антишиитска насоченост. Основните бази на LeJ, в които се подготвят нейните бойци се намират в областта Северен Вазиристан на ФАПЗ, в районите контролирани от т.нар. мрежа „Хаккани", където тясно си сътрудничат с Джалалудин Хаккани, който открито и директно подкрепя дейността на LeJ срещу правителството на ИРП и САЩ. Счита се, че в тази област на ФАПЗ както LeJ, така и мрежата „Хаккани" координират своята дейност и получават финансова и логистична подкрепа от „Ал Кайда".

Клетката на LeJ действаща в гр. Карачи и в провинция Белуджистан се нарича „Воини на Аллаха" (Jundullah, но същата няма нищо общо и не поддържа връзки с иранската сепаратистка организация „Воини на Аллаха", чиито бази също се намират на територията на Белуджистан). Приема се, че тази клетка на LeJ е най-голямата и активно действаща в гр. Карачи, като от всички заловени от 2001 г. до момента от провинциалната Служба за криминални разследвания (Crime Investigation Department, CID) на Синдх близо 246 терористи в гр. Карачи 94 са членове на „Воини на Аллаха". Клетката си сътрудничи много активно с местните структури на ДПТ, с които съвместно организира на 11.11.2010 г. най-големия в историята на гр. Карачи самоубийстен атентат, при който беше разрушена изцяло сградата на CID.

Клетката на LeJ, покриваща територията на Централен Пенджаб, се нарича Lashkhar-e-Jhangvi Al-Almi. Неин ръководител е молла Абдул Халил. Освен в районите на

Централен Пенджаб, клетката има бази и лагери в някои от областите на ФАПЗ, където участва в терористични атентати съвместно с местните клонове на ДПТ. Lashkhar-e-Jhangvi Al-Almi координира тясно своята дейност с „Ал Кайда", а част от нейните бойци се обучават съвместно с представители на „Ал Кайда" от арабски произход за провеждането на терористични атаки извън територията на ИРП.

Друга действаща в централните райони на Пенджаб, провинциалната столица гр. Лахор и областта Северен Вазиристан на ФАПЗ, е клетката на LeJ, наречена **„Азиатски тигри"** (Asian Tigers). Счита се, че е съставена и ръководена от бивши муджахидини, получили своята подготовка в лагери на ЦРУ и МСР през 80-те години на миналия век. В състава ѝ са включени основно пущуни от племенната група мехсуди и племената сабир месхуди, като същата тясно координира своята дейност с ДПТ.

По някои оценки „Азиатски тигри" е създадена, за да прикрива терористичната дейност на LeJ и фиктивно да поема отговорността за извършените от страна на LeJ атентати.

Повечето пакистански анализатори допускат, че клетката на LeJ, покриваща в оперативно отношение района на Долен Пенджаб, столицата Исламабад, провинция Хайбер-Пахтунхуа и по-специално района на Гхалджо в областта Ораказай и района на гр. Хангу, носи името **„Войниците на Хафса"** (Junoodul Hafsa). Същата е създадена след операцията на специалните части в т.нар. „Червена джамия" (Lal Masjid) в Исламабад през м. юли 2007 г. във връзка със студентския бунт срещу режима на генерал Мушараф. Клетката се ръководи от бившия студент от духовното училище (медресе) към Червената джамия молла Ниаз Рахим. Предполага се, че Junoodul Hafsa има лагери и обучава своите бойци основно в района на населения пункт Гхалджо.

Координира тясно своята дейност основно с т.нар. Ghazi Force (група, съставена също от студени, участвали в бунта при „Червената джамия" и носеща името на убития при атаката на специалните сили духовен лидер, проповядващ в тази джамия молла Абдул Рашид Гази). Основни цели на атентатите на Junoodul Hafsa са обекти на ПВС и полицията. В района на областта Оракзай Junoodul Hafsa си сътрудничи приоритетно с оракзайския клон на ДПТ.

В провинция Пенджаб действа и клетката на LeJ наречена **„Пенджабски талибани"** (Punjabi Taliban). Същата обединява под общото ръководството на LeJ няколко по-малки клетки, изградени основно на кланов принцип сред живеещите в провинцията етнически общности. Клетката на „Пенджабските талибани" включва групите на: „Усман Пенджаби", „Кари Имран", „Амджат Фаруки" и „Кари Зафар". Основни обекти за атентати на „Пенджабските талибани" са съоръжения на ПВС и полицията, които се намират единствено в Пенджаб. В тази провинция LeJ провежда своята терористична дейност при сътрудничество с местните клетки на ДПТ.

Тясното сътрудничество между LeJ и „Ал Кайда" дава основание да бъде направен изводът, че и в бъдеще бойци на LeJ могат да бъдат активно използвани извън територията на ИРП в интерес на терористичната активност и цели на „Ал Кайда" в Европа и САЩ, за което вече има данни при организирането на неуспешния опит за атентата в Ню Йорк през м. май 2011 г. от американски гражданин от пакистански произход Файсал Шахзад.

5. **„Армия на пророка Мохамед"** (Jaish-e-Mohammad, JeM). Активно действаща терористична групировка, известна с множеството атентати, извършени основно срещу индийските ВС и полицейски части в района на Джаму и Кашмир. Създадена е през м. февруари 2000 г. с непосред-

ствената подкрепа на МСР. Ръководител на JeM е молла Масур Азхар, който основава групировката малко след излизането си от индийски затвор и размяна на затворници между двете страни на разделения щат Кашмир. Един месец след това молла Масур Азхар обявява като основна цел в дейността на JeM борбата срещу индийските сили за сигурност и ВС за освобождаването на Кашмир. Бойци от групировката са замесени в пресичането на Линията за контрол между ИРП и Индия и извършването на редица атентати с много жертви в индийската част на Кашмир, като тези операции се осъществяват основно под контрола на МСР.

JeM тясно си сътрудничи с пакистанската ислямистка партия Jamiat Ulema-e-Islam и поддържа нейните действия при създаването и функционирането на близо 9000 религиозни училища (медресета) на територията на Азад Джаму и Кашмир. Подкрепя изцяло идеите на афганистанското ДТ.

През 2005 г. след започване на преговори между ИРП и Индия за нормализиране на двустранните отношения (т.нар. конструктивен диалог) режимът на генерал Мушараф поставя фиктивно JeM извън закона и под натиска на Ню Делхи закрива нейните офиси на територията на ИРП. В тази връзка молла Масур Азхар се установява заедно с част от своите бойци в афганистанската провинция Кандахар и започва да подпомага и да воюва съвместно с ДТ.

Същата година JeM се реорганизира и ръководството на групировката се поема от по-малкия брат на молла Масур Азхар, Муфти Абдул Рауф. Нейни членове са замесени в атентатите в Лондон от 07.07.2005 г., като двама от тях са били обучавани в минноподривна дейност в лагер на JeM, намиращ се в района на гр. Фейсалабад, провинция Пенджаб, а щабквартирата на групировката по това време е

в съседния гр. Бахавалпур, където живее и проповядва молла Масур Азхар.

След атентата в Мумбай от 26.11.2008 г. молла Масур Азхар се премества в областта Южен Вазиристан на ФАПЗ, поради искане от страна на индийското правителство да бъде арестуван и екстрадиран в Ню Делхи за разпит. Пакистанската страна отхвърля всякаква намеса на JeM в този атентат и отказва да арестува молла Масур Азхар и брат му, заявявайки, че те се намират на територията на Южен Вазиристан, където съгласно Конституцията на ИРП те не могат да бъдат арестувани без разрешението на съответните старейшини на пущунските племена.

Един от последните атентати на JeM бе в началото на 2016 г. (в нощта на 01 срещу 02.01.2016 г.) над индийската военновъздушна база „Патханкот", намираща се в северната част на Пенджаб. Убити са 2-ма и ранени 5-има индийски военнослужещи. Терористите от JeM, сред които и двама самоубийци, с откраднатата полецейска кола проникват в базата и правят опит да унищожат намиращите се там изтребители и хеликоптери, при което след тричасова престрелка са убити 4-има от общо 5-има терористи.

6. **„Армия на духовно чистите"** (Lashkar-e-Taiba, LeT). Създадена е през 1991 г. от Хафиз Мохамад Саеед в афганистанската провинция Кунар. Известна е като една от най-опасните джихадистки терористични групировки, действащи извън територията на ИРП. Основната дейност на LeT е насочена срещу Индия и по-специално към воденето на партизанска война в индийската част на Кашмир, както и провеждането на терористични атентати във вътрешността на Индия.

LeT възниква на базата на уахабитската групировка **„Хора на преданието"** (Ahle Hadith), която е въоръженото

крило на организацията „Център на привържениците за чистото изповядване на исляма" (Markaz Dawatul Irshad, MDI), създадена през 1988 г. от трима ислямски учени и проповедници – Хафиз Мохамад Саеед и Зафир Икбал, които са професори по ислямско право и науки в Университета по инженерни технологии в гр. Лахор и д-р професор Абдуллах Аззам, преподавател в Международния ислямски университет в гр. Исламабад. Абдуллах Аззам също така е идеолог на палестинското движение „Хамас", а по-късно съветник по религиозно-политическите въпроси на Осама бин Ладен. Основната задача и цел на MDI е популяризиране на исляма сред населението и неговото „прочистване" за изграждането на общество, което живее единствено по законите на Корана и шериата.

По време на окупацията на Афганистан от СССР MDI сформира LeT, която заедно с представители от „Хора на преданието" създават свои лагери за обучение на бойци на територията на афганистанските провинции Кантар и Пактика и започват **свещена война** срещу съветските войски през 1981 г. От този период датира и сътрудничеството между LeT и MCP, която първоначално подпомага дейността на LeT в Афганистан, а след това използва нейния опит и пренасочва действията ѝ в района на Азад Джаму и Кашмир и индийската част на щата Кашмир.

LeT е отговорна за провеждането на атентата срещу „Червения форт" в Ню Делхи през 2001 г. От 2002 г. LeT е в списъка на терористичните организации на САЩ. Вероятно по тази причина през същата година Хафиз Мохамад Саеед напуска ръководството на LeT и създава организацията **„Ислямски призив"** (Jamaat ul Daawa, JuD), която започва да развива активна дейност като легална благотворителна организация на територията на Азад Джаму и Кашмир и

провинция Пенджаб. Предполага се, че JuD поддържа тесни контакти с LeT и е нейното легално лице, което се ръководи и подпомага финансово от МСР.

LeT е обвинена от индийските власти за организирането и провеждането на терористичния атентат в Мумбай от 26.11.2008 г. Под натиска на световното обществено мнение и основно на ООН пакистанските власти са принудени да арестуват ръководителя на операциите на LeT молла Закир Рехман, както и да закрият всички офиси и благотворителни лагери на JuD. Последният атентат на LeT бе на 03.03.2009 г. срещу националния отбор по крикет на Шри Ланка в гр. Лахор.

7. **„Партия на свещените бойци"** (Hizbul Mujahideen, HuM). Считана е за основоположник на организираната терористична дейност в индийската част на Кашмир. HuM е създадена и ръководена от Юсуф Шах, известен още с псевдонима „Сайед Салахадин", който преди това е бил ръководен член на ислямската политическа партия Jamaat-e-Islami Pakistan (JI-P), която разглежда Азад Джаму и Кашмир като неделима и интегрирана част от ИРП.

HuM е смятана за символ на организираната борба за освобождението и обединението на Кашмир и е насочила приоритетно дейността си в тази част на Южна Азия. Организацията е отговорна за редица убийства на индийски военнослужещи по Линията за контрол, както и атентати срещу обекти на индийските ВС в индийската част на Кашмир. Нейни бивши членове създават и ръководят понастоящем „Фронта за освобождение на Джаму и Кашмир", като разликата между тях е, че HuM се бори за присъединяването на Джаму и Кашмир към ИРП, а ФОДК за неговата пълна независимост от ИРП и Индия.

Счита се, че HuM поддържа тесни контакти и си сътрудничи с афганистанската „Ислямска партия" (Hizb-e-Islami) на Гулбудин Хекматиар, в чиито лагери обучава своите бойци. HuM винаги е отричала, че поддържа връзки или си сътрудничи с „Ал Кайда" и афганистанското ДТ. Дейността на HuM също се контролира и подпомага от МСР.

Общото лице на изброените по-горе пакистански терористични организации е тенденцията към фанатизиране на идеите за джихад и талибанизиране на обществото и ИРП като цяло. По-младото поколение ръководители на тези терористични организации е значително по-агресивно и крайно в своите виждания за отстояване на религиозните и политическите си цели.

Другото свързващо звено между тях е, че почти всички основатели и ръководители на изброените пакистански терористични организации са създадени, работят под ръководството или си сътрудничат тясно с МСР. Основните задачи, изпълнявани от тях след 1989 г., са свързани приоритетно с Кашмир и с дестабилизиране на обстановката в Индия под лозунга за джихад или обединение на всички мюсюлмани от този район с ИРП.

Терористични организации, действащи в областта Хайбер на ФАПЗ. Ръководители, структура, дейност и сътрудничество с други пакистански терористични организации

Областта Хайбер на ФАПЗ се разглежда от ръководителите на местните и международните терористични организации като изключително важна не само за провеждане на операции на територията на Афганистан и ИРП, но и за изграждане на тренировъчни лагери, бази и укрития. Допълнително за това допринася и високопланинският терен и труднопроходимата планинско-гориста местност.

Административна област Хайбер е разделена на три района – Бара, Джамруд и Ланди Котал. Там се намира и долината Тирах, която е населена предимно от пущунските племена африди, известни с това, че още през 2001 г. след операция „Трайна свобода" позволяват на представители на „Ал Кайда" да се установят трайно в областта и да изградят там свои логистични бази. Долината Тирах също така от десетилетия е едно от местата, където се извършва неконтролирана криминална дейност, свързана с нелегалния трафик на хора, оръжие, боеприпаси, наркотици и върху която както местното правителство на Хайбер-Пахтунхва, така и федералното правителство на ИРП нямат практически никакъв контрол.

В областта Хайбер освен клетки на „Ал Кайда" се намират и действат основно отрядите на пакистанските терористични организации **„Армия на Исляма"** (Lashkar-e-Islam), **„Поддръжници на Исляма"** (Ansar-ul-Islam), а след 2008 г. и ДПТ. Началото на терористичната активност от местни групировки в областта Хайбер е положена и започва

да се развива активно и организирано през 2003 г. след създаването на организацията **„Покана за целомъдрие и отричане от покварата“** (Amr Bil Maroof Wa Nahi Anil Munkar) от завърналия се от Саудитска Арабия 35-годишен местен жител Хаджи Намдар, която е подобие на афганистанското ДТ. Организацията развива дейност единствено в долината Тирах. „Покана за целомъдрие и отричане на покварата“ започва бързи и безкомпромисни реформи в областта на образованието, забраната на модерна музика, закриване на магазините за продажба на CD-та с музика и филми в района на Ланди Котал, забрана на мъжете да подстригват брадите си, налагане на жените да носят задължително бурки и да не напускат домовете си без придружител – съпруг или мъж от фамилията.

В някои от районите на Хайбер Хаджи Намдар създава регистри и неговата организация започва да следи за редовното посещение в джамиите от страна на местите жители. Нарушителите са съдени съгласно законите на шериата и са наказвани да излежават присъди в местни затвори. Хаджи Намдар създава и собствена FM станция с канал и честота, по които се излъчват основно религиозни проповеди, като за това наема известния с антишиитските си настроения местен проповедник – мюфтията Мунир Шакир, с което на практика се засилва напрежението на религиозна основа между живеещите в областта шиитска и сунитска общност.

През този период създадените от „Покана за целомъдрие и отричане от покварата“ въоръжени отряди, сред които освен местни пущуни има и много представители от арабски произход, започват редовно да пресичат необезпокоявано афганистанската граница и да участват в съпротивата на ДТ и „Ал Кайда“ срещу МСПС, с което на практика долината Тирах се превръща в една от основ-

ните логистични бази и тренировъчни лагери на местните и чуждестранни терористични организации.

През м. декември 2004 г. местното правителство на Хайбер-Пахтунхва забранява дейността на създадената от Хаджи Намдар FM станция, но той отказва да изпълни нареждането и разширява нейната дейност в други райони на Хайбер. За налагането на законите на шериата Хаджи Намдир започва активно да си сътрудничи със създадената от Мунар Шакир и Мангал Багх друга местна терористична организация – „Армия на исляма", със създадената от Кари Мехбув ур Хак и молла Ахмед терористична организация „Поддръжници на исляма", както и със започналите да действат активно в този период в областта Хайбер отряди на ДПТ.

Вследствие на цялостната си дейност тези две терористични организации успяват да наложат закони на шериата и да започнат да управляват областта Хайбер по типа на афганистанското ДТ. Това е и основната причина през 2008 г. федералното правителство на ИРП да постави организациите „Покана за целомъдрие и отричане от покварата", „Армия на исляма" и „Поддръжници на исляма" извън закона.

Допълнително вътрешно напрежение на територията на област Хайбер освен терористичната дейност създава и силното противопоставяне на сектантска основно между две ключови фигури – Мунир Шакир, който защитава интересите и религиозните виждания на сунитското течение, известно в областта под името „Деобанди" (Deobandi) и Пир Саиф-ур-Рехман, ръководител на друго разклонение на сунитите, известно в областта като „Барелви" (Barelvi). Основните различия между двете сунитски групи са свързани с вижданията им относно ролята на пророка Мохамед и

мохамеданските светии за властта, определена им от Господ, както и оценките им да се намесват и определят съдбите на вярващите.

Противопоставянето между привържениците на тези две сунитски течения започва през м. ноември 2005 г., като първоначално се води медийна война между мюфтията Мунир Шакир и Пир Саиф-ур-Рехман по техните FM радиостанции с призиви един от тях заедно със своите ученици и поддръжници да напуснат областта Хайбер. В периода 2005–2006 г. сблъсъците се пренасят между техните последователи, които започват масови безредици и демонстрации не само в Хайбер, но и във вътрешността на ИРП, като преобладаващи са тези, подкрепящи Пир Саиф-ур-Рехман. Поради дадените жертви, повишеното напрежение в областта, избягването на допълнително кръвопролитие и негативното отражение върху живота на местните жители в края на 2006 г. е създаден „Комитет за помирение" между Мунир Шакир и Пир Саиф-ур-Рехман. Същият е оглавен от ръководителя на сунитска общност в Хайбер, мулла Ахмед Насииб Хан. Представителите на част от пущунските племена африди не приемат кандидатурата на мулла Ахмед Насииб Хан и поставят като ръководител на комитета за помирение Хаджи Намдар. Ход, който не се приема от правителството и местния парламент на Хайбер-Пахтунхва поради проталибанските възгледи на Хаджи Намдар, опитите му за талибанизиране на Хайбер и близките му контакти с Мунир Шакир. Вследствие на това на 24.02.2006 г. привържениците на Мунир Шакир нападат в района на населения пункт Камбарабад, намиращ се на 11 км от гр. Пешавар представителите на „Комитета за помирение", убивайки 7 души, включително и мулла Ахмед Насииб Хан.

Терористичната организация „Армия на исляма" е създадена от Мунир Шакир през 2006 г. като екстреми-

стка група на привържениците на течението „Деобанди". След напускането на областта Хайбер от Мунир Шакир „Армия на исляма" се оглавява от Мангал Бах. В дейността си по ръководство на тази терористична организация Мангал Бах се подпомага от двама много популярни местни полеви командири Мухамад Тайаб и Сафур Хан. В 20-членния съвет (шура) на „Армия на исляма" влизат старейшините на местните пущунски племена, по-известни от които са: Миси Гюл, Гхунча Гюл, Джан Гюл и Хаджи Налиим Шах. Говорител на организацията е Зар Хан.

Поради голямата безработица и бедност в областта Хайбер повечето от бойците от „Армия на исляма" се вербуват на материален мотив. Същите получават между 80 и 100 щ.д. месечно, както и безплатна храна.

Терористичната организация „Привърженици на исляма" е създадена на 18.07.2006 г. като контрапункт на „Армия на исляма", което дава основание на част от пакистанските анализатори да считат, че тя възниква с благословията и финансовата подкрепа на МСР. Ядрото на организацията е съставено основно от членове на течението „Барелви" и членовете на джиргата на пущунските племена, подкрепящи Пир Саиф-ур-Рехман. Организацията се ръководи от местния религиозен старейшина Кари Мехбув-ур-Хак. Съветът на „Привърженици на исляма" е съставен от около 20 души от различните пущунски племена и подплеменни групи, като по-известни от тях са молла Ахмед, Гхулам Наби и Мухаммед Хусаин. Заместник-ръководител на организацията, както и говорител на организацията е доктор Наиим.

„Привърженици на исляма" имат финансовата и политическа поддръжка от ръководителя на пакистанската ислямска партия Jamiat Ulema Islam (JUI), чийто лидер е Фазлур Рехман, която и понастоящем участва в изпълни-

телната и законодателна власт в ИРП както на федерално, така и на местно ниво в Хайбер-Пахтунхва. При провеждането на операции или мероприятия от страна на „Привърженици на исляма" нейните бойци носят знамената и отличителните знаци на JUI.

Присъствието на ДПТ в областта Хайбер практически започва след основаването на организацията. Първоначално отрядите и отделните представители на ДПТ в тази област на ФАПЗ се приемат доста резервирано от „Армия на исляма" и „Покана за целомъдрие и отричане от покварата" поради факта, че те действат независимо и самостоятелно само в тази област на ФАПЗ, както и нежеланието им да бъдат зависими от други групировки и организации, както и подкрепата, която тези местни терористични организации имат от пущунските племена, населяващи Хайбер.

През втората половина на 2008 г. ДПТ и „Ал Кайда" започват да нападат карготерминали и превозни средства, извършващи логистичната поддръжка на МСПС в района на гр. Пешавар и прохода „Хайбер" с цел саботиране операциите на коалиционните сили в Афганистан. След като не успяват да постигнат споразумение за присъствие и провеждане на съвместни операции в Хайбер с Мангал Бах и Хаджи Намдар, ДПТ изпращат в областта отряд, ръководен от един от най-безкомпромисните и твърдолинейни негови командири, афганистанеца Юстад Йасър. Той успява първоначално да убеди Хаджи Намдар да разреши на бойците от ДПТ да създадат укрития и бази в Хайбер и по-специално в контролираните от Хаджи Намдар райони, както и да получат подкрепа, оръжие и храна, за да могат да провеждат своите операции. Постепенно в продължение на няколко месеца Юстад Йасър успява да ликвидира всички противници на ДПТ в

областта, както и да организира самоубийствен атентат срещу джиргата на местните пущунски племена, убивайки около 40 старейшини.

Започналата в края на 2008 г. и началото на 2009 г. в областта Хайбер контратеристична операция „Правилният път" (Sirat-e-Mustakeem) ПВС успява да неутрализира дейността на ДПТ за един по-продължителен период от време и да принуди неговите бойци да се завърнат отново на територията на областите Северен и Южен Вазиристан, където се техните основни бази. Хаджи Намдар е принуден да подпише мирно споразумение с местното правителство, да декларира, че неговите отряди няма да оказват съпротива на силите за сигурност и да заяви, че е изгонил бойците на ДПТ и не се страхува от евентуални самоубийствени атентати срещу него. За да премине на страната на правителството, Хаджи Намдар получава от МСР и сумата от 150 000 щ.д. Той оцелява при няколко опита да бъде ликвидиран от атентатори самоубийци, изпратени от ДПТ. На 12.08.2008 г. Хаджи Намдар е застрелян в офиса си от един от своите телохранители, като отговорността за това поема лично тогавашният ръководител на ДПТ Байатуллах Мехсуд.

След като ДПТ не получава одобрението от страна на „Армия на исляма" да провежда операции на територията на Хайбер, започва преговори и в крайна сметка успява да привлече на своя страна ръководителите на някои от местните племена – назир африди, хамза, хазрат наби и хазрат али, които представляват ДПТ и понастоящем в тази област на ФАПЗ. Те получават указания за действия, финансови средства, оръжие, боеприпаси, взривни материали и се ръководят от полевите командири на ДПТ молла Нур Джамал, Аслам Фаруки и Сайед Хан, които действат и имат изградени бази и в съседната област Оракзай на ФАПЗ. Дейността им се заключава основно в

извършване на нападения срещу карготерминали и превозни средства, извършващи логистичната поддръжка на МСПС, отвличания на чужденци и богати местни жители с цел получаване на откуп, контролиране на нелегалния трафик на хора, оръжие и наркотици от и за Афганистан.

Като следствие на успешните бойни действия на ПВС по време на контратерористичната операция „Пътят на спасението" на територията на Южен Вазиристан в края на 2009 г. бойците на ДПТ, които успяват да се спасят, започват отново да се завръщат и установяват трайно в областите Оракзай и Хайбер. Тяхното присъствие в Хайбер продължава да не се приема от организацията „Армия на исляма" и нейните бойци започват да воюват и да убиват представителите на ДПТ в контролираните от тях райони и подрайони на област Хайбер – Бадабхер, Сарбад, Суризай, Турнаб, Базид Хел, Ормер и Качори. Омразата и противодействието между тях продължават и в момента.

Участието на ПВС в борбата срещу тероризма

Борбата срещу действащите на територията на ИРП местни и чуждестранни терористични организации, съгласно федералното законодателство на страната, действащите закони на провинция Хайбер-Пахтунхва и ФАПЗ се води единствено от Граничния корпус (ГК) и Граничната полиция (ГП) – паравоенни формирования, чийто личен състав се набира от местните пущунски племена. В останалите провинции на страната отговорността за противодействие на терористичната опасност е възложена на специализираните отряди на полицията, антитерористичния отряд на Федералната агенция за разследване, както и на подразделенията на корпусите „Пенджабски рейнджъри" и „Синдхски рейнджъри", които изпълняват задачи, свързани с охраната на границата на провинциите Пенджаб и Синдх с Индия. В района на Кашмир и провинция Гилгит-Балтистан за борбата с тероризма отговаря Командването „Скаути на Гилгит и Балтистан".

До 2001 г., преди започването на операция „Трайна свобода" в Афганистан срещу режима на ДТ, посочените структури за сигурност като цяло успешно противодействат и неутрализират терористичната активност на действащите на територията на ИРП организации. Провежданите от тях през този период действия могат за бъдат определени основно като *контратерористични операции на специалните сили* на територията на страната. Действията им се изразяват основно в пресичане на пътищата за финансирането им, свързани най-вече с производството и разпространението на наркотици, с нелегалния трафик на хора, оръжие и контрабанда на алкохол (в ИРП законодателството

не позволява продажбата и употребата на алкохол). Вследствие на успешните действия на МСПС срещу въоръжените формирования на ДТ голяма част от неговите бойци, както и отряди от състава на различни международни терористични организации, подкрепящи въоръжената му съпротива, като „Ал Кайда", ИДУ, ИДТ и други, намират убежище във ФАПЗ.

Наличието на представители на толкова активно действащи терористични организации рязко влошава обстановката за сигурност в ИРП и повишава опасността от ескалиране на терористичната дейност и нейното пренасяне във вътрешността на страната. Първите реални признаци за това се появяват в края на 2008 г. и началото на 2009 г. в областта Суат, провинция Хайбер-Пахтунхва, където едно на пръв поглед чисто религиозно ислямско движение – **Движението за налагане на ислямските закони** (TNSM), окупира местната власт, неутрализира провинциалните и областните структури за сигурност и налага за изключително кратко време законите на шериата в тази част на страната. След неуспеха на федералното правителство, ръководено от Юсуф Гилани, да реши проблемите по пътя на преговорите и взаимните компромиси, въоръжените отряди на TNSM, ръководени лично от Фазлуллах, започват ожесточена съпротива срещу представителите на полицията, подразделенията на ГК и ГП на провинция Хайбер-Пахтунхва. С подкрепата на „Ал Кайда" и ДТ, TNSM успяват да стигнат на около 35 км от федералната столица Исламабад. Тогава за първи път в борбата срещу тероризма в страната се намесват и въоръжените ѝ сили. Много местни и чуждестранни анализатори в различна степен критикуват през този период държавното и военното ръководство на страната за закъснялата намеса на ПВС за нормализиране на обстановката за сигурност в тази част на ИРП. За това обаче има и законодателни причини, свързани основно с факта, че

ИРП е федерация. Решението за участието на ПВС в операция срещу действията на TNSM е взето от Камарата на депутатите и одобрено от Сената на парламента на ИРП в началото на 2009 г., но то не е одобрено от парламента на провинция Хайбер-Пахтунхва. Едва когато бойните действия стигат до Исламабад и провинциалната столица Пешавар, той дава своето разрешение подразделения на въоръжените сили да предприемат контратерористична операция на територията на провинцията. Така през април 2009 г. започва операция **Правилният път (Rah-e-Rast)**, която е проведена в района на Малаканд и областите Горен и Долен Дир, Суат и Бунер на провинция Хайбер-Пахтунхва.

Контратерористичната операция като цяло постига първоначално набелязаните цели, но довежда до бързото предислоциране на част от терористичните организации в други области на страната – основно във ФАПЗ, преди всичко в района на Южен Вазиристан. Основната причина за това е, че тази област на ФАПЗ се намира под пълния контрол на ДПТ. Там отново са изградени бази, тренировъчни лагери, включително за обучение на атентатори самоубийци, с което започва нов етап на терористична дейност, този път насочена пряко срещу светската власт в ИРП. За много кратко време са организирани и проведени повече от 30 терористични атентата, включително и самоубийствени. Най-големите от тях са срещу хотел „Мариот" в Исламабад, срещу отбора по крикет на Шри Ланка в гр. Лахор, офиса на UNWFP (United Nations World Food Programme) в Исламабад, щаба на Обединеното командване на началниците на щабове в гр. Равалпинди, където облечени в униформи на пакистански войници и офицери, терористи от ДПТ проникват и превземат един от районите на щаба, убиват над 70 военнослужещи, включително генерали и офицери, вземат заложници, което им позволява да избягат, давайки

минимални жертви. Последното е невиждана плесница по авторитета на доминиращата в страната военна върхушка и разклаща сериозно доверието на обществото в ПВС и тяхното ръководство.

Всичко това рязко влошава обстановката за сигурност в страната и налага вземането на логичното решение, свързано с провеждането на втора, много по-мащабна контратерористична операция в областта Южен Вазиристан. След получаване на одобрение от Федералния парламент, както и от парламента на провинция Хайбер-Пахтунхва на 17 октомври 2009 г. частите и подразделенията на ПВС започват нова операция с кодовото название „Пътят на освобождението" (Rah-e-Nijat). Основните ѝ цели са свързани с ликвидирането (евентуално залавянето) на ръководителя на ДПТ – Байатуллах Мехсуд, унищожаването на базите и тренировъчните лагери, намиращи се в областта, пълното неутрализиране на съпротивата на ДПТ и представителите на афганистанското ДТ и ИДУ, които по първоначални оценки в Южен Вазиристан разполагат с около 10 000 бойци (от тях близо 1500 узбеки), прекратяването на нелегалното преминаване на пакистанско-афганистанската граница, намираща се в областта Южен Вазиристан, от представители на терористичните организации, нелегалния внос на оръжие и боеприпаси от Афганистан, както и възстановяването на реда и законността в тази област на ФАПЗ.

На политическо равнище провеждането на операция „Пътят на освобождението" *има пълната подкрепа на държавното ръководство на ИРП* в лицето на тогавашния президент Асиф Зардари и федерален министър-председател Юсуф Гилани, под чието ръководство и указания операцията се планира. Контратерористичната операция е подкрепена и от всички парламентарно представени партии с изключение на ислямистката Jamiat Ulema-e-Islam (JUI-F),

ръководена от молла Фазлур Рахман, която традиционно се ползва от доверието и гласовете на пущунските племена, населяващи ФАПЗ.

Преди започването на операцията федералното правителство на ИРП съвместно с политическия агент за областите Южен и Северен Вазиристан започва серия от преговори със старейшините на местните пущунски племена. Основните усилия са насочени да бъдат убедени джиргите (съветите) на племената и ръководителите на част от въоръжените отряди да оттеглят своята подкрепа за представителите на ДПТ, „Ал Кайда" и ИДУ, да ги принудят да напуснат териториите, населявани от пущунските племена, да не им дават възможност да изграждат убежища и лагери в други области на ФАПЗ. Тази стъпка има ограничен ефект и не води до съществени резултати, тъй като представителите на двете основни пущунски общности – племенните групи мехсуд и вазир, са в основата на създаването на ДПТ.

Превантивно, във връзка с високото ниво на терористична заплаха и от съображения за сигурност на 18 октомври 2009 г. федералното правителство официално забранява на всички военни колежи, академии и университети да водят учебен процес. Въвежда се ограничение на кадетите и офицерите за напускане на районите на учебните заведения и съответните гарнизони. Забраната е в сила до 25 октомври 2009 г. Учебните занятия във всички университети на по-големите градове, като Исламабад, Равалпинди, Лахор, Карачи, Куета и Пешавар, също са отменени до 22 октомври 2009 г.

Веднага след започването на операция „Пътят на освобождението" на цялата територия на страната са въведени извънредни мерки за сигурност. Полицията и

антитерористичните части започват масови проверки и арести на хора, за които има информация, че поддържат връзки с терористичните организации или са техни членове. Основни обекти са религиозните училища (медресета) и центровете за религиозно обучение. На 18 октомври 2009 г. в Исламабад са арестувани около 130 души, като в един от кварталите на столицата е разбито укритие на забранената в страната религиозна организация Hiab-ut-Tahrir и е иззето голямо количество религиозна литература, аудио- и видеоматериали. Близо 60 души са арестувани в Рвалпинди, като всичките са от афганистански произход, пребиваващи в града с фалшиви пакистански лични карти. Операциите на полицията са съгласувани и координирани с действията на ПВС, провеждащи операция „Пътят на освобождението".

Зоната, в която се провежда операция „Път на освобождението" е приоритетно в границите на Южен Вазиристан. Групировката на ПВС в операция „Пътят на освобождението" включва три пехотни дивизии и една бригада (7-а ПД, 9-а ПД, 14-а ПД и 36-а ПБР) с общ състав около 70 000 военнослужещи. В операцията вземат участие и около 500 командоси от състава на Специалните части (Special Service Group – SSG), които са подчинени на Сухопътните войски. Към тях са придадени и четири крила от състава на ГК (всяко крило от ГК е с ранг на пехотен батальон) с обща численост около 10 000 души. Действията на сухопътните части и подразделения се поддържат от 31-ва ВАЕ и 32-ра ВАЕ (вертолети „Апачи 1") от състава на армейската авиация.

Операция „Пътят на освобождението" се ръководи пряко от командващия на 11-и АК генерал-лейтенант Мохамад Месхуд Аслам. Съгласно пакистанското законодателство в случай на война или въвеждане на извънредно положение в провинция Хайбер-Пахтунхва и ФАПЗ

командващият на 11-и АК, чийто щаб е в Пешавар, поема отговорността за нормализиране на обстановката. На негово подчинение преминават всички подразделения на полицията, ГК и ГП.

В 3,00 ч на 17 октомври 2009 г. 7-а ПД и 36-а ПБР от състава на 11-и АК заедно с 32-ро крило от състава на ГК започват настъпление в направлението Размак – Макин – Ладха. Теренът представлява силно пресечена планинско-гориста местност, където са разположени най-силно укрепените позиции на терористичните организации и контролирани от отрядите на ДПТ и „Ал Кайда". В направлението Джандола – Сара Рогха – Ладха настъпва 14-та ПД от състава на 31-ви АК с щаб в Бахавпур. Ръководството на операцията оценява като най-критичен района на населения пункт Коткай, където терористите са изградили укрепления по билата на планинските върхове и по този начин контролират единствената пътна артерия в района – шосето, свързващо Джандола с Ладха. Коткай е и родното място на ръководителя на ДПТ и там преди началото на операцията са разположени неговият щаб и около 5000 бойци от движението. Отбраната по това направление се води от въоръжените отряди на ДПТ, подпомагани от бойци на ИДУ. В направлението Уана – Тиарза – Шакай – Ладха настъпва 9-та ПД от състава на 11-и АК. Удържането на това направление е жизненоважно за ДПТ и другите подкрепящи го терористични организации, тъй като прикрива границата с Афганистан. То се използва за логистично осигуряване и укриване на терористите на територията на Афганистан, в случай че бъдат притиснати от ПВС.

Интересно е участието в тази операция на 1-во, 3-то и 4-то крило на ГК „Южновазиристански скаути", които са постоянно дислоцирани в градовете Танк (в района на стария английски форт Джандола), Манзай и Тиарза.

Възможностите на тези подразделения се използват в две направления. Първото е свързано с провеждането на диверсионни операции съвместно със Силите за специални операции на Сухопътните войски. Второто е предназначено за връзка с ръководителите на местните пущунски племена, подкрепящи съпротивата на терористите. То се оказва изключително важно, тъй като спомага за преодоляване на езиковата бариера между местното пущунско население и военнослужещите, участващи в операцията и подразделения на ПВС (официалният език в ИРП е урду, но съществуват още 27 официални езика и диалекта, като често явление е жителите от една провинция да не могат да говорят езика или диалекта на тези от друга провинция).

Бойните действия започват първоначално единствено с нанасяне на удари с използването на артилерия, вертолети и самолети от състава на армейската авиация по укрепените отбранителни пунктове на терористите в районите на населените пунктове Ладха, Спинкай, Рагхзай, Чангмалай, Сервакай, Барванд и Срарогна и се провеждат на 17 и 18 октомври 2009 г. Настъплението на сухопътните сили и подразделенията на ГК започва на 18 октомври 2009 г. Провежда се с бавни темпове, като указанията на ръководството на операцията са да бъдат унищожавани основно бази и опорни пунктове на ДПТ, ИДУ и „Ал Кайда" и да се избегне в максимална степен даването на жертви от страна на цивилното население.

Операция „Пътят на освобождението" е планирана и проведена на три етапа. Главните усилия по време на първия етап са насочени към блокиране на основните населени места, където се намират бойците на ДПТ и представителите на чуждестранните терористични организации – Сара Рогха, Ладха и Макин, пресичане пътищата на терористите за преминаване на територията на Афганистан,

както и на маршрутите, по които се извършва логистичното им осигуряване с храна и боеприпаси от територията на Афганистан и другите области на ФАПЗ, където ДПТ имат изградени логистични бази. Приоритет на този етап е поставянето под контрол и блокиране на движението по пътищата Сара Джанола–Рогха, Размак–Макин и Уана–Шакай.

Вторият етап на операцията има за цел да задържи освободените от терористите територии в тази област на ФАПЗ и да възстанови, доколкото е възможно, реда и законността в тях чрез създаване на структури за местно управление и органи на реда, т.нар. Hold and Build. В тях са поканени да участват старейшините на местните пущунски племена, които ръководят техните джирги, и политическите наместници (официалните представители на провинциалното правителство на Хайбер-Пахтунхва във всяка област на ФАПЗ). Основните обекти за действие и унищожаване по време на този етап са укрепените пунктове на ДПТ и подкрепящите го терористични организации в районите на малките населени места (селища и отделни махали), откъдето те оказват най-ожесточена съпротива, поставяне под контрол на подходите към основните планински проходи в областта, през които единствено е възможно да премине тежката военна техника и артилерията на подразделенията на въоръжените сили.

За постигане на набелязаните цели в този етап на операцията са организирани и проведени малки по мащаб операции (на равнище рота и батальон) за прочистване на отделните селища. Използвана е единствено поддръжка от страна на армейската авиация. Ръководството на операцията поставя на настъпващите подразделения като изключително важна задача опазването на живота на местното цивилно население и създаването на коридори за изтеглянето

му в изградените преди това бежански лагери, намиращи се основно в районите на градовете Танк, Бану, Мирам Шах и Дера Исмаил Хан. По официални данни на провинциалното правителство от районите, където е проведена операцията, са изведени или избягали около 300 000 местни жители, като близо 140 000 са регистрирани официално в лагерите. По неофициални данни, разпространени от различни неправителствети организации, броят на бежанците достигна над 3,4 млн. души.

В края на този етап започват възстановителни дейности за изграждане на разрушената по време на бойните действия инфраструктура в освободените райони на Южен Вазиристан, като с приоритет са възстановяването на пътищата в областта, водоснабдяването и електроснабдяването, както и строежът на училища. Цялата отговорност за това е поета от командването на ПВС, които осигуряват техника и работна сила за осъществяването на тези проекти. За целта в рамките на операцията на този етап от нейното развитие е създадена нова структура – Специална армейска група за поддръжка.

Разходите за реализиране на проектите са 45,5 млн. щ.д. Първостепенно значение има възстановяването на пътищата Шакай–Канигурам и Джандола–Сара, които са със стратегическо значение за бъдещото придвижване на подразделенията от ПВС към другите райони, където операцията все още продължава.

Основната задача на третия етап е свързана с провеждането на малки контратерористични операции (на ниво батальон) с цел пълно прочистване на Южен Вазиристан от представители на терористични организации, както и провеждането на пропагандна дейност сред местното население, за да бъде убедено, че тероризмът ще бъде окончателно изкоренен от тази област на ФАПЗ.

Другата основна задача, която си поставя ръководството на операцията, е свързана приоритетно с цялостното възстановяване на местните структури на властта, най-вече на администрацията и съдебната власт.

Бойните действия в първия етап на операция „Пътят на освобождението" се развиват в следната последователност:

1. В направлението Джандола–Сара Рогха–Ладха.

Първа седмица, първи – седми ден (17– 23 октомври 2009 г.)

Ден 1-ви – начало на операцията. Нанасяне на авиационни и артилерийски удари по позициите на представителите на терористичните организации.

Ден 2-ри – начало на настъплението на сухопътните сили и превземане на населения пункт Спинкай Радхзай.

Ден 3-ти – обкръжаване на Коткай, който е родно място на ръководителя на ДПТ Хакимуллах Мехсуд и неговия заместник Кари Хюсеин, и овладяване на стратегически важните височини около този населен пункт.

Ден 4-ти, 5-и и 6-и – овладяване на Коткай, водене на улични боеве за превземането на всеки дом при ожесточена съпротива от отрядите на ДПТ.

Ден 7-ми – разрушаване на къщите, в които са родени и са живели Хакимуллах Мехсуд и Кари Хюсеин.

Втора седмица, осми – четиринайсти ден (24 – 30 октомври 2009 г.)

Ден 8-и – подразделенията от състава на 14-та ПД укрепват позициите си в Коткай в готовност да отразят евентуални нападения от страна на терористите.

Ден 9-и – 12-и – превземане на планинските хребети и стратегически важните височини в района, както и обкръжаване на Сара Рогха.

Ден 12-и – 14-и – прочистване от терористи районите на населените пунктове Гарлай, Зерван, Конар, Ганра Кас и Ахнайкили, намиращи се в направлението за настъпление към Сара Рогха. Нанасяне на въздушни удари по укрепленията на бойците от ДПТ и ИДУ в района на Сара Рогха.

Трета седмица, петнайсти - двайсет и първи ден (31 октомври – 6 ноември 2009 г.)

*Ден 15-и – 20-*и – осъществяване на пробив в отбраната на Сара Рогха и започване на улични боеве при изключително силна съпротива от страна на терористите.

Ден 21-ви – Сара Рогха изцяло е прочистена от терористи. Започва прегрупиране на подразделенията от състава на 14-а ПД за настъпление в направлението Пиаза – Джанта.

Четвърта седмица, двайсет и втори – двайсет и осми ден (7 – 13 ноември 2009 г.)

Ден 22-ри – 27-и – укрепване на позициите около Сара Рогха и отблъскване атаките на бойците от ДПТ, които използват ракетни установки в района на населения пункт Ахмадуам, за да обстрелват позициите на подразделенията на 14-а ПД.

*Ден 28-*и – начало на настъплението към Ахмадуам.

Пета седмица, двайсет и девети – трийсет и първи ден (14 – 16 ноември 2009 г.)

Прочистване от терористи на районите около Ахмадуам и започване на настъпление към населения пункт Джаната.

2. В направлението Уана – Тиарза – Шакай – Ладха. Първа седмица, първи – седми ден (17 – 23 октомври 2009 г.)

Ден 1-ви – подразделенията на 9-а ПД започват настъпление в две направления: Уана – Тиарза и Уана – Шарванги – Шакай.

Ден 2-ри – 7-и – превзети са стратегически важните височини около Шарванги и е обкръжен напълно този населен пункт. Създадени са предпоставки за продължаване на настъплението към населения пункт Чалвешти.

Ден 8-и – 9-и – превзет е Чалвешти и започват бойни действия за овладяване на стратегически важния връх Торкана Нанай.

Втора седмица, осми – четиринайсти ден (24 – 30 октомври 2009 г.)

Ден 8-и – 14-и – след нанасянето на въздушни удари са прочистени от представители на терористичните организации повечето населени пунктове в направлението към Канигурам.

Ден 12-и – 14-и – Канигурам е обкръжен напълно, а част от подразделенията на 9-а ПД продължават настъплението си към населените пунктове Манза и Карама, където съпротивата е организирана и се води основно от бойци на ИДУ.

Трета седмица, петнайсти – двайсет и първи ден (31 октомври – 6 ноември 2009 г.)

Ден 17-и – 18-и – Карма и Карван са превзети и напълно прочистени от терористи.

Ден 19-и – подразделенията продължават настъплението си към Ладха.

Ден 20-и – 21-ви – Ладха е превзета и започва прочистването на населения пункт и на района около него от представители на ИДУ и ДПТ.

Четвърта седмица, двайсет и втори – двайсет и осми ден (7 – 13 ноември 2009 г.)

Постигнат е пълен контрол над Ладха. Провеждат се операции за прочистване на планинско-гористата местност в района и намиращите се там пещери. Разкрити са

складове за леко стрелково оръжие, боеприпаси и взривни вещества.

Пета седмица, двайсет и девети – трийсет и първи ден (14 – 16 ноември 2009 г.)

Продължава настъплението към Макин. Овладян е планинският връх Таркай Сар, който има стратегически важно значение. Районът около Макин е прочистен от терористи.

3. В направлението Размак – Макин – Ладха.

Първа седмица, първи – седми ден (17 – 23 октомври 2009 г.)

Ден 1-ви – подразделенията на 7-а ПД започват настъпление към населения пункт Навазкот.

Ден 2-ри – водят се бойни действия за освобождаването на Навазкот, където настъпващите подразделения срещат силна съпротива от страна на бойците на ДПТ.

Ден 3-и – 7-и – нанасят се въздушни удари по позициите на терористите в района на Навазкот, Миан Нур Хел и Мекин.

Втора седмица, осми – четиринайсти ден (24 – 30 октомври 2009 г.)

Основните усилия са насочени за овладяване на стратегически важните височини в района на Макин, където са се укрепили терористите. Подразделенията на 7-а ПД установяват пълен контрол над долината, намираща се между Макин и Размак.

Трета седмица, петнайсти – двайсет и първи ден (31 октомври – 6 ноември 2009 г.)

Ден 15-и – 20-и – Макин е обкръжен, но подразделенията на 7-а ПД срещат изключително силна съпротива, което налага нанасянето на масирани въздушни удари.

Ден 17-и – превзета и прочистена от терористи е долината Тауда Чина, а подразделенията достигат крайните квартали на Макин.

Ден 21-ви – водят се ожесточени улични боеве за превземането на Макин. Основните усилия са насочени за превземане на родната къща на основателя на ДПТ Байатуллах Мехсуд, откъдето се ръководи съпротивата.

Четвърта седмица, двайсет и втори – двайсет и осми ден (7 – 13 ноември 2009 г.)

Водят се улични боеве за освобождаването на Макин при ожесточена съпротива от страна на отрядите на „Движението на пакистанските талибани".

Пета седмица, двайсет и девети – трийсет и първи ден (14 – 16 ноември 2009 г.)

Макин е напълно превзет и прочистен от терористи. Подразделенията на 7-а ПД настъпват към Ладха.

С това е сложен край на първия етап от операция „Път на освобождението". С настъпването на зимата бойните действия са прекратени. Подразделенията, участвали в операцията, остават в Южен Вазиристан, където и понастоящем са разположени в по-големите населени пунктове. Основните задачи, които изпълняват, са свързани с недопускане отново на представителите на ДПТ да се върнат и възстановят своите бази в тази област на ФАПЗ, осъществяване на контрол над основните пътни артерии чрез изграждането на стационарни КПП, гарантиране на мира и сигурността на местното население, както и активно участие във възстановяване на инфраструктурата в Южен Вазиристан.

На подразделенията на ПВС терористичните организации, имащи бази и лагери на територията на Южен Вазиристан, противопоставят добре организираните местни

структури на ДПТ, които имат пълната подкрепа на отрядите на „Ал Кайда", ИДУ, ДТ и мрежата „Хаккани".

Ключовите фигури в ДПТ, воювали срещу ПВС в операция „Пътят на освобождението", са Хакимуллах Мехсуд, Кари Хюсеин, Вали-ур-Рехман.

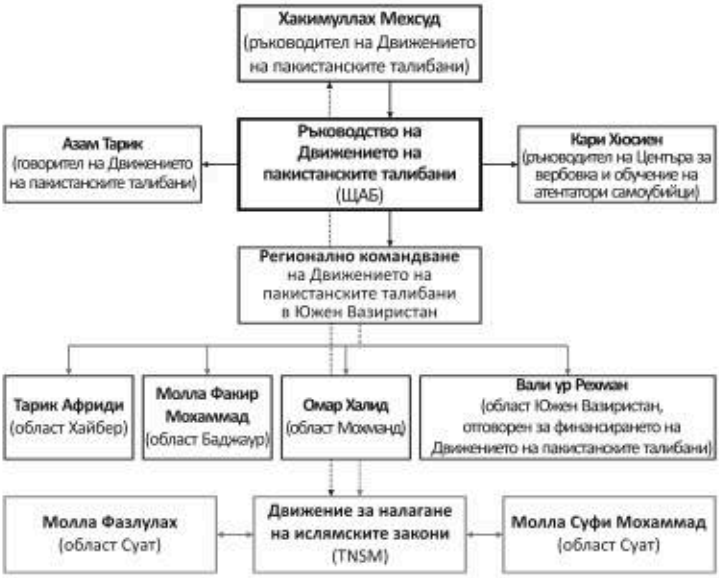

Организационна структура на ДПТ по време на операцията

Хакимуллах Мехсуд. Поема ръководството на ДПТ на 22 август 2009 г., след като братовчед му Байатуллах Мехсуд, основател на движението, е убит с изстреляна от американски безпилотен летателен апарат (БЛА) ракета. От създаване на ДПТ Хакимуллах Мехсуд активно участва в неговата терористична дейност, като през 2007 г. ръководи операция, при която са отвлечени близо 300 военнослужещи от състава на ПВС. В началото на 2008 г. организира и лично ръководи нападенията срещу конвоите, извършващи

логистичната поддръжка на МСПС в Афганистан. Основната зона на операциите са карготерминалите, намиращи се в района на Пешавар. Хакимуллах Мехсуд е организатор на атентата срещу отбора по крикет на Шри Ланка в Лахор през март 2009 г. В началото на 2010 г. има официални публикации, включително и на МСР, че Хакимуллах Мехсуд е ликвидиран с помощта на американски безпилотен летателен апарат. Ръководството на движението и досега отказва да обяви смъртта му официално и поддържа мита, че той е жив и ръководи дейността му.

Кари Хюсеин. Един от съоснователите на ДПТ заедно с Байатуллах Мехсуд и организатор на базите за вербуване и обучение на атентатори самоубийци, функциониращи и днес в рамките на движението. По време на операцията „Пътят на освобождението" специален отряд командоси от състава на Сухопътните сили изпълнява задача за неговото локализиране и ликвидиране. Тогава той успява да избяга и известно време се укрива на тетиторията на Афганистан. Продължава активно да воюва за идеите на движението и в настоящия момент.

Вали ур Рехман. Отговаря за набирането, контрола и изразходването на финансовите средства на ДПТ. Определен е за ръководител на Движението след публикациите за ликвидирането на Хакимуллах Мехсуд, но от 2010 г. не се е появявал публично.

За да организират по-ефективно защитата си и да намалят броя на жертвите, отрядите на ДПТ и ИДУ се прегрупират и заемат за отбрана планинските хребети, разположени около Танай и Сервакай, по протежение на пътя Уана – Джандола, който на участъци е взривен от тях. По този начин са предизвикани свличания на големи земни маси и камъни, което забавя придвижването на тежката бойна техника на ПВС. Основната тактика на терористите е

свързана с организиране на засади от малки, но подвижни отряди, укриване в изградените преди започването на операцията укрития, включително и в съществуващите в планинските райони пещери, и извършване на самоубийствени атентати срещу подразделенията на ПВС.

Същевременно в началото на операцията МСР с провеждането на няколко активни мероприятия, включително информационни и психологически операции, успява да разедини отрядите на ДПТ, основно от пущунските племенни групи вазир, какахел и мадахел. Техните ръководители – молла Хафиз Гюл Бахадур и молла Назир, запазват неутралитет и като възнаграждение след операцията получават пълен контрол над каналите за нелегален трафик на наркотици, оръжие и хора, използвани преди това от племената мехсуд.

Обявявайки Байатуллах Мехсуд за терорист № 1 в ИРП и неговото ликвидиране като приоритетна цел на операцията, МСР успява да привлече на своя страна и част от колебаещите се командири на по-малки пущунски племенни групи, населяващи територията на Южен Вазиристан, и да ги включи в бойните действия на страната на ПВС. На 17 октомври 2009 г. един от най-влиятелните местни полеви командири – 29-годишният Кари Зайнудин Махсуд, чиято въоръжена групировка Khrawan-e-Abdullah Mahsud действа в района на Шакай, в официално интервю, дадено за местните СМИ, заявява, че изцяло подкрепя започналата операция „Пътят на освобождението". В това интервю той подчертава, че ДПТ и лично Байатуллах Мехсуд са предали идеите, за които са се сражавали „истинските муджахидини", отговорни са за всички извършени през последните две години самоубийствени атентати на територията на ИРП, както и че финансовите средства, въоръжението и екипировката на движението са получени основно от

специалните служби на Индия и Израел. В заключение Кари Зайнудин Мехсуд обявява война на ДПТ и заявява, че Khrawan-e-Abdullah Mahsud, която е съставена от около 3000 бойци, ще преследва и убива представителите на ДПТ в района на Шакай, Южен Вазиристан.

На 19 октомври 2009 г. друг полеви командир – Туркистан Бхитани, чиито отряди действат в района на Танк, Южен Вазиристан, също се обявява в подкрепа на започналата операция. Бхитани определя Байатуллах Мехсуд като „предател на идеите на исляма и истинските муджахидини" и декларира, че ДПТ активно се поддържа от разузнавателната служба на Индия RAW, която освен финансови средства и въоръжение е изпратила в отрядите на движението обучени и подготвени в нейни лагери индийски граждани, изповядващи исляма, за да воюват на страната на пакистанските талибани и Байатуллах Мехсуд.

Тази тактика на противопоставяне на местните пущунски лидери среща незабавната ответна реакция от страна на ДПТ. На 23 октомври 2009 г. е ликвидиран един от най-влиятелните полеви командири в Южен Вазиристан ръководителят на действащата в областта въоръжена групировка Khrawan-e-Abdullah Mahsud – Кари Зайнудин Махсуд. Той е застрелян в офиса си в гр. Дера Исмаил Хан след сутрешната молитва. Отговорността за убийството е поета официално от ДПТ, като Хакимуллах Мехсуд – ръководител на движението, в съобщение, изпратено до местните СМИ, заявява, че това е отмъщение за подкрепата, която Кари Зайнудин Мехсуд и неговата групировка оказват на ПВС при провеждането на операция „Пътят на освобождението", както и че подобна ще бъде съдбата на всеки, който се противопостави на ДПТ и подкрепи действията на въоръжените сили и правителството на страната.

Повечето анализи на убийството на Кари Зайнудин Махсуд показват, че е показно, цели демонстрация на власт и сила и показване на местните пущунски племена, че властта в Южен Вазиристан все още се държи от ДПТ и Байатуллах Мехсуд. От този момент движението започва да ликвидира всички публични личности, които имат антиталибански настроения и си позволяват да критикуват методите на борба и идеологическите схващания на ДПТ, „Ал Кайда", ИДУ и ДТ. След това убийство, на 12 ноември 2009 г., в гр. Лахор е извършен самоубийствен атентат срещу друг противник на ДПТ, молла доктор Сарфаз Хусеин Наим, който е убит заедно със семейството му.

Операция „Пътят на освобождението" се следи с изключително голям интерес от ръководството на МСПС в Кабул, като тогавашният командващ на коалиционните сили генерал МакКристъл посещава Исламабад, за да убеди пакистанското военно ръководство в необходимостта от координиране на бойните действия от двете страни на границата. Основните теми на неговите разговори с командващия на Главния щаб на Сухопътните войски генерал Кайани са свързани със съгласуването на бойните действия на афганистанско-пакистанската граница за пълното ликвидиране на базите и лагерите на „Ал Кайда", ДПТ, ДТ, както и на мрежа „Хаккани". Независимо от изразеното желание и декларираната готовност за съвместни действия като цяло пакистанската страна се въздържа от активно сътрудничество с МСПС, вероятно поради силно неблагоприятния отзвук, който имат всекидневните удари, нанасяни от американски БЛА в областите на ФАПЗ.

Действията на генерал МакКристъл са съгласувани и на политическо равнище, като преди започването и по време на операцията „Пътят на освобождението" специалният пратеник на САЩ за Афганистан и ИРП Холбрук посещава

многократно Исламабад. През този период САЩ отпускат на страната допълнително заем в размер на 1 млрд. щ.д. за срок от 4 години за икономическо развитие на страната – основно в енергийния сектор (700 млн. щ.д.), съвместния американско-пакистански Фонд за борба с тероризма, както и 175 млн. щ.д. за възстановяване на инфраструктурата в района на Малаканд на провинция Хайбер-Пахтунхва, преди всичко за училищата и пътната мрежа, разрушени по време на операция „Правилният път".

Основните изводи, направени от пакистанското държавно и военно ръководство след провеждането на операция „Пътят на освобождението", са:

1. Освободена е напълно територията на Южен Вазиристан от присъствието на представители на ДПТ, използвали областта за изграждане на лагери и бази на терористи, включително и за обучение на атентатори самоубийци, които след това провеждат операции срещу МСПС в Афганистан и във вътрешността на ИРП. Това е отчетено като важен фактор за стабилизиране на обстановката за сигурност както във ФАПЗ, така и в провинция Хайбер-Пахтунхва.

2. За дълъг период е ликвидирана терористичната опасност в Южен Вазиристан независимо от силната съпротива на ДПТ и подкрепящите го чуждестранни терористични организации.

3. Операция „Пътят на освобождението" получава пълна подкрепа от пакистанското общество и издига авторитета на ръководството на ПВС в борбата за ликвидиране на опасността от тероризъм на територията на страната, към което има критики по време на операция „Правилният път", проведена през пролетта на 2009 г.

4. Успешното провеждане на операция „Пътят на

освобождението" позволява на местното пущунско население, основно от племената месхуд, избягало по време на бойните действия, да се върне по родните си места и да се включи в процесите за изграждането на местната инфраструктура и органите на местното самоуправление.

Тези изводи съвпадат с изводите от повечето анализи, направени от различни пакистански и чуждестранни експерти, но основното заключение, което не е посочено в официалните пакистански изявления и което аз лично споделям, е, че ПВС успяват да минимизират, но не и да изкоренят изцяло терористичната опасност от областта Южен Вазиристан на ФАПЗ. В хода на бойните действия част от въоръжените отряди на „Ал Кайда" и ДТ успяват да се прехвърлят на територията на Афганистан и де се укрият там. Бойците от мрежата „Хаккани" се настаняват трайно в областта Курам на ФАПЗ, където се намират и в момента. Поголямата част от бойците на ДПТ и ИДУ се прехвърлят в Северен Вазиристан и там успяват отново да създадат свои бази и тренировъчни лагери.

Като цяло ДПТ успява да запази своя боен потенциал и способностите си за провеждане на терористична дейност. За по-малко от година движението се прегрупира и отново започва провеждане на терористични атаки, включително и самоубийствени атентати, целящи дестабилизиране на обстановката за сигурност в ИРП. Само през 2014 г. движението организира и поема отговорността за провеждането на 352 терористични атентата, при които загиват 734 души – военнослужещи и цивилни граждани. Пакистанските талибани участват в близо 35 въоръжени сблъсъка с малка и средна интензивност със силите за сигурност и подразделенията на ПВС, основно на територията на ФАПЗ и провинция Хайбер-Пахтунхва, при които дадените жертви и от двете страни са 251 души. Приоритетно атентатите на

Движението са насочени срещу обекти на въоръжените сили, като най-големият от тях е срещу средното училище, намиращо се в района на 11-и армейски корпус в Пешавар, при което са убити 134-има ученици.

Това отново дава основание на военното ръководство на ИРП да предприеме действия за доразвиване на успехите, постигнати в операция „Пътят на освобождението". На 15 юни 2014 г. е поставено началото на операция „Войната за оцеляване" (Zarb-i-Azb), чиято главна задача е да бъдат прогонени отрядите на ДПТ и ИДУ от територията на Северен Вазиристан.

Един от най-важните моменти при провеждането на операцията „Пътят на освобождението" е, че за първи път от създаването си през 1947 г. ПВС организират и участват в контратерористична операция, което е нов момент в цялостната борба срещу тероризма. Това дава основание да се формулира *един нов вид операция срещу заплахата от тероризъм – контратерористична операция, провеждана от въоръжените сили на национално равнище*. Подобни операции могат да бъдат планирани, организирани и проведени, когато специалните контратерористични сили (отряди) не са в състояние да овладеят обстановката за сигурност в определена държава, когато тя се е влошила рязко вследствие на дейността на отделни терористични организации, какъвто е опитът в ИРП.

За сравнително кратък период от време, между 2011 г. и 2014 г., ДПТ, „Ал Кайда" и ИДУ успяват изцяло да се прегрупират, отново да изградят бази и тренировъчни лагери и трайно да се установят този път в областта Северен Вазиристан на ФАПЗ. Труднопроходимата ПГМ, общата граница с Афганистан и трайните контакти, които терористите изграждат с представителите на местните пущунски племена, на чиято територия живеят, им позволява не само

да планират и провеждат атентати срещу военни и граждански обекти във вътрешността на ИРП, но и безпрепятствено да преминават т.нар. линия „Дюранд", включвайки се във въоръжената съпротива на ДТ.

Конкретният повод за започване на нова контратеро-ристична операция на ПВС е извършеният на 8 юни 2014 г. самоубийствен атентат от бойци на ДПТ и ИДУ на международното летище в гр. Карачи, при който загиват 37 души. Отговорността за атентата е поета официално от ДПТ, чието послание е, че „пакистанските талибани са още живи и този атентат е техният отговор срещу извършваните нападения от страна на пакистанските ВВС и американски БЛА срещу населени пунктове в района на Северен Вазиристан".

Операция „Война за оцеляване" (Zarb-i-Azb на урду) започва на 15 юни 2014 г., след като за нейното провеждане е получено одобрение от парламента на ИРП и местното правителство на Хайбер-Пахтунхва. Повечето пакистански анализатори я разглеждат като втори етап на контратеро-ристичната операция „Пътят на освобождението". С нея ръководството на ПВС продължава да утвърждава и развива постигнатите през 2009 г. успехи при *провеждането на контратерористични операции от въоръжените сили и използването им в борбата срещу тероризма на национално равнище.* Зоната за провеждане на операция „Война за оцеляване" е областта Северен Вазиристан на ФАПЗ. Операцията не е приключила и понастоящем.

Няколко години преди началото на тази операция държавното и военното ръководство на ИРП е подложено на постоянен натиск от страна на САЩ за започване на широкомащабна операция в Северен Вазиристан. Натискът се засилва след всеки по-сериозен атентат на афганистанското ДТ и ДПТ, като нападението на лагера „Чапман" (30

декември 2009 г.), намиращ се в провинция Хост, атентата на „Таймс скуеър" (1 май 2010 г.) и др., чиито разследвания категорично доказват, че терористите се обучават на територията на Северен Вазиристан.

Независимо от този натиск обаче ръководството на ПВС има своите основателни причини да забави провеждането на втора контратерористична операция в областите на ФАПЗ. След операциите „Правилният път" и „Пътят на освобождението" е преценено, че ПВС са изразходили голяма част от своя ресурс и боен потенциал за решаване на вътрешнополитически цели, свързани с борбата срещу тероризма, предислоцирани са и са разположили част от своите първоешелонни съединения на широк фронт във вътрешността на страната, с което на практика е отслабена групировката, прикриваща границата с Индия. Налице са опасения за активизиране дейността и на други пакистански терористични организации и извършване на атентати в останалите пакистански провинции, докато една силна групировка на ПВС е съсредоточена в Южен и Северен Вазиристан, както и в областта Суат на провинция Хайбер-Пахтунхва. И не на последно място, пакистанските военни и особено МСР по всякакъв начин се опитват да запазят мрежата „Хаккани" и нейните възможности за обслужване на пакистанските интереси в Афганистан независимо от натиска на САЩ да бъдат ликвидирани базите и възможностите на Джалалудин Хаккани да използва Северен Вазиристан за въоръжена съпротива срещу МСПС и АНА на територията на Афганистан.

Друг момент, който оказва влияние операция „Война за оцеляване" да започне през юни 2014 г., а не по-късно, е смяната на командващия на Сухопътните сили (това е най-влиятелният висш военен на ПВС – от създаването на ИРП през 1947 г. единствено командващите на Сухопътните сили

шест пъти са организирали военни преврати и са сваляли законно избраните правителства). През ноември 2013 г. генерал Ашфак Кайани, чийто мандат е удължаван три пъти от президента на страната Зардари, е сменен от генерал Рахил Шариф. Той е значително по-амбициран от своя предшественик да започне новата контратерористична операция и да се опита да ограничи в максимална степен опасността от тероризъм, идваща от тази област на ФАПЗ. Повод за това му дава и засилената терористична активност още в началото на януари 2014 г., когато бойци от ДПТ извършват серия от дръзки нападения срещу обекти на ПВС, включително и в областта Южен Вазиристан. Веднага след това пакистански и американски военни експерти започват съвместно да планират „Война за оцеляване" (факт, който пакистанските военни много рядко споменават), като първоначално се очаква операцията да започне през февруари или март 2014 г. През посочените месеци започва нанасянето на първите въздушни удари по базите и лагерите на терористите, които се укриват в Северен Вазиристан. Подобни координирани действия започват и от страна на МСПС и АНА, които провеждат малки по мащаб контратерористични операции в провинциите Пактика и Хост.

След първите сериозни поражения на част от терористичните организации вследствие на проведените удари ръководството на ДПТ предлага едностранно да прекрати огъня и да започне преговори с федералното правителство с цел да реши спорните въпроси по пътя на преговорите. Вероятно за да извлече повече политически дивиденти от преговорите, федералният министър-председател Навяз Шариф спира подготовката и заповядва да не се провежда нова контратерористична операция. Преговорите се проточват няколко месеца, без да е постигнат съществен напредък, като през цялото време бойци от ДПТ и ИДУ извършват

малки по мащаб терористични атаки срещу обекти на ПВС, провокирайки военните. В този период ръководството на ПВС одобрява тактиката за незабавен отговор на всяко терористично нападение от страна на ДПТ и нанася въздушни удари по техни укрития, независимо в коя от областите на ФАПЗ се намират те. В края на май 2014 г. преговорите се прекратяват поради липса на договорености или каквото и да било желание за взаимни отстъпки.

След атентата на международното летище в гр. Карачи, на 8 юни 2014 г., федералното правителство получава пълна подкрепа от парламентарно представените партии, както и от обществеността в страната ПВС да започнат контратерористична операция в областта Северен Вазиристан. И така е дадено началото на **Война за оцеляване** (Zarb-i-Azb).

Зона за провеждане на операция „Война за оцеляване" – Северен Вазиристан. Теренът е преобладаващо високопланински – северната част на областта обхваща планинската система Кох е Суфаид, а южната – планинската система Сюлейман, което прави значително по-трудно маневрирането и провеждането на бойни действия от големи войскови подразделения в сравнение с този на Южен Вазиристан. Планинските върхове в областта са с височина 2700 – 3500 м. По тях е маркирана границата с Афганистан. Най-голямата река в Северен Вазиристан е Точи, през която минава и проходът „Точи", свързващ афганистанската провинция Пактика с ИРП. Реката разделя областта на две части, като по край бреговете ѝ е концентрирано производството на земеделска продукция.

Основната пущунска племенна група, населяваща Северен Вазиристан, е утмазай вазир, чиито представители са мюсюлмани сунити. Те са разклонение на племената вазир. От тази племенна група е и най-влиятелният местен

полеви командир на ДПТ, молла Хафиз Гюл Бахадур. Утмазай вазир са в тесни роднински връзки с населяващите Южен Вазиристан пущунски племена вазир и ахмезай вазир. Утмазай вазир се смятат за едни от най-влиятелните в политическо отношение пущунски племена на ФАПЗ. Населяват селищата основно в горната част на р. Точи.

Втората по големина и влияние пущунска племенна група в Сверен Вазиристан е даурс. Нейните представители също са мюсюлмани сунити. Възприемат се като близки съюзници на племената вазир и населяват предимно долината на р. Точи. Тези две групи контролират няколко по-малки племена, като хорсин, сайджи, гарваз и зардан.

Пушунската племенна група харсин е сравнително малка. Представителите ѝ са мюсюлмани сунити и живеят в северозападната част на областта, както и на територията на афганистанската провинция Пактика.

Сайджи също е малка пущунска общност, интегрирана почти изцяло от утмазай вазир. Населяват районите на Шавал, Давегар, долината Зои и Данде Плейн, намиращи се по протежение на границата с Афганистан.

Племенната група гарваз е разклонение на утмазай вазир. Традиционно поддържа добри контакти и се подчинява на решенията, вземани от джиргите (съветите) на утмазай вазир и даурс. Населява района на Шавал, намиращ се в югозападния край на Северен Вазиристан.

Пущуните от племената зардан населяват както Северен Вазиристан, така и афганистанските провинции Пактика и Хост. Повечето представители на мрежата „Хаккани", включително нейните ръководители Джалалудин и Сираджудин Хаккани, са от тези пущунски племена.

Другата влиятелна пущунска общност в Северен Вазиристан са племената мехсуд, които се ползват с

известна ограничена автономност при вземането на решения в тази област. Исторически те винаги са настроени негативно срещу светската власт, независимо дали е осъществявана от англичаните, или от федералното правителство на ИРП. От средите на мехсуд са и най-многото бойци на ДПТ, както и ръководството на тази терористична организация. На територията на Северен Вазиристан племената мехсуд населяват основно района около населения пункт Размак и границата с Южен Вазиристан.

Племената, населяващи Северен Вазиристан, строго спазват традиционния за ФАПЗ родово-патриархален начин на живот и общуване. Различните родове се управляват от старейшини, които формират племенната джирга. При вземането на важни решения, свързани с обстановката в областта, се свиква т.нар. „Великата джирга" на племената от областта (в отделни случаи и на тези, живеещи на територията на Афганистан).

Северен Вазиристан е разположен на стратегически важно място, по протежението на пакистанско-афганистанската граница. На запад от нея се намират афганистанските провинции Пактика и Хост, а на юг Северен Вазиристан граничи с областите Хангу, Бану, Лаки Марват и Танк на провинция Хайбер-Пахтунхва.

Групировка и терористични организации, срещу които се провежда операция „Война за оцеляване". Независимо от големия и разнороден спектър на терористични организации, намиращи се на територията на Северен Вазиристан, при изготвянето на оценките за рисковете и заплахите при провеждането на тази контратерористична операция пакистанското военно ръководство определя като най-опасни и боеспособни ДПТ и мрежата „Хаккани". Основание за това му дават изключително

силното влияние на тези две терористични организации в областта, от където са по-голямата част от техните бойци, връзките им с отрядите на афганистанското ДТ, действащи в провинциите Пактика и Хост, както и голямото влияние на идеите на ДТ върху местното пущунско население.

Движение на пакистанските талибани (ДПТ). Независимо че като цяло ДПТ губи голяма част от своя боен потенциал след провеждането на операция „Пътят на освобождението", пакистанското военно ръководство отчита като много силни неговите възможности за оказване на съпротива, изградени отново на територията на Северен Вазиристан. Очаква се още в самото начало на новата контратерористична операция движението да получи пълна подкрепа и да координира своите действия с мрежата „Хаккани", „Ал Кайда", ИДУ и пакистанската терористична организация Lashkar-e-Jhangvi, която има бази и осъществява терористична дейност на територията на пакистанската провинция Пенджаб. Първоначалните оценки са, че ДПТ разполага в Северен Вазиристан с около 4000 добре обучени бойци, разположени основно около втория голям град в областта Мир Али.

Мрежа „Хаккани". Щабът на тази терористична организация преди започването на операция „Война за оцеляване" е разположен в гр. Мирам Шах. Неин ръководител е Джалалудин Хаккани, който има безспорни лидерски позиции в областта и често играе ролята на посредник при решаването на въпроси и проблеми, възникнали между ръководителите и полевите командири на останалите организации. Мрежата „Хаккани" успява да изгради в близките до гр. Мирам Шах населени пунктове свои укрепени бази, тренировъчни лагери и логистични центрове, включително и полеви болници. От тези места бойците на Джалалудин Хаккани предприемат бойни действия

срещу МСПС и АНА в югоизточните афганистански провинции. Според част от пакистанските анализатори мрежата „Хаккани" както в миналото, така и сега се ползва със силната подкрепа на ПВР и преди всичко на МСР. Отрядите на Джалалудин Хаккани се определят като инструмент за воденето на т.нар. „необявени войни" за налагане на политиката и влиянието на ИРП в доминираните от пущуните райони на Афганистан. По този начин МСР се стреми още да ограничи индийското влияние на територията на Афганистан, тъй като ръководството на ИРП смята, че Индия и нейната разузнавателна служба RAW използват Афганистан като трета страна за водене на разузнаване срещу ИРП, осъществяване на подкрепа и обучение на антипакистански терористични групи и сепаратистки движения. Като най-силен аргумент за подкрепата на пакистанските военни за Джалалудин Хаккани се изтъква това, че близо 25 години след изтеглянето на съветските войски от Афганистан, независимо от оказвания международен натиск, пакистанското държавно и военно ръководство не предприема практически нищо за ликвидиране на базите и влиянието мрежата „Хаккани" на територията на ФАПЗ, особено след започването на операция „Трайна свобода". Смята се, че в Северен Вазиристан тази терористична организация има между 2000 и 3000 бойци.

Отряди на молла Хафиз Гюл Бахадур. Според ръководството на операция „Войната за оцеляване" те също притежават голям боен потенциал. Молла Хафиз Гюл Бахадур е най-влиятелният племенен пущунски лидер в Северен Вазиристан. Неговите отряди са дислоцирани основно в районите западно от гр. Мирам Шах, откъдето свободно преминават в Афганистан и воюват на страната на ТД срещу МСПС и АНА. Лоялните на молла Хафиз Гюл Бахадур ръководители на въоръжени отряди от останалите

пущунски племена, населяващи Северен Вазиристан, заемат и имат бази в районите източно от втория най-голям град в областта – Мир Али. Отчита се и фактът, че молла Хафиз Гюл Бахадур е много близък съюзник на Джалалудин Хаккани и подпомага активно неговата организация, като ѝ предоставя убежища, бази и логистична подкрепа при преминаването и участието в операции на територията на Афганистан.

Молла Хафиз Гюл Бахадур спазва подписаното от него споразумение за запазване на неутралитет с ПВС по време на операция „Пътят на освобождението" до 30 май 2014 г. Вследствие на поредица от въздушни удари, нанесени от пакистанските ВВС по укрития на терористи на територията на Северен Вазиристан (основно по представители на мрежата „Хаккани"), включително и ракетни удари, извършени от американски БЛА, молла Хафиз Гюл Бахадур обвинява военното ръководство на страната и провинциалното правителство на Хайбер-Пахтунхва в нарушаване на примирието и отново се включва във въоръжената съпротива на ДПТ, ИДУ и „Ал Кайда". Смята се, че молла Хафиз Гюл Бахадур разполага с около 7000 подготвени бойци.

Представители на чуждестранни терористични организации, включват отделни бойци или малки отряди от араби, чеченци, уйгури и други мюсюлмани, които гравитират като правило около „Ал Кайда". Първоначалните оценки са, че техният брой е около 1000 души. Базите им се намират в районите северно от гр. Мир Али и са под прекия контрол и защитата на молла Хафиз Гюл Бахадур и Джалалудин Хаккани. В техните лагери чуждестранните бойци се обучават и се изпращат да воюват в Афганистан или да извършват терористични атентати в ИРП, Близкия изток, Европа или САЩ.

Основните цели, които ръководството на ПВС си поставя със започването на операция „Война за оцеляване", са свързани с пълното ликвидиране на базите и новоизградените лагери за обучение на терористи, основно на ДПТ, ИДУ и „Ал Кайда", както и ограничаване до минимум на възможностите им да извършват терористична дейност на територията на ИРП.

Групировката на ПВС включва близо 80 000 военнослужещи. Общото ръководство на операция „Война за оцеляване" се осъществява от командващия на 11-и АК генерал-лейтенант Халид Раббани. Пряко отговорен за провеждането на операцията е командирът на 7-а ПД генерал-майор Зафарулла Хан, който поема ръководството на дивизията през март 2014 г. Един месец преди началото на операцията 7-а ПД е предислоцирана от района на гр. Уана на границата с областта Северен Вазиристан. В операция „Война за оцеляване" е включена и 327-а ПБР. Към така сформираната групировка се предвижда в случай на необходимост да бъдат включени и по няколко подразделения (батальон или полк) от състава на 9-а и 40-а ПД. Като цяло обаче основните части и подразделения на тези две дивизии остават на територията на Южен Вазиристан, където изпълняват задачи, свързани със сигурността в прочистените от терористите райони, но имат готовност да усилят групировката на операция „Война за оцеляване", ако се наложи. Участват също и близо 2300 военнослужещи от състава на ГК. На командването на операцията е подчинен пряко и отряд от Специалните сили на Сухопътните сили (SSG) от около 400 командоси, които провеждат подривни и диверсионни действия. Авиационната поддръжка на сухопътните подразделения се осъществява от 31-ва и 32-ра ВАЕ от състава на армейската авиация.

Част от предварителните оценки са, че по време на тази контратерористична операция е възможно подразделенията на ПВС да срещнат доста враждебно отношение от страна на местното пущунско население, както и че посочените по-горе терористични организации ще получат подкрепа от страна и на други местни пущунски племена, участващи със свои въоръжени отряди при тях. По официални данни на Пресцентъра на пакистанското Министерство на отбраната се очаква близо 140 000 бойци, постоянно действащи в различните области на ФАПЗ, да се включат на страната на ДПТ, мрежата „Хаккани" и „Ал Кайда".

В навечерието на бойните действия около 55 000 семейства (365 000 души по данни на независими неправителствени организации) напускат областта, с което на практика се създават условия за нова бежанска криза на територията на ИРП.

Използвайки тактически прийоми, оказали се успешни по време на операция „Пътят на освобождението", близо едно денонощие преди настъплението на сухопътните подразделения по укритията на терористите се нанасят въздушни и артилерийски удари. Приоритетни цели са позициите на ДПТ, ИДУ, „Ал Кайда" и районите, където са разположени бойците от чуждестранните терористични организации, като ударите и последващото настъпление се насочват основно към района на гр. Мир Али. Повечето западни анализатори посочват обаче, че още от самото начало на „Война за оцеляване" мрежата „Хаккани" остава практически незасегната от действията на ПВС, което ѝ позволява да продължи необезпокоявана съпротивата си срещу МСПС на територията на Афганистан.

Както и по време на контратерористичната операция в Южен Вазиристан една от основните задачи на ПВС е

свързана с опазване живота на мирното население и намаляване до минимум на цивилните жертви.

Няколко дни преди започването на „Война за оцеляване" ръководството на операцията обявява *пълна амнистия и помилване на бойците, които се откажат от въоръжената борба и се предадат доброволно, което е нов момент при провеждането на контратерористична операция от страна на ПВС*. Вероятно това дава шанс на отрядите, ръководени от молла Хафиз Гюл Бахадур, който отново се споразумява с ПВС да не воюват срещу тях и той запазва неутралитет. В контролираните от неговите отряди райони на Северен Вазиристан намират подслон и част от бежанците, избягали от районите на Мир Али.

В началото на операция „Война за оцеляване" се нанасят въздушни удари основно в направление на населените пунктове Деган и Бойа на район Датта Хел, Мир Али и Шавал, след което започва настъплението на сухопътните подразделения. По официални данни, публикувани няколко дни след началото на операцията, за да запазят бойния си потенциал, близо 80% от бойците на посочените терористични организации напускат районите на Мирам Шах и Мир Али и се укриват в планинските масиви на Северен Вазиристан, областите Датта Хел и Шавал, намиращи се по протежение на границата с Афганистан. Част от терористите, които се укриват в района на Датта Хел, разчитат на това, че тази област е под контрола на молла Хафиз Гюл Бахадур, който има сключено споразумение за спазване на въоръжен неутралитет с ПВС, а тези, намерили убежище в Шавар, оценяват, че изключително трудният планински терен няма да позволи на въоръжените сили да осъществяват операции за прочистването му. Ръководството на ДПТ успява да се изтегли и укрие в района на долината Тирах, областта Хайбен на ФАПЗ.

През първите два дни на операцията са ликвидирани близо 180 бойци. На 7-ия ден от началото на операцията „Война за оцеляване" са обкръжени населените пунктове Мирам Шах и Мир Али, заобикалящите ги височини са прочистени от терористи, а на гражданското население са предоставени коридори и време за изтегляне от посочените градове преди започването на операциите за превземането им. На 11-ия и 12-ия ден Мирам Шах и Мир Али са прочистени напълно от представители на ДПТ и ИДУ, които оказват сравнително слаба съпротива. След прегрупиране на частите и подразделенията на Сухопътните сили, участващи в операцията, се започва настъпление в две направления: на изток – към долината на р. Точи и Датта Хел, и на запад – към границата с Афганистан. Районът на Шавал е обкръжен и изолиран, но поради трудния терен не са предприети настъпателни действия. Срещу укриващите се там бойци са извършени единствено въздушни и артилерийски удари.

По официални данни на Пресцентъра на ПВС до 13 юни 2015 г. на територията на Северен Вазиристан са ликвидирани 2763 бойци на действащите в областта терористични организации и са разрушени 837 техни укрития. В операцията са загубили живота си 347 военнослужещи от състава на ПВС и ГК. Много от пакистанските анализатори обаче смятат, че данните за загубите на терористите са силно завишени.

Първоначални пакистански оценки за ефективността на операция „Война за оцеляване".

Първо. Не се оправдават първоначалните прогнози на държавното и военното ръководство на ИРП за постигането на стратегическа изненада и бързо прочистване на Северен Вазиристан от терористи – в рамките на два–три месеца. Терористите и преди всичко бойците от ДПТ и ИДУ са научили своите уроци от предишната контратерористична

операция („Пътят на освобождението"), не се ангажират със сериозни преки бойни действия, бързо напускат заеманите от тях райони и се укриват в труднодостъпните планински местности (Датта Хел и Шавал), които затрудняват провеждането на тактически бойни действия от Сухопътните сили и маньовъра на тежкото въоръжение. Терористите използват този път много активно и тактиката да се укриват сред потоците от бежанци и да избягат местата, обкръжени от въоръжените сили.

Второ. Оценява се, че независимо от официално отправената молба за съдействия от страна на ИРП към Афганистан, АНА да пресече пътищата за изтегляне и укриване на терористите на нейна територия, афганистанското правителство не проявява интерес, заявявайки, че това е вътрешен проблем за ИРП и не се ангажира с конкретни военни операции. Пакистанската оценка е, че Силите за сигурност на Афганистан и АНА не са достатъчно подготвени за осъществяване на контрол по съвместната граница, както и че не са в състояние и нямат възможности да спрат нелегалното преминаване на линията „Дюранд" от бойци на терористичните организации.

Трето. Оценява се, че възможностите на МСПС и по-специално на американската страна да оказва натиск за използването на ПВС като „ударна сила" в „глобалната война срещу тероризма" в тази част на Азия в настоящия момент са силно намалени в контекста на очакващото се през този период пълно изтегляне от Афганистан. Пакистанското военно ръководство отчита като грешка предаването на контрола над дейността на основни оперативни бази, като „Шарана" в провинция Пактика, „Салемо" и „Сперах" в провинция Хост, на афганистанските военни, тъй като те не са подготвени да водят операции и бойни действия за спиране на незаконното преминаване на границата от

терористи. На тази основа е направен изводът, че може да се очаква „Ал Кайда", ДТ и ДПТ да укрепят позициите си от двете страни на границата и да продължат да воюват срещу МСПС и АНА. Като пример се посочва, че вече има доказателства за присъствието на „Ал Кайда" в афганистанските провинции Кунар и Нуристан, където са изградени техни бази, както и активизиране участието на бойци от ДПТ в операции срещу МСПС под ръководството на новия им ръководител молла Фазлуллах.

Четвърто. Като цяло се прави оценката, че войната на ИРП срещу тероризма в лицето на ДПТ, „Ал Кайда" и някои от техните съюзници е жизненоважна за бъдещето на страната, а операция „Война за оцеляване", проведена в областта Северен Вазиристан, се определя като най-сериозния досега опит за нейното спечелване.

Пето. Колкото и да се завишават крайните резултати от проведените бойни действия, определени като успехи на ПВС, все още се прави изводът, че ИРП има много сериозни проблеми с тероризма. Основният противник остава ДПТ с неговия боен потенциал, силно развитата мрежа от клетки и разклонения в почти всички области на ФАПЗ, провинция Пенджаб и повечето пакистански мегаполиси (посочват се основно градовете Карачи и Лахор).

Шесто. Операция „Война за оцеляване" продължава да е изключително важна за унищожаването на изградената от ДПТ и „Ал Кайда" инфраструктура в Северен Вазиристан и на влиянието и лидерските позиции, които те имат сред повечето пущунски племена в тази област на ФАПЗ, но все още не са отнети възможностите им за провеждане на операции в бъдеще.

Седмо. Направена е препоръка към ръководството на тази операция за изготвянето на добре обмислени и

съгласувани бъдещи планове, свързани със следвоенното развитие на областта и изграждането на защитни механизми, които няма да позволят повторно връщане на терористите в Северен Вазиристан.

Осмо. Продължаващата и в момента операция „Война за оцеляване" е определена като необходима, но не достатъчна или последна стъпка по пътя към поражението на ДПТ и „Ал Кайда" в национален и регионален план.

Официално направените оценки обаче не съвпадат напълно с част от *реално постигнатото в тази контратерористична операция*. Като съществена слабост може да се отчете фактът, че преди започването на „Война за оцеляване" ПВС не предприемат достатъчно ефективни действия за прикриване на общата граница с Афганистан в зоната на операцията, както и че не полагат необходимите усилия за скриване на намеренията и плановете си за нейното провеждане. Напротив, има прекалено много медиен шум, което позволява на голяма част от представителите на терористичните организации да напуснат Северен Вазиристан и на практика ПВС не правят нищо да ги спрат. Според някои от изнесените факти две седмици преди началото на операцията въоръжените сили и част от подразделенията на ГК напускат изградените от тях пунктове за контрол по пакистанско-афганистанската граница в областите Южен и Северен Вазиристан. По този начин не само дават възможност на бойците от мрежата „Хаккани" да избягат от зоната на операцията, но и трасират „свободен коридор" за представителите на другите терористични организации, по които да напуснат Северен Вазиристан.

Тези действия могат да се оценят като вид превенция, която пакистанското държавно и военно ръководство осъществява на част от терористите. Това показва, че ИРП

все още не е променила позицията си за разграничаване на талибаните на пропакистански – като мрежата „Хаккани" и молла Хафиз Гюл Бахадур, или антипакистански – като ДПТ, ИДУ и „Ал Кайда". В крайна сметка, докато ИРП разграничава талибаните, респективно терористите, на добри и лоши, успехите, постигнати по време на проведените през 2009 г. контратерористични операции и провеждащата се в момента „Война за оцеляване", ще бъдат само временни и много трудно ще се изкорени терористичната опасност от територията на страната.

Прилагането на двойни стандарти от ПВС силно ограничава възможностите за нормализиране на обстановката в Афганистан в бъдеще. Вероятно това ще доведе до повишаване на терористичната активност в период, през който отговорностите за бъдещето на Афганистан се предават изцяло на вече изградените негови структури за сигурност и въоръжени сили. Методите и формите за действие на терористичните организации, както и на техния боен потенциал може със сигурност да предотврати даването на жертви от страна на българския контингент, както и да опази живота на други военнослужещи от МСПС.

Кризата в сектора за сигурност на ИРП през 2014 и 2015 г. Влиянието на идеите на „Ислямска държава“ върху пакистанските терористични организации

„Индустрията на терора“, създадена от Исламабад през 80-те и 90-те години за износ на муджахидини в съседните държави Афганистан и Индия, целяща да осигури „стратегически интереси на ИРП“, продължава да процъфтява и в момента, но през последното десетилетие жертвата на този терор е преди всичко пакистанското общество. Колкото и да се говори за цикличност при различни процеси, след операцията през м. юли 2007 г. срещу студентите в „Червената джамия“ и създаването на ДПТ през м. декември същата година обстановката за сигурност в ИРП непрекъснато се влошава. Причините за това са много, но основните са свързани с липсата на:

• законодателна база и воля на управляващите за борба с тероризма;

• програми за адаптиране и реинтегриране на терористите към пакистанското общество;

• федералните закони, които не позволяват на въоръжените сили на страната да използват сила без получаване на разрешение от провинциалните парламенти, което отнема време и позволява на терористите да се укрият или оттеглят на територията на Афганистан;

• голямото разнообразие на идеи и идеологически платформи на пакистанските терористични организации, започващи от налагането на законите на шериата и превръщането на ИРП в халифат, до сепаратизъм и сектантство, изповядвани от различни етнорелигиозни слоеве и групи на пакистанското общество, които често дори не говорят и държавния език на страната.

С какво се характеризира и какво беше по-различно в обстановката за сигурност в ИРП през 2014 г.? На изобразената фигура „Матрица на вътрешната сигурност на ИРП през 2014 г." ясно са показани основните зависимости. Три силно засегнати от терористичната активност провинции, определени като **критични региони**, различните по съдържание заплахи, породени от местните терористични организации и посочени като **критични заплахи**, **отговорът** на държавата и **липсващите връзки**, способни ако не да ликвидират, то поне да ограничат в известна степен последиците от тази терористична дейност.

Матрица на вътрешната сигурност в ИРП през 2014 година

42% намаляване на самоубийствените атентати в Пакистан
32% намаляване на терористичните атентати в Пакистан
31% намаляване на броя на жертвите от терористични атаки в Пакистан

Общият преглед на терористичната активност в ИРП през 2014 г., извършени на територията на ИРП от терористични, националистически, сепаратистки и сектантски групировки достигна числото **1206**. При тях са убити **1723** души и ранени **3143**, което е с около **30%** по-малко в сравнение с 2013 г.

От извършените атентати 436 (или 36%) са били срещу представители на ПВС и силите за сигурност на страната, които включват ГК и ГП, действащи единствено в областите, влизащи в състава на ФАПЗ и паравоенното формирование Корпус „Пакистански рейнджъри" с две командвания, намиращи се в провинциите Пенджаб и Синдх (същите са пряко подчинени на министерството на вътрешните работи). Близо 217 (или 18%) са атаките, организирани и проведени срещу граждански обекти. Около 157 (или 13%) са били терористични атентати, извършени на сектантска основа, срещу представители на шиитското малцинство в страната, както и срещу някои от сунитските общности, като са били атакувани свещени места за извършване на поклонения и богослужения, включително и джамии. Други 66 атентата са били срещу представители на проправителствените пущунски племена и членове на племенните съвети за мир (наричани Лашкар), 56 атаки са били проведени срещу ръководители и представители на политически партии, а 40 са били атентатите срещу образователни институции – предимно училища. Други цели на действащите в ИРП терористични групировки са били газопреносната мрежа, газови и водноелектрически централи, железопътния и шосейния транспорт (над 121 атаки), лекари и медицински персонал, извършващ ваксинация против полиомиелит (24 атаки), транспортни средства, извършващи логистичното осигуряване на военните контингенти от МСПС в Афганистан (22 атаки), 11 атентата срещу офиси на федералното

правителство и провинциалните правителства, сгради на СМИ и отделни журналисти (11 атаки) и атентати срещу представители на малцинствените групи, живеещи на територията на ИРП (8 атаки).

Освен споменатите по-горе обекти, цели на терористична заплаха през 2014 г. са били и представители на политическата администрация на ФАПЗ, старейшини на пущунските племена африди, мехсуди и вазири, чуждестранен персонал, работещ на територията на провинция Белуджистан (предимно представители на китайски компании), членове на чуждестранни НПО, представители на чужди фирми и компании, както и дипломати.

От общия брой терористични атентата **26** са били самоубийствени, а **516** са били извършени с импровизирани взривни устройства (ИВУ) с различна мощност, което е около 43% от всичките атентати. Около 501 атаки са били извършени с леко стрелково оръжие, 79 с ръчни гранати, 52 с различни калибри ракетни установки, 18 са били саботажните действия, 12 са атаките с минохвъргачки и 2-ма са били обезглавени.

Приблизително 731 атентата (61%) от общо 1206 терористични атаки са организирани и извършени от **ДПТ**, а останалите от близки или гравитиращи до тях по-малки групи, включително и местни пакистански терористични организации като: Jamaatul Ahrar, Lashkar-e-Islam и Jundullah. Сепаратистките организации, борещи се за независимост на Белуджистан и Синдх, и отделянето на тези две провинции от състава на ИРП са извършили 334 атентата, при които са загинали 258 и са били ранени 758 души. Близо 141 са атентатите, извършени от забранените от закона шиитски и сунитски групировки на сектантска основа, при които са загинали 253 и са ранени 297 души.

Класификация на терористичните атентати, извършени в ИРП през 2014 година

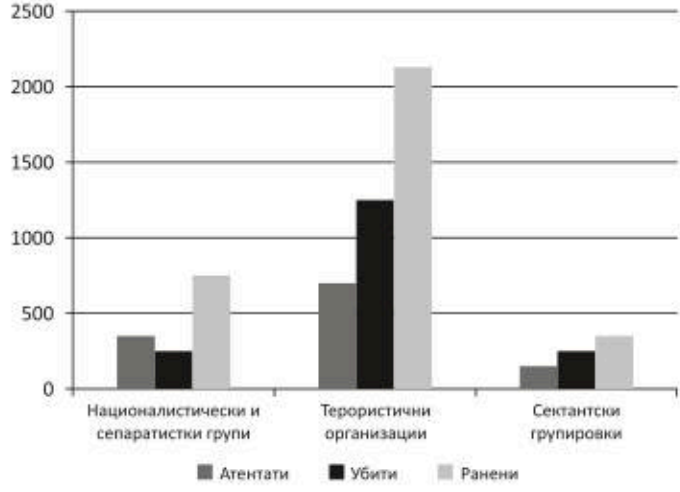

През 2014 г. най-много атентати са извършени на територията на провинция Белуджистан, общо 341 атаки, при които са загинали 375 и са били ранени 926 души. Независимо от това най-засегната от терористичната активност и през тази година остава провинция Хайбер-Пахтунхва, където са загинали 542 и са били ранени 829 души, при извършени 325 терористични атентата. Общо 234 терористични акта са били извършени на територията на ФАПЗ, където 293 души са загубили живота си, а 389 са били ранени. В провинция Синдх и по-специално в гр. Карачи са извършени 217 терористични атентата, довели до загубата на 317 души и 438 ранени. Близо 41 са терористичните атентати в провинция Пенджаб, 14 във федералната столица Исламабад и 3 на територията на провинция Гилгит-Балтистан.

Общ брой на терористичните атентати по провинции през 2014 година

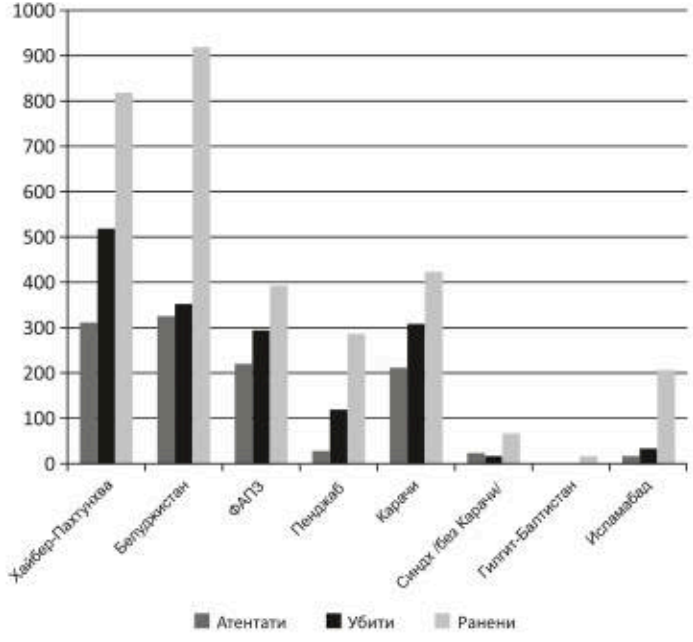

В сравнение с 2013 г. при изброените по-горе 2099 различни прояви на насилие, извършени в ИРП през 2014 г., освен терористичните атаки са отчетени и сблъсъците на представителите на терористичните организации със силите за сигурност и ПВС по време на различни контратерористични операции, инцидентите възникнали вследствие на етническо и политическо насилие, атаките извършени от американските БЛА, сблъсъците между различните пущунски племенни групи, между различните представители на отделни терористични организации, както и между пущунските племена и терористичните организации, убийствата на сектантска основа, насилието между различните общно-

сти (приоритетно религиозни), сблъсъците при нелегалното пресичане на границата, инцидентите между криминални банди и полицията, отвличанията с цел искане на откуп от страна на терористични и сепаратистки групировки. При тази широка палитра от нарушения, незаконна дейност и терористични атаки, общият брой на убитите в ИРП през 2014 г. достигна 5308, а на ранените 4569 души.

В сравнение с 2013 г. е налице известен спад с около 18 % на инцидентите, свързани с насилие от 2555 на 2099, но като цяло е увеличен с 12% броят на тези завършили със смърт (или убийство), от 4725 на 5308 за 2014 г. Като основна причина за това повечето пакистански анализатори отчитат нарасналия брой операции на силите за сигурност и полицията. Броят на хората обаче, които са били ранени при всичките тези актове на насилие, включително и при извършването на терористични атентати е намалял, от 6932 (за 2013 г.) на 4569 (за 2014 г.). С приблизително 30% е намалял броят на терористичните атаки през 2014 г. на територията на ИРП с изключение на провинция Пенджаб и столицата Исламабад, където има ръст от близо 25% нарастване на терористичната активност. В сравнение с 2013 г. 39% спад бележат терористичните атаки в гр. Карачи, с 35% в провинция Хайбер-Пахтунхва, с 30% в провинция Белуджистан, с 20% във ФАПЗ и с 9% във вътрешността на провинция Синдх. С близо 35% (общо 144 души) са намалели инцидентите и терористичните атаки на сектантска основа в сравнение с 2013 г., когато същите са достигнали 255 души убити и 332 ранени. Отчита се, че около 82% от терористичните атаки, извършени на сектантска основа, са били концентрирани в Карачи, градовете Мастунг и Куета в провинция Белуджистан, Кохат в провенция Хайбер-Пахтунхва и в станалия вече сателитен град на столицата Исламабад, Равалпинди.

През 2014 г. е налице и близо 43% намаляване на извършваните самоубийствени атентати – на 26 при 46 през 2013 г. Близо 10 самоубийствени атентата са били извършени в провинция Хайбер-Пахтунхва, 5 в провинция Белуджистан, 4 в Карачи, 3 на територията на ФАПЗ и 1 в Исламабад. Най-активни при извършването на самоубийствени атентати са били пакистанските терористични организации: ДПТ, Jamaatul Ahrar, Ansarul Mujahideen, Ahrarul Hind, Jaishul Islam, Jundullah, Lashkar-e-Islam и Lashkar-e-Jhangvi, които са поели официално отговорността за тяхното провеждане.

Провинция район	Брой атаки (%)	Убити (%)	Ранени (%)
Хайбер-Пахтунхва	35% ↓	23% ↓	52% ↓
Белуджистан	30% ↓	48% ↓	41% ↓
ФАПЗ	20% ↓	31% ↓	58% ↓
Пенджаб	8% ↑	168% ↑	92% ↑
Карачи	39% ↓	35% ↓	52% ↓
Синдх (без Карачи)	9% ↓	26% ↓	48% ↓
Гидгит-Балтистан	40% ↓	81% ↓	140% ↑
Исламабад	250% ↑	780% ↑	4140% ↑
Общо	**30% ↓**	**30% ↓**	**42% ↓**

Сравняване на броя на жертвите при терористични атентати в ИРП (2013 – 2014 година)

През 2014 г. пакистанските сили за сигурност и ПВС са провели близо **130 различни по мащаб контратерористични операции** срещу действащите на територията на страната терористични организации в 23 области и райони, като приоритетно те са били провеждани в областите Северен Вазиристан и Хайбер, влизащи в състава на ФАПЗ.

По време на тези операции са били ликвидирани около 1917 терористи, загинали са 9 цивилни граждани, както и 1 военнослужещ от състава на ГК и 3 военни от ПВС.

През 2013 г. при проведените 159 контратерористични операции са били ликвидирани 614 представители на терористични организации, но при значително повече жертви от страна на силите за сигурност – убити са близо 16 военнослужещи от ГК, 12 полицаи, 42 военни от състава на ПВС и 4 граждански лица, загинали по време на операциите.

Категория	Убити	Ранени
Граничен корпус	117	196
Терористи	2991	378
Цивилни граждани	1705	3315
Полицаи	258	371
Военнослужещи от паравоенните формирования	12	1
ПВС	154	236
Племенни милиции	55	50
Рейнджъри	14	24
Общо	**5306**	**4571**

Общ брой на жертвите при извършените атентати и актове на насилие в ИРП през 2014 година

Намаление бележи и броят на извършените удари от американски БЛА срещу тренировъчни бази и лагери на терористи, което е с близо 32% в сравнение с 2013 г. От общо 21 атаки на БЛА 19 са били в райони на предполагаеми укрития, бази и тренировъчни лагери, намиращи се в Северен Вазиристан, а 2 са нанесени в района на Южен Вазиристан.

Относително намален с 12% през 2014 г. е и броят на инцидентите, свързани с незаконното преминаване на

границата на ИРП от представители на терористични и бунтовнически организации, както и на групи, свързани с организираната престъпност. Основните сблъсъци са в граничните райони с Афганистан, Индия и Иран. Загиналите цивилни пакистански граждани и представители на силите за сигурност са 94, което е с близо 59% увеличение в сравнение с 2013 г. Въоръжените сблъсъци по протежение на пакистанско-индийската граница са 68, при 51 за 2013 г., а тези в граничните райони с Афганистан и Иран са нараснали на 29 и съответно на 11, при 26 и 9 за 2013 г.

През 2014 г. доста чувствително, с близо 63% е намалял броят на сблъсъците и атентатите, извършени на етническа и политическа основа, от 224 през 2013 г. на 82 през изминалата година, като от тях близо 82% са извършени в гр. Карачи. Увеличение с около 12% обаче бележи ръстът на загиналите по време на подобни инциденти, свързани с насилие на етническа основа, от 4725 души за 2013 г. на 5306 за 2014 г. Увеличен е броят на ликвидираните терористи и бунтовници, който възлиза на 2991 при 1647 за 2013 г., като се отчита намаляване на жертвите, давани от цивилното население с около 19%. С около 10% са намалели и загиналите военнослужещи и полицаи, загубили живота си при провежданите операции, от 679 души на 610 за 2014 г.

И през 2014 г. основната и най-активно действаща терористична организация, оказваща от години негативно влияние върху сектора за сигурност в ИРП продължава да бъде ДПТ. Независимо че вследствие на проведените контратерористични операции в областите Северен Вазиристан и Хайбер, както и разцеплението на ДПТ на две основни групи, тази на молла Фазлуллах (поема ръководството на ДПТ в края на 2013 г. след ликвидирането на Хакимуллах Мехсуд и се конфронтира с част от полевите командири на пущунските племена мехсуд) и „Групировката на поддръж-

ниците", ДПТ като цяло запазва своя боен потенциал и способност за провеждане на терористична дейност. ДПТ организира и поема отговорността за провеждането на 352 терористични атентата, при които загиват 734 души – военнослужещи и цивилни граждани. ДПТ участват в близо 35 въоръжени сблъсъка с малка и средна интензивност със силите за сигурност и подразделенията на ПВС (основно на територията на ФАПЗ и провинция Хайбер-Пахтунхва), при които общо дадените жертви и от двете страни са 251 души. Приоритетно атентатите на ДПТ са насочени срещу обекти на ПВС, като най-големият от тях е този срещу средното училище, намиращо се в района на 11 армейски корпус в Пешавар, при което са убити 134 ученици.

„Групировката на поддръжниците" (Jamaatul Ahrar) е отговорна за извършването на общо 5 атентата, като този, предизвикал най-много жертви, е на единствения сухопътен ГКПП между ИРП и Индия – „Вага" в провинция Пенджаб, при който загиват 60 души. „Групировката на поддръжниците", която се ръководи от Хан Саид Санджа е въвлечена през първата половина на 2014 г. и в няколко въоръжени сблъсъка с отряди на ДПТ, подкрепящи молла Фазлулах. Освен личностните конфликти между ръководителите на двете организации е налице и съществена разлика в техните идеологически платформи. Молла Фазлулах (ДПТ) продължава да подкрепя безрезервно борбата на афганистанското ДТ за окончателното изгонване на чуждестранните въоръжени сили от територията на Афганистан, докато идеите в религиозен, идеологически и политически план на „Групировката на поддръжниците" изцяло са повлияни от тези на „Ислямска държава".

Нов момент в дейността на ДПТ през 2014 г., че към идеите и борбата на движението се присъединяват все повече командири и лидери на по-малки и забранени от

закона джихадистки терористични групи, действащи основно на територията на провинция Пенджаб и района на Кашмир. Една от тези групи, ръководена от Маст Гюл – бивш командир от терористичната групировка „Партия на свещените бойци" (Hizbul Mujahideen), воювала срещу индийските сили за сигурност за освобождението на Джаму и Кашмир, организира и поема отговорността за извършения на 04.02.2014 г. самоубийствен атентат на централния базар „Киса Хавани базар" в гр. Равалпинди.

Друга активно опериращa на територията на Пакистан през 2014 г. е **групировката на т.нар. „Местни талибани"**. Същата представлява неофициално обединение между малки групи, в които влизат основно пущуни, поддържаща контакти с ДПТ, но дейността им не се ръководи централно от движението. Болшинството от тези малки групи са с ограничени възможности и без идеологическа платформа и извършват криминална дейност основно в района на гр. Пешавар и околностите му. Независимо от това те извършват близо 192 малки по своя мащаб терористични атаки в гр. Пешавар и крайните му квартали при 291 за 2013 г.

През 2014 година близо 82 атентата са извършени и от терористичната организация **Lashkar-e-Jhangvi** (LeJ).

Гравитиращата около LeJ и действаща единствено в провинция Пенджаб клетка на тази организация, наречена **„Пенджабски талибани"** извършва само 2 терористична атентата през 2014 г. Нов момент в дейността на „Пенджабските талибани" е, че ръководителят им молла Асматуллах Муауайа официално обявява, че изнася дейността на организацията на територията на Афганистан. На неговата структура се приписват и няколко терористични атаки, извършени в гр. Пешавар. Повечето анализатори считат, че през 2013 г. и през 2014 г. „Пенджабските талибани" са започнали да съгласуват своята дейност по-тясно с ДПТ и „Ал Кайда".

Необичайно активна през 2014 г. е и дейността на **шиитската сектантска организация „Пакистански корпус на сподвижниците на Пророка“**. Същата извършва 35 терористични атентата, като основните са в градовете Карачи и Куета, които са и основните зони за нейната дейност. Нов елемент във воденета от тази организация борба се отчита от повечето анализатори в пренасянето на терористичната им активност на територията на столицата Исламабад и Равалпинди, където се намират Министерството на отбраната на Пакистан, Обединеното командване на началник-щабове на ПВС и където е дислоциран щабът на 10-и армейски корпус, които са и основните цели на техните атаки.

Друга пакистанска терористична организация, която действа основно на територията на областта Хайбер на ФАПЗ и извършва 64 терористични акта през 2014 г. е **„Армията на исляма“** (Lashkar-e-Islam).

Основните цели на атентатите, извършвани от „Армия на исляма“ са джамии и свещени места за поклонение, основно за шиитското малцинство, живеещо в областта Хайбер, местните сили за сигурност, подразделенията на ГК и представители на други две, действащи в тази област сектантски организации – „Привърженици на исляма“ (Ansar-ul-Islam) и „Обединение на исляма“ (Towheed-ul-Islam). Пакистанските анализатори отчитат, че през 2014 г. бойният потенциал на „Армия на исляма“ е нараснал значително, при което организацията е започнала да изнася терористичната си дейност и на територията на гр. Пешавар.

Силен негативен отпечатък върху вътрешната обстановка за сигурност в страната през 2014 г. оставят и бунтовническите и сепаратистки организации, **борещите се за независимост и отделено от състава на ИРП на най-голямата и богата на природни ресурси провинция Белуджистан**.

„Армията за освобождение на Белуджистан" (АОБ) остава през 2014 г. най-активно действащата сепаратистка организация на територията на тази пакистанска провинция. Извършва общо 113 терористични акта в градовете Куета, Болан, Кеч, Хуздар и Кохлу, където се намират и нейните основни райони за действие. Освен това АОБ пренася част от своята терористична активност и в граничните райони с провинциите Пенджаб, Синдх и град Карачи, което не е характерно за нея през изминалите години. АОБ активно използва методи като отвличания с цел получаване на откуп и въоръжени грабежи за набиране на финансови средства. Местите анализатори отчитат и по-активното участие на АОБ в организираната криминална дейност и обвързването ѝ с различни криминални групировки.

„Белуджистанската републиканска армия" (БРА), създадена и ръководена от Брахамдаг Бугти и в чийто състав влизат основно представителите на племенната група „Бугти", провежда 106 терористични атаки. Нейни райони на действие са единствено на територията на провинция Белуджистан – Дера Бугти, Насирабад, Дера Мурад Джамали, Бурхан и Лоралай.

Активна през 2014 г. година е и друга белуджистанска сепаратистка организация **„Белуджистанска армия"** (Lashkar-e-Balochistan), чиито ръководител Джавед Менгал поема официално отговорността за 70 терористични акта, при 60 извършени през 2013 г. Отчита се, че през последните години са нараснали оперативните възможности на тази организация за извършване на терористична дейност, като същата се разпростира не само по крайбрежните райони с Индийския океан, но и по граничната полоса с Афганистан.

Сравнително ниска през 2014 г. е терористичната дейност на **„Фронта за освобождение на Белуджистан"** (ФОБ), който действа основно в крайбрежния с Индийския

океан район Маркан. Фронтът извършва 18 терористични атентата, като част от пакистанските анализатори предполагат, че към него са се присъединили и част от членовете на „Белуджистанската армия". Отцепилата се от ФОБ група **„Обединена белуджистанска армия"** поема отговорността за извършването на 5 терористични атаки, основно срещу заселници, дошли в Белуджистан от провинциите Пенджаб и Хайбер-Пахтунхва.

Сравнително ниска терористична активност през 2014 г. има и ръководената от Даря Хан Мари сепаратистка организация **„Армия за освобождение на Синдх"** (АОС). Тази организация поема официално отговорността за 11 терористични атаки, при които само двама цивилни пакистански граждани са загубили живота си. Независимо от декларираните политически цели, свързани с отделянето на тази провинция от състава на ИРП, като цяло дейността на АОС се определя като криминална и е свързана с обири на банки и нападения срещу влакове и други транспортни средства с цел вземане на заложници и искане на откуп.

През 2014 г. на територията на Пакистан са основани и започват да действат две нови терористични организации:

• **„Ал Кайда на Южна Азия"** (АКЮА). Групировка, отцепила се от ДПТ и ръководена от Омер Халид Хорасани. Счита се, че АКЮА е участвала заедно с „Групировката на поддръжниците" в атентата срещу ГКПП „Вага" в Индия, както и че има боен потенциал за продължаване на терористичната активност във вътрешността на страната.

• Другата терористична група е **„Воини на Аллаха"** (Jundullah) и се появява на територията на провинция Белуджистан (същата няма нищо общо с намиращата се в Джаму и Кашмир иранска терористична организация Jundullah). „Воини на Аллаха" поемат отговорността за 3 атентата, извършени основно срещу полицейски участъци.

Терористичната активност на действащите на територията на Пакистан терористични и бунтовнически организации са показани в таблицата по-долу.

Разпределение на терористичните атентати, извършени на територията на Пакистан през 2014 г. (по организации и провинции)

Организации	A	B	C	D	E	F	G	H	Общо
ДПТ	3	138	115	4	89	0	3	0	**357**
Местни талибани	0	14	178	0	0	0	0	0	**192**
Lashkar-e-Jhangvi (LeJ)	6	3	11	6	52	2	1	1	**82**
Sipah-e-Mohammad Pakistan	3	0	0	5	25	0	2	0	**35**
Lashkar-e-Islam (LeI)	0	63	1	0	0	0	0	0	**64**
Jamaatul Ahrar	0	3	0	1	1	0	0	0	**5**
Jamaatul Islam	3	0	0	0	0	0	0	0	**3**
Jundullah	2	0	0	0	0	0	0	0	**2**
Ansarul Mujahideen	0	2	1	0	0	0	0	0	**3**
Tehreek-e-Taliban Balochistan	3	0	0	0	0	0	0	0	**3**
BRA	97	0	0	2	0	7	0	0	**106**
BLA	106	0	0	3	4	0	0	0	**113**
LB	70	0	0	0	0	0	0	0	**70**
UBA	4	0	0	0	0	0	1	0	**5**
SDLA	0	0	0	0	0	11	0	0	**11**

A - Белуджистан
B - ФАПЗ
C - Хайбер-Пахтунхва
D - Пенджаб
E - Карачи
F - Синдх
G - Исламабад
H - Гидгит-Балтистан

Какъв е отговорът на пакистанското правителство и ПВС срещу тази терористична активност? Най-общо може

да се направи оценката, че той е на две нива – политическо и военно. Ръководеното от министър-председателя Науаз Шариф и доминираното от неговата партия „Пакистанска мюсюлманска лига – Науаз" (ПМЛ-Н) правителство, разработва и приема в началото на 2014 г. в рамките на националната програма за борба с тероризма и базирано на 20 основни точки, т.нар. **„Национален план за действие"** (НПД). Планът е приет от повечето парламентарно представени партии, гласуван в Националното събрание и одобрен от Сената. НПД получава негласно и одобрението на ръководството на ПВС (пакистанското общество и политическия живот все още са силно зависими от влиянието и волята на ПВС и генералитета на страната). В основата на НПД залягат действия като: продължаване ликвидирането на твърдолинейни терористи; създаване през следващите две години на военно-полеви съдилища, които да съдят обвинените в тероризъм по бързите процедури; постигане на съгласие между всички парламентарно представени политически партии да не бъде подкрепяно никакво присъствие на въоръжени терористични формирования на територията на страната; противодействие на терористичната пропаганда; пресичане на пътищата за финансиране на терористичните организации; даване гаранции на обществото, че забранените вече от закона терористични организации няма да могат да застрашават вътрешната сигурност на ИРП; създаването и разполагането на територията на страната на специално подготвени сили за борба с тероризма; вземане на ефективни мерки за преследване и ограничаване на омразата, насаждана на основата на вярата; регистриране на религиозните училища (медресета) и упражняване на контрол върху дейността им; налагане на забрани за популяризиране на терористичната активност чрез използване на СМИ и интернет; провеждане на ефективни администра-

тивни реформи във ФАПЗ с основен фокус върху завръщането по родните места на бежанците, напуснали тези области по време на провежданите контратерористични операции (броят на тези бежанци до 2011 г. е между 2,5 до 4 милиона души, основно пущуни); унищожаване комуникационните системи на терористичните организации, чрез които те извършват пропагандна дейност; ограничаване достъпа на терористите до интернет и социалните мрежи; нулева толерантност към терористичната активност на територията на провинция Пенджаб; довеждане до край на провеждащата се понастоящем контратерористична операция в град Карачи; даване на извънредни правомощия на провинциалното правителство на Белуджистан за постигане на помирение с действащите там сепаратистки организации чрез воденето на преговори с техните лидери; вземане на твърди мерки за ограничаване на тероризма на сектантска основа; формиране на последователна и твърда политика относно въпроса с т.нар. афганистански бежанци, започваща с регистрирането на всички незаконно пребиваващи на територията на ИРП афганци (по официални данни те са около 1,7 милиона, а по неофициални афганците са над 5 милиона); обновяване и реформиране на законодателството, касаещо криминалната дейност и не на последно място укрепване на структурите, ангажирани пряко с контратерористична дейност, както на централно, така и на провинциално равнище.

Това не е първият план за ограничаване на терористичната активност на територията на ИРП. През 2008 г. тогавашният федерален министър-председател Юсуф Гилани започва прилагането на далеч по-либерален и миролюбив национален план за постигане на мир. План за водене на преговори с терористичните организации, който не довежда до нищо съществено освен започването на

операцията на ПВС „Път на истината", с което е възстановена властта и законовият ред в тази част на страната. Днес едва ли някой си спомня за плана на Гилани. Вероятно подобна ще бъде и съдбата на НПД на Шариф. И причината за това не е само в липсата на политическа воля, а и доста неефективните мирни преговори, започнати от федералното правителство с лидерите на пакистанските терористични организации. След серия от терористични атентати още в началото на 2014 г., под натиска на парламента на 29.01.2014 г. Науаз Шариф обявява официално, че иска да даде още един шанс за мирно разрешаване на проблемите, преди да бъдат започнати контратерористичните операции. В телевизионно интервю той се обръща към ръководителите на всички терористични организации да прекратят незабавно въоръжената съпротива, да седнат на масата за преговори и обявява едностранно прекратяване на огъня. ДПТ обявява от своя страна на 02.03.2014 г. едно доста противоречиво съобщение за прекратяване на огъня, като основната му цел е да бъдат разменени пленници, но единствено бойци на ДПТ, заловени по време на проведените контратерористични операции. Терористичните организации „Групировка на поддръжниците" и „Воини на Аллаха" категорично отхвърлят предложението за прекратяване на огъня и продължават атентатите си на територията на Пакистан.

ДПТ на 17.04.2014 г. се оттегля от споразумението за прекратяване на огъня, след като правителството умишлено забавя освобождаването на втората вълна от заловени и арестувани негови членове. В отговор на тези действия на пакистанското правителство на 08.06.2014 г. ДПТ организира и провежда атентата срещу международното летище в Карачи, с което на практика са прекъснати всякакви възможности за мирно решаване на въпросите, свързани с тероризма в Пакистан на този етап. След този атентат

държавното и военно ръководство на страната вземат решението за започване на широкомащабни контратерористични операции с цел стабилизиране на обстановката за сигурност на територията на страната.

Отделно от ПВС Силите за сигурност провеждат през 2014 г. общо 130 контратерористични операции срещу терористични организации, сектантски групировки и сепаратистки формирования на територията на ФАПЗ, Белуджистан, Хайбер-Пахтунхва и град Карачи. В началото на 2014 г. на територията на област Хайбер започва операция „Хайбер 1" срещу намиращите се там отряди на ДПТ и местното им подразделение „Армия на исляма". Атакувани са близо 32 цели на терористите, при което са убити 495 и ранени 71 бойци. В област Северен Вазиристан Силите за сигурност атакуват 101 терористични обекта, при което са убити 1234 и ранени 70 представители на терористичните организации. Близо 13 са атакуваните лагери на терористични и сепаратистки организации в провинция Белуджистан, при което са ликвидирани 88 и ранени 19 бунтовници. **Общият брой на загубилите живота си при тези операции възлиза на 1930 души**, от които 1917 терористи, 9 цивилни граждани, 1 служител от състава на ГК и 4 военнослужещи от ПВС (предполага се, че жертвите, дадени от страна на ПВС и Силите за сигурност, са силно занижени). В хода на операциите са ранени 172 души – 150 терористи, 4-ма цивилни, 9 от ГК, 2-ма полицаи, 1 от корпуса „Рейнджери" и 6-ма военнослужещи от ПВС.

При проведените контратерористични операции, както и при различни полицейски мероприятия, касаещи борбата срещу тероризма, през 2014 г. са арестувани общо 2247 терористи и членове на радикални ислямистки и сепаратистки групировки. Най-голям е броят на бойците от ДПТ – 1079 души. Арестувани са и 32 представители на

„Ал Кайда", предимно граждани на държави от района на Централна Азия.

Независимо от официално документирания спад на терористичната активност на територията на ИРП през 2014 г., секторът за сигурност на тази южноазиатска държава продължава да бъде трайно нестабилен. Отражението и последиците на тази нестабилност могат да бъдат разгледани основно в **три направления**:

• генериране на бъдеща нестабилност в Афганистан, чрез всестранната подкрепа на въоръжената борба на ДТ от страна на други пакистански терористични организации;

• негативно влияние върху обстановката за сигурност в Индия и по-специално в района на Кашмир;

• силно безпокойство в международен план в контекста на ядрената безопасност, като основният въпрос е може ли пакистанското правителство да гарантира, че средствата за производство на ядрени материали и ядрени бойни глави няма да попаднат в ръцете на терористи.

Сериозно безпокойство през 2014 г. предизвиква и влиянието на идеите на „Ислямска държава" върху пакистанските терористични организации, както и подкрепата, която могат да получат в бъдеще от тях. Тези идеи доведоха през 2015 г. до разцеплението на най-силната и активно действаща на територията на ИРП терористична организация, тази на ДПТ.

През 2015 г. пакистанските анализатори официално отчитат по-ниска терористична активност в сравнение с предходната година – общо 625 терористични атаки в близо 76 района и области на страната, което се отчита от местните анализатори като намаление с около 48%. При тези атаки загиват 1069 души, а други 1443 са ранени. Характерно за терористичната активност за 2015 г. е увеличаването на броя

на загиналите пакистански граждани при провеждане на атентати от сектантски групировки, като за 2015 г. той е 272 души, което е приблизително със 7% повече в сравнение с 2014 г. По-голям в сравнение със същия период е и броят на загиналите военнослужещи от службите за сигурност – 318 души, загинали при провежданите операции за неутрализиране на терористични атаки от специалните войскови подразделения и антитерористичните полицейски формирования. Сравнително висок остава и броят на ранените цивилни пакистански граждани – 1075, и на военнослужещи от въоръжените сили и полицията – 351. По време на различните по мащаб и продължителност контратерористични операции са убити 121 терористи, а само 17 са ранени.

От общия брой терористични атаки през 2015 г. близо 266 (42%) са насочени срещу военнослужещи от въоръжените сили и представители на полицията, техни конвои или контролно-пропускателни пунктове.

Цели на приблизително 92 атентата са цивилни лица (15%). Около 41 терористични атаки (6%) са проведени срещу представители на различни политически партии и почти същият брой атентати – 39, са извършени срещу племенни старейшини, подкрепящи мирния процес и участващи в преговори с федералното правителство на страната за решаване на съществуващите проблеми. Близо 63 атентата (10%) са срещу членове на шиитските общности на хазарите, бохрите (Дауди бохра)* и исмайлитите**, както и срещу местата, където извършват религиозните си обреди.

---

* Шиитска секта, чиито последователи населяват територията на Индия, Пакистан, Йемен и Източна Африка. (Wikipedia)

** Шиитска секта, чиито последователи живеят на територията на Иран, Ирак, Египет и Северна Африка. (Wikipedia)

Цели на над 65 терористични нападения (10%) са обекти от държавната инфраструктура на Пакистан, като газопроводи, железопътни линии, водноелектрически централи и офиси на държавната администрация. Освен това терористични атаки се извършват и срещу служители от различни местни и чуждестранни неправителствени и здравни организации, провеждащи имунизация срещу детски паралич (15 атентата), образователни институции (14 антената), представители на различни средства за масова информация (14 атентата) и членове на християнската общност в страната (3 атентата).

Не може да не се отбележи, че при тази терористична активност в Пакистан през 2015 г. само 18 от атентатите са самоубийствени, като 6 от тях са на сектантска основа. С импровизирани взривни устройства се извършват 256 атентата и 288 – със стрелково оръжие, при 27 са използват ръчни гранати, а при 3 минохвъргачки 9 са саботажите.

От атентатите през 2015 г. – 359, (57%) са организирани и осъществени от ДПТ и гравитиращите около него по-малки групировки. Останалите са дело на пакистанските терористични групировки Jamaat-ul-Ahpar, Lashkar-e-Islam, Said Saja, Jundullah, както и на поддръжници на „Ислямска държава". При тези атентати губят живота си 580 души и са ранени около 828. Националистическите групировки, действащи на територията на провинциите Белуджистан и Синдх, извършват 208 атентата, загиват 217 души и са ранени 330. Освен това 58 атентата са дело на различни сунитски и шиитски групировки, като убитите са 272 души, а ранените са 285.

Цялостната картина на извършените през 2015 г. в Пакистан терористични атаки е показана в следващата графика.

Терористични атентати в Пакистан през 2015 г.

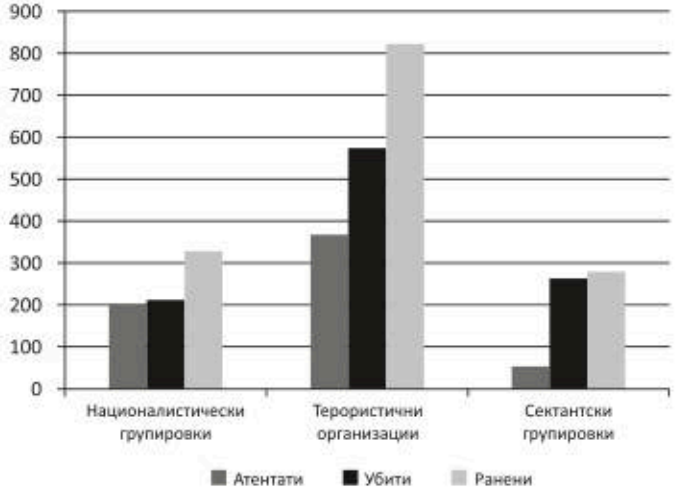

Голямата част от извършените атентати са в провинция Белуджистан, където при 218 атентата загиват 257 и са ранени 329 души. Най-засегнатата част на ИРП от терористичната дейност са ФАПЗ, където 268 души загубват живота си, а 370 са ранени. Близо 251 души са убити в провинция Синдх, като от тях 151 са в гр. Карачи и около 101 в други части на провинцията, при извършени 102 атентата. В провинция Хайбер-Пахтунхва терористичните атаки са 125, при което са убити 206 души, а 268 са ранени. Значително по-малко са атентатите в провинция Пенджаб – 24, 3 от тях са извършени във федералната столица Исламабад. Само 4 от атентатите са в провинция Гилгит-Балтистан. Разпределението на атентатите по провинции и области е посочено в следващата таблицата.

Терористични атентати на територията на ИРП през 2015 г.

Провинция Област	Брой атентати	Убити	Ранени
Хайбер-Пахтунхва	125	206	268
Белуджистан	218	257	329
ФАПЗ	149	268	370
Пенджаб	24	83	245
Карачи	85	150	80
Синдх (без Карачи)	17	101	131
Гидгит-Балтистан	4	0	15
Исламабад	3	4	5
Общо	**625**	**1069**	**1443**

В отговор на тази терористична активност през 2015 г. силите за сигурност и полицията провеждат 143 контратерористични операции в 31 области и региона на ИРП. Близо 59% от тях са на територията на областите Северен Вазиристан и Хайбер на ФАПЗ и в гр. Карачи. По време на тези операции загиват 1560 души, 1545 от които са определени като терористи, а само 15 са жертвите на силите за сигурност, ранени са 142-ма терористи, 22-ма военнослужещи (полицаи) и 9-има цивилни граждани. Отделно от това силите за сигурност и полицейските антитерористични части са въвлечени в над 153 въоръжени сблъсъка с различни терористични групировки, при които загиват 556 души – 516 терористи, 37 служители на силите за сигурност и 3-ма цивилни граждани.

През разглеждания период са извършени и 12 атаки с безпилотни летателни апарати (БЛА) за ликвидиране на бойци от различните пакистански терористични организации – 9 в района на областта Северен Вазиристан, 2 в

областта Южен Вазиристан и 1 в областта Курам на ФАПЗ. Използвани са БЛА „Бурак", произведени от пакистанския военнопромишлен комплекс. Осъществени са 12 удара от американски безпилотни летателни апарата . Общият брой на ликвидираните с БЛА терористи е 74, а 17 са ранените.

От началото на 2016 г. американските БЛА извършват 4 атаки срещу предполагаеми цели на различни терористични организации, имащи бази на територията на ИРП. При една от тях, проведена на 21 май 2016 г. в провинция Белуджистан, е ликвидиран новият лидер на движението „Талибан" молла Ахтар Мансур.

През 2015 г. възникват 74 инцидента и престрелки при нелегално пресичане на пакистанската граница, 15 от които са на границата с Афганистан, 50 – с Индия и 9 – с Иран. По време на тези инциденти загиват 77 души, от които 14 военнослужещи от силите за сигурност, 38 цивилни и 25 терористи.

Сблъсъците и инцидентите на етническо и политическо противопоставяне в ИРП през 2015 г. са 63, като най-много са в Карачи – 23.

Общият брой на загиналите при терористични атаки през 2015 г. в Пакистан е 3503 души, което е по-малко с близо 34% в сравнение с 2014 г. От тях 2340 са представители на различни терористични групировки.

И през този период ДПТ продължава да бъде най-активно действащата терористична организация на територията на ИРП, играеща основна роля за вътрешната нестабилност на страната – извършва 212 от всичките атентати в ИРП през 2015 г. ДПТ може да бъде разглеждано и като сърцевината на пакистанския синдром на тероризъм със своята специфична и уникална роля, която има още от самото си създаване, не само поради пущунската си

идентичност, но и поради изключително тясната си обвързаност и зависимост от афганистанското ДТ.

Брой на загиналите при терористични атентати и операции на специалните сили в Пакистан през 2015 г.

Категории	Убити	Ранени
Граничен корпус	50	100
Терористи	2340	234
Цивилни граждани	778	1477
Полицаи	151	154
Военнослужещи от въоръжените сили	151	164
Военнослужещи от паравоенните фомирования	23	21
Рейнджъри	10	17
Общо	**3503**	**2167**

Независимо от претърпените загуби по време на двете контратерористични операции – „Пътят на освобождението" (2009 – 2011) и „Война за оцеляване" (започнала през 2014 г.) на ПВС в областите Южен и Северен Вазиристан на ФАПЗ, ДПТ успя да се прегрупира и да изгради нови лагери на територията на Афганистан (близо до пакистанската граница), да запази своя боен потенциал и да участва през 2015 г. не само в 15 въоръжени сблъсъка в района на общата афганистано-пакистанска граница, но и в атентати в някои от областите на ФАПЗ, провинциите Хайбер-Пахтунхва, Синдх и Карачи. Движението организира убийствата на 11 влиятелни представители на пущунските комитети, борещи се за мирно уреждане на съществуващите проблеми и несподелящи идеологията на пакистанските талибани. Въоръжените му отряди предизвикват близо 50 малки и средни по мащаб въоръжени сблъсъка на територията на ИРП, при което и от двете страни са дадени около 290 жертви.

Въпреки че ръководителят на ДПТ молла Фазлуллах все още успява да налага волята си и да го ръководи, от движението се отцепва една група, нарекла се *Jamaatul Ahtar*, която не споделя възгледите му за водене на въоръжена съпротива срещу федералното правителство на ИРП. Jamaatul Ahtar извършва 28 терористични атаки, като тази от декември 2015 г. в гр. Мардан, провинция Хайбер-Пахтунхва, срещу офис на правителствената агенция NADRA (National Database and Registration Authority) се смята за най-кръвопролитната през изминалата година.

През 2015 г. към ДПТ се присъединява терористичната групировка *„Армия на исляма"* (Lashkae-e-Islam), ръководена от Мангал Бахр, като опит да бъдат обединени и помирени част от движенията и отрядите на пущунските племена, чиито цели са свързани с налагането на законите на шериата на територията на ИРП. Lashkae-e-Islam извършва близо 27 атентата в областта Хайбер на ФАПЗ и в предградията на гр. Пешавар.

Не по-малко агресивна през периода е терористичната дейност на ***„Местните талибани"***, действащи на територията на провинция Хайбер-Пахтунхва и ФАПЗ. Те организират и извършват 56 атентата, в които загиват 44 души – цивилни, военнослужещи от силите за сигурност и полицаи.

Сравнително активна през 2015 г. е и пакистанската терористична организация *Lashkar-e-Jhangvi* (LeJ), извършила 33 терористични атаки приоритетно в провинция Белуджистан и Карачи. Повечето пакистански анализатори отчитат обаче, че след ликвидирането на ръководителите ѝ Малик Исхая и Гулам Расул тя губи част от бойния си потенциал и ограничава дейността си.

Шиитската сектантска групировка *Sipah-e-Mohammad Pakistan* успява да проведе 19 терористични атаки основно в гр. Карачи.

През 2015 г. остават активни националистическите и сепаратистките движения, действащи на територията на провинция Белуджистан и борещи се за нейното отделяне от ИРП. *„Армията за освобождение на Белуджистан"* (АОБ) организира едни от най-жестоките и смъртоносни атентати на територията на провинцията. В градовете Куета, Болан, Кеч, Хуздар и Кохлу са извършени 88 терористични нападения. Нов момент в дейността на АОБ е, че тя изнася част от своята терористична активност на териториите на провинциите Синдх и Пенджаб.

През 2015 г. от структурите на АОБ се отделя малка група начело с Мехран Мари, която създава организацията *„Обединена армия на Белуджистан"* (United Baloch Army – UBA), която за много кратко време успява да проведе 5 атентата на територията на Белуджистан.

„Белуджистанската републиканска армия" (БРА) остава основният генератор на нестабилност в градовете Дера Бугти, Насирабад, Дера Мурад Дамали, Бархан и Лоралай, извършвайки 43 терористични атентата.

Сепаратистката групировка *„Белуджистанска армия"* (БА) успява да организира и проведе през 2015 г. 23 атентата на територията на провинция Белуджистан независимо от намалените ѝ оперативни възможности, които са следствие на вътрешните борби за власт между Джавед Менгал и част от ръководството.

След ликвидирането на ръководителя на *„Фронта за освобождение на Белуджистан"* (ФОБ) повечето местни анализатори очакват тази сепаратистка групировка да ограничи терористичната си активност, което не се случва. Напротив, ФОБ активизира дейността си и извършва 38 атентата най-вече в южните области на провинция Белуджистан, което се дължи основно на добре създадената

и ефективно действаща нова организационна структура. Атаките на ФОБ са насочени срещу офиси на провинциалната и федерална администрация в градовете Аваран, Панджур, Уашук, Турбат и Гуадар.

Сравнително ограничена през 2015 г. е дейността на иначе най-активно действащата на територията на провинция Синдх сепаратистка организация *„Армия за освобождение на Синдх"* (АОС). Ръководената от Дарйа Хан Мари нелегална организация провежда 6 терористични атаки, цели на 2 от които са ръководители на политически партии, развиващи дейност на територията на провинцията, както и атентати срещу транспортната инфраструктура, сградата на провинциалното министерство на вътрешните работи и обири на банки.

Една от най-характерните черти в дейността на пакистанските терористични организации през 2015 г. е, че част от тях и преди всичко ДПТ пренасят почти цялата си инфраструктура от областите на ФАПЗ, където оперират безнаказано, на територията на Афганистан. Освен това в ИРП се появяват нови терористични групи, повлияни преди всичко от идеологията на ИД. Независимо че са малки и нямат оперативни възможности и капацитет, през 2015 г. извършват 3 терористични атаки.

През 2015 г. в страната започва да действа и новата терористична организация *„Ал Кайда на Индийския субконтинент"* (Al-Qaeda in Indian Subcontinent – AQIS), която успява да привлече представители на малки пакистански терористични групи. В края на годината осъществява първото си нападение, свързано с отвличане за откуп на сина на бившия министър-председател на ИРП – Йосуф Реза Гилани.

В провинция Белуджистан също се появяват две нови сепаратистки организации – *„Младите тигри на Белуджистан"* (Young Baloch Tigers – GBT) и *„Републиканска*

гвардия на Белуджистан" (Baloch Republican Guards – BRG), които успяват да организират по един атентат на територията на провинцията.

През 2015 г. в ИРП се ражда и нов „феномен на тероризма", определен като ***неидентифицирани терористи***. Според местните анализатори това са малки терористични и националистически групи, които не формулират целите на своята борба, не поемат и не поставят политически искания при извършваните от тях атентати. Независимо от това подобни групи успяват да извършат 20 терористични атаки.

Общият брой на жертвите, загинали по време на атентатите през 2015 г. на територията на ИРП, е показан в следващата таблицата.

Брой на жертвите, загинали от атентати, отговорността за които е поета от терористични организации, посочени в следващата таблица

Организации	A	B	C	D	E	F	G	H	Общо
ДПТ	4	92	57	3	54	0	0	2	**212**
Местни талибани	0	2	53	1	0	0	0	0	**56**
Lashkar-e-Jhangvi (LeJ)	12	1	4	3	12	1	0	0	**33**
Sipah-e-Mohammad Pakistan	0	0	4	1	12	0	2	0	**19**
Lashkar-e-Islam (LeI)	0	25	2	0	0	0	0	0	**27**
Jamaatul Ahrar	0	21	2	5	0	0	0	0	**28**
ФОБ	38	0	0	0	0	0	0	0	**38**
Jundullah	1	0	0	0	1	1	1	0	**4**
TTP Sajna group	0	4	0	0	0	0	0	0	**4**
Tehreek-e-Taliban Balochistan	4	0	0	0	0	0	0	0	**4**

Организации	A	B	C	D	E	F	G	H	Общо
БРА	43	0	0	2	0	7	0	0	**43**
АОБ	80	0	0	2	0	6	0	0	**88**
ВА	23	0	0	0	0	0	0	0	**23**
UBA	5	0	0	0	0	0	0	0	**5**
SDLF	0	0	0	0	1	5	0	0	**6**
BRG	1	0	0	0	0	0	0	0	**1**
GBT	1	0	0	0	0	0	0	0	**1**
Tawheedul Islam	0	1	0	0	0	0	0	0	**1**
Неидентифицирани терористи	3	0	2	5	4	4	0	2	**20**
Забранени терористични групи	0	1	0	2	0	0	0	0	**3**
Терористични групи, подкрепящи ИД	0	1	0	2	0	0	0	0	**3**
Националистически групировки	3	0	0	0	0	0	0	0	**3**
Lashkar-e-Jhangvi Al-Aalmi	0	1	0	0	0	0	0	0	**1**
Сектантски групи	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**

A - Белуджистан
B - ФАПЗ
C - Хайбер-Пахтунхва
D - Пенджаб
E - Карачи
F - Синдх
G - Исламабад
H - Гидгит-Балтистан

На фона на посочената терористична активност и нестабилността в сектора за сигурност на ИРП е важно да бъдат разгледани и анализирани *действията на държавното и военното ръководство* на страната за неутрализиране или поне ограничаване на терористичната активност. По време на проведените през 2015 г. контратерористични операции на цялата територия на ИРП и въоръжени сблъсъци на силите за сигурност с различни терористични организации и

групировки са ликвидирани около 3400 терористи. Предотвратени са 76 атентата, като в повечето от тях са използвани импровизирани взривни устройства.

През 2015 г. ПВС продължават с провеждането на контратерористичната операция „Война за оцеляване“ на територията на Северен Вазиристан. По официални данни на Министерството на отбраната на ИРП до началото на декември 2015 г. в тази област са разрушени 837 терористични лагера и логистични бази. Смята се, че вследствие на успешно проведените бойни действия голяма част от терористичните организации, водещи операции в Северен Вазисистан, са се прехвърлили в други области на страната – южните части на провинция Пенджаб, областта Суат на провинция Хайбер-Пахтунтва, Карачи, Афганистан и областта Хайбер на ФАПЗ. Това налага в началото на март 2015 г. в област Хайбер да започне нова контратерористична операция под названието „Хайбер II“, чиято цел е прочистване на областта и приоритетно на долината Тирах от представители на терористичните организации Lashkar-e-Islam и Jamaatul Ahrar.

През 2015 г. силите за сигурност провеждат 143 операции срещу представители на терористични, националистически и сектантски организации преди всичко на територията на ФАПЗ, провинциите Белуджистан и Хайбер-Пахтунхва, както и в Карачи. Във ФАПЗ общият брой на операциите е 75, като те са основно в областите Северен Вазиристан и Хайбер. В Белуджистан са проведени 31 операции главно срещу националистически и сепаратистки групировки. В гр. Карачи специалните части организират 26 операции, на територията на Хайбер-Пахтунхва – 6, а в провинция Пенджаб – 5. Освен в тези операции през 2015 г. силите за сигурност са въвлечени и в близо 153 въоръжени

сблъсъка с терористични организации, които атакуват техни бази, казармени райони или КПП.

На територията на ИРП през 2015 г. са арестувани общо 2455 терористи и членове на различни националистически или сектантски организации. От тях 1021 са от ДПТ или местните талибански групировки, 113 са свързани с ИД, а 17 са членове на „Ал Кайда". Броят на арестуваните членове на националистически или сектантски групировки основно в провинция Белуджистан е 746. Арестите са извършени в рамките на 438 операции за претърсване и обезвреждане на подривни елементи.

Независимо от мащабната пропаганда, проведена от пакистанските СМИ относно прилагането на приетия през 2014 г. Национален план за действие, той не дава реални резултати и не ограничава съществено терористичната активност на територията на страната. През 2015 г. правителството прави 15 поправки в плана. Те обаче не се оказват достатъчно ефективни и дават повод на федералния министър-председател Науаз Шариф през септември 2015 г. да подложи на критика реалното изпълнение на включените в него мерки за решаване на нетърпящите проблеми в сектора за сигурност на ИРП.

В същото време федералното правителство на ИРП в тясна координация с провинциалните правителства предприема редица други мерки за борба с тероризма. На 12 декември 2015 г. министърът на вътрешните работи Чаудри Нисар обявява, че е започнало изграждането на *единен разузнавателен център за събиране на данни*, свързани с терористичната активност и координиране действията на специалните служби в борбата им с тероризма на територията на ИРП. Този център започва да работи през лятото на 2016 г. В гр. Карачи успешно

приключват три специализирани курса, организирани от Антитерористичния център на ИРП за обучение на кадри за полицията на провинция Гилгит-Балтистан, Военноморските сили, корпуса „Рейнджъри" и Сухопътните сили, в който участват 405 военнослужещи. В провинция Пенджаб е изграден специализиран затвор само за терористи или лица, заподозрени в терористична дейност. Провинциалното правителство на Синдх одобрява закон и започва създаването на свои антитерористични сили. За антитерористичните сили на провинция Белуджистан са отпуснати нови 400 места, 18 от които са заети от жени. Федералното правителство одобрява и въвежда в страната нова система за биометрично разпознаване и разчитане на данни, с която до средата на април 2016 г. са открити около 25 млн. фалшиви и неидентифицирани самоличности, които са блокирани.

Основните предизвикателства в борбата с тероризма към държавното и военното ръководство на ИРП през 2016 г. се свързват с реалната опасност от навлизане идеите на ИД в страната. Отчита се, че това е действителна и пряка заплаха за страната. През 2016 г. са регистрирани два официални случая на подкрепа на ИД на територията на ИРП. Първият е в гр. Карачи, където са арестувани около 20 радикално настроени местни жители, които са осъществили контакт по интернет с представители на ИД. Те са арестувани при опита им да отидат в Сирия, за да се присъединят към терористите. Вторият е свързан с разбиването на спяща клетка на ИД, изградена на територията на провинция Синдх от местни жители. Според повечето пакистански анализатори е възможно и в други провинции да са изградени подобни структури. Основание за това е и фактът, че в края на 2015 г. в гр. Сиалкот са арестувани няколко семейства, завърнали се от Сирия и разпростра-

няващи идеите на ИД. Основният извод, който се прави, е, че влиянието ѝ в ИРП бавно, но сигурно се разширява и възприема от местните и чуждестранните терористични групировки, действащи на територията на страната, което най-вероятно ще придаде ново значение на пакистанския синдром на тероризма. За основен проводник на идеите на ИД в ИРП се смята ИДУ, чиито тренировъчни лагери и логистични бази се намират във ФАПЗ.

Другото основно предизвикателство в сектора за сигурност е свързано с укрепването и увеличаването на оперативните възможности на структурите на „Ал Кайда", намиращи се на територията на страната. Създаването на новата структура на тази международна терористична организация, наречена „Ал Кайда на Индийския субконтинент", все повече започва да предизвиква безпокойство както сред държавното и военното ръководство на ИРП, така и сред международната общност и преди всичко в САЩ. Под ръководството на своя лидер Асим Умар „Ал Кайда на Индийския субконтинент" успява за сравнително кратко време да привлече част от опитните бойци на ДПТ, които са разочаровани от действията на молла Фазлуллах, и значително да увеличи възможностите си за провеждане на терористични атаки в ИРП, а също и в региона на Централна и Южна Азия.

Като сериозна опасност през 2016 г. се отчита увеличаването с около 7% на жертвите на сектантско насилие в резултат на активността на сектантските терористични групировки, както и невъзможността да бъде решен проблемът с ограничаване броя и дейността на религиозните училища в страната (медресета).

Макар че като цяло пакистанският синдром на тероризма може да бъде определен като вътрешен за държавата, налице са всички условия в близко бъдеще той да се

превърне и в проблем на международната система за сигурност. Основните предпоставки за това са свързани с популярността на идеите на ИД в ИРП и разширяващата се дейност на „Ал Кайда" и ИДУ, чиито основни бази са на територията на тази южноазиатска държава.

Продължаващата подкрепа на ДПТ и гравитиращите около него пущунски терористични групировки за афганистанското ДТ също застрашава регионалната обстановка за сигурност.

Всичко това налага трайната тенденция разузнавателните и контраразузнавателните служби на НАТО и Европейския съюз постоянно и внимателно да следят обстановката и задълбочено да анализират всяка проява на тероризъм в ИРП, както и да се вземат бързи и адекватни мерки за ограничаване на терористичната активност особено ако е свързана с подкрепа от страна на ИД и „Ал Кайда".

Мирослав Мирчев

Отношенията между Афганистан и ИРП в областта на сигурността и борбата срещу тероризма. Кога играта ще свърши?

Веднага след атентатите от 11.09.2001 г. и началото на операция „Трайна свобода" срещу режима на афганистанското ДТ, ИРП се превръща във фронтова държава в ГВСТ. Това е повратен момент в най-новата история на тази южноазиатска държава. Вълната от тероризъм, обхванала ИРП след 2001 г., включва на практика целия спектър от терористична дейност – от целенасочени удари, извършени с огнестрелно оръжие, до атаки с ИВУ и самоубийствени атентати. Изключително широк е и диапазонът на целите, които са обект на атентати – от политически лидери, военнослужещи, представители на федералното и провинциалните правителства, до цивилни граждани, обекти от инфраструктура на страната, както сепаратизъм и насилие на сектантска основа.

Част от пакистанските анализатори, изследващи тероризма на територията на страната, защитават тезата, че след началото на операция „Трайна свобода" ИРП се е превърнала в най-близкия съюзник на САЩ в ГВСТ, поради което е обект на удари от страна на международните терористични организации, както и от местни терористични групировки. Факт, който не подлежи на съмнение до началото на 2011 г., когато в пакистанския град Аботабад беше локализиран и ликвидиран Осама бин Ладен, а американско-пакистанските отношения в областта на ГВСТ бяха изцяло замразени. Липсата на доверие води до там, че въпросът с тероризма в региона се превръща изцяло в пакистански проблем. Това налага държавното и военно ръководство на ИРП сами да търсят пътища за намаляване

на напрежението в обществото и да разчитат на собствените си сили и средства в борбата срещу тероризма, с което те в момента преминават през своя катарзис.

Много често международното обществено мнение се вслушва в оценките на ООН, САЩ и други световни сили относно обстановката за сигурност в района на Южна Азия. Рядко обаче се взема под внимание пакистанската позиция за това как една държава може да оцелее при създалия се неконтролиран хаос от проблеми, противоречия, религиозен фанатизъм и организирана въоръжена съпротива вследствие на тероризма.

Каква е пакистанската оценка за ставащото от 2001 г. до момента в Афганистан и региона? Бързата промяна в обстановката за сигурност на територията на Афганистан и в Южна Азия като цяло създава много предизвикателства и възможности за страните, намиращи се там. Те трябва бързо да преразгледат и адаптират своите стратегически приоритети, съобразно променящата се среда за сигурност. ИРП като един от ключовите играчи в афганистанския конфликт е сериозно загрижена за настоящото и бъдещото развитие на политическата обстановка и сигурността в Афганистан в контекста на защита на своите краткосрочни и дългосрочни интереси и влияние. При така създадената в момента ситуация, която се оценява като критична, върху ИРП оказват влияние цялостен комплекс от вътрешни и външни предизвикателства. Един от най-сериозните въпроси, които ИРП трябва спешно да реши и който е тясно свързан с непрекъснато влошаващата се вътрешно-политическа обстановка на територията ѝ, е **как да отговори на предизвикателствата, идващи от Афганистан, и как да сложи окончателно край на играта.** Основният извод, който се прави, е, че ИРП трябва да преосмислят цялостно своята политика за сигурност, политическите си и икономически интереси както в

Афганистан и региона, така и в международен план. За да постигнат това, държавното и военно ръководство на ИРП правят точен анализ и променят част от представите си за сигурността в регионален мащаб. Формулират и своя собствена политика, която да служи приоритетно на пакистанските национални интереси. Това става чрез вземане под внимание и отчитане на стремежите и желанието на афганистанския народ за нормализиране на обстановката в собствената му страна и на базата на формулираната от ръководството на ИРП теза за Афганистан като брат близнак.

Пакистанската оценка за **бъдещето на сигурността в Афганистан е, че тя в голяма степен зависи от изтеглянето на МСПС**. Това е оценено като ключов момент за бъдещото развитие на средата за сигурност не само в тази държава, но и в региона. Очакванията след 2015 г. към Афганистан са за преминаване през болезнени трансформации както в политическия, икономически и социален живот, така и в обстановката за сигурност, като поемат сами цялата отговорност на своето бъдеще, но за съжаление това не се случва и до момента.

С ограничаване функциите и задълженията на МСПС единствено в сферата обучение-съветване-подпомагане, цялата отговорност за поддържане на мира и на законовия ред в Афганистан, както и планирането и провеждането на ефективни контратерористични операции срещу ДТ и подкрепящите го терористични организации, се поемат от афганистанските национални сили за сигурност (АНСС) и основно от АНА. На АНА се гледа като на основно звено за извършване на прехода, изпълнение на задачите, свързани с националното помирение в страната, преговорите с ДТ и другите въоръжени формирования, както и за нормализиране на политическата обстановка в Афганистан.

Пакистанската оценка за стратегическата среда за сигурност в Афганистан е, че тя е изключително сложна и носи белега на много местни специфични особености, базиращи се на етническата структура на афганистанското общество. За нейното нормализиране и правилно функциониране се определя намирането на най-добрия синхрон в дейността на четири ключови играча: афганистанското правителство; ДТ и подкрепящите го терористични организации; САЩ и ИРП. Тук не се изключва и намесата на други регионални и международни сили, които имат политически, икономически или военни интереси в Афганистан (имат се предвид основно Китай, Индия, Иран и Русия). Разглеждайки обаче ИРП и Афганистан като „скачени съдове", се прави изводът, че най-заинтересовани от стабилна обстановка за сигурност в тази държава е ИРП. За разрешаването на този сложен конгломерат от взаимно преплитащи се проблеми ръководството на ИРП фокусира дейността си върху три основни направления:

1. **Защо ИРП е толкова важна за Афганистан?** В мястото, където са разделени двете държави – линията „Дюранд", живеят около 43 млн. пущуни, поддържащи родствени връзки помежду си. Отношенията между тях, участието им във въоръжените племенни и национални конфликти, подкрепата на различни правителства, въоръжени групировки и др. пряко са влияели и влияят върху регионалната сигурност. Пакистанските власти считат, че основните последствия от използването на т.нар. „пущунски фактор" в сферата на сигурността винаги е бил в ущърб на ИРП. Реално проблемите започват в периода 1979–1990 г., когато е поставено началото на въоръжената съпротива срещу присъствието на съветските войски на територията на Афганистан. Държавното и военно ръководство на ИРП и сега твърдят, че тяхната страна плаща най-високата цена в

областта на сигурността, като непосредствено граничеща с Афганистан. Посочва, че тази цена не е ограничена единствено в рамките на дадените жертви от страна на пакистанските сили за сигурност и ПВС, но тя се разпростира и има сериозно отражение върху вътрешнополитическата обстановка в ИРП, икономическата и социалната област, както и върху етнопсихологията на населението, особено в приграничната полоса.

2. **Като фронтова държава и изключително важен партньор на САЩ в ГВСТ.** От 2001 г. до 2016 г. ИРП е загубила близо 51 000 души, загинали при терористични атентати или в операции за неутрализиране на терористичната дейност, като приблизително 4000 са полицаи и военнослужещи от ПВС. Икономическите загуби са оценени на 90 млрд. щ.д. Повечето изводи на пакистанските анализатори са, че ИРП е платила най-високата цена както в човешки жертви, така и в икономически загуби в ГВСТ, от която и да е друга държава, участвала или е била коалиционен партньор на МСПС в Афганистан. В замяна на това ИРП получава като компенсации от САЩ за този период едва 15 млрд. щ.д., отпуснати основно за оръжие, екипировка и модернизиране на ПВС.

3. **Афганистанските бежанци са другият важен проблем на ИРП, зародил се с началото на войната срещу съветските войски в Афганистан. Това оказва и в момента негативно въздействие върху обстановката за сигурност.** По оценки на Върховния комисариат на ООН за бежанците (UNCHR) в ИРП има около 1,6 млн. афганистански бежанци, което се оценява като най-голямата маса от бежанци в световен мащаб, намираща се за по-продължителен период от време на територията на една държава.

И понастоящем близо 1 млн. афганистански бежанци все още се намират в ИРП (по неофициални данни на независими НПО, те са над 5 млн. души). Отчита се, че тяхното

присъствие на територията на страната заедно с ежедневно нарастващите предизвикателства, свързани с нелегалната имиграция, връзките на бежанците с част от терористичните организации и преди всичко с афганистанското ДТ, оказват крайно негативно въздействия върху баланса между сигурността, икономическото развитие и социалното разделение на пакистанското общество.

На тази база изводът, който се прави от държавното ръководство на ИРП, е, че мирът в Афганистан не е единствено в интерес на афганистанския народ, а е в интерес на мира и стабилността в целия регион на Южна Азия. Едно от основните притеснения на повечето парламентарно представени партии в пакистанския парламент е, че необявената война, която се води от територията на Афганистан, нанася най-много вреди на ИРП. Заеманата от тях позиция е, че ако в ИРП има стабилна среда за сигурност и мир, това би означавало мир и стабилност в Афганистан и в съседните на тях държави.

Ръководството на ИРП си дава ясна сметка, че е много трудно да бъде постигната трайна стабилност и цялостно мирно урегулиране на конфликта в Афганистан. За това то изцяло подкрепя двустранния политически диалог с афганистанското държавно ръководство, както и процесите за национално помирение в Афганистан, инициирани от създадения през 2011 г. Висш афганистански съвет за мир. Министерството на външните работи на ИРП е един от най-активните участници при организирането и посредничеството в преговорите между афганистанското правителство и ДТ. Като своя голяма заслуга и успех пакистанската страна отчита отварянето на офиса на ДТ в Катар.

Вътрешни и външни предизвикателства, с които ИРП трябва да се справи в краткосрочен план. ИРП отчита, че

кризата в областта на сигурността, възникнала в Южна Азия след започването на операция „Трайна свобода" създава редица предизвикателства от вътрешен и външен характер. Това влияе върху възможностите на страната да играе конструктивна роля за стабилизиране на средата за сигурност както в регионален план, така и конкретно в Афганистан.

Вътрешни предизвикателства. Болшинството от тях за ИРП са свързани главно с терористичната дейност, извършвана от пакистанските терористични организации, бойците на чуждестранните терористични организации, намерили убежище на територията на страната, изключително влошената икономическа обстановка, както и природните бедствия. Отчита се, че въздействието на посочените фактори е създало пукнатина в пакистанското общество, която е довела до неговото разделение на две части – **дясно крило** от консерватори и **ляво крило** от либерали и реформатори. Тези две крила с диаметрално противоположните си възгледи създават една объркана представа и неспирен дебат в обществото относно бъдещите действия, които ръководството на ИРП следва да предприеме за ограничаване на терористичната активност и стабилизиране на сектора за сигурност. Възгледите на представителите на дясното крило са, че САЩ водят война и ИРП трябва да се дистанцира от това, колкото е възможно по-бързо. Консерваторите подкрепят идеята за национално помирение по пътя на диалог с пакистанските талибани. От страна на лявото крило се прокарва тезата, че ГВСТ не е война на ИРП, но пакистанският народ понася трудностите и яростните атаки на терористичните организации от 2001 г. насам, при което загиват невинни граждани, военнослужещи от силите за сигурност, ПВС и др., при което правителството не трябва да преговаря с терористите, а да ги удари с цялата мощ на своя военен потенциал.

За съжаление обаче сериозните вътрешни предизвикателства в областта на сигурността остават неразбрани и нямат точен адрес за това коя институция трябва да поеме отговорността за тяхното преодоляване. Лошото сътрудничество между службите за вътрешна сигурност и разузнавателните служби на страната, както и липсата на федерален координационен орган по въпросите на борбата с тероризма, допълнително усложняват нещата. На провинциално ниво сътрудничество между тях практически не съществува. Всичко това налага федералното правителство да вземе спешни мерки за формулиране, приемане и практическото прилагане на широкообхватна антитеористична програма за ликвидиране на посочените предизвикателства в областта на националната сигурност на територията на ИРП.

Оценява се, че **най-сериозна опасност в областта на вътрешната сигурност за ИРП идва от ДПТ**, което увеличава непрекъснато терористичната си активност, продължава да атакува военни обекти, структури на специалните служби и граждански обекти. След началото на контратеористичната операция „Война за оцеляване" (започнала на 15.06.2014 г. в областта Северен Вазиристан на ФАПЗ) основните бази на ДПТ се преместват на територията на афганистанската провинция Кунар. По официални данни там под личното ръководство на новия ръководител на ДПТ молла Фазлуллах се намират около 700 бойци. Пакистанската страна многократно е настоявала афганистанското правителство да предприеме мерки за тяхното изгонване или ликвидиране, но правителството на Афганистан не е проявило никакъв интерес за сътрудничество с ИРП. Без отговор остава и официалното искане за арестуване и екстрадиране на молла Фазлуллах заради престъпления, свързани с убийството на пакистански граждани.

Цялостната оценка на пакистанския ръководен елит относно последствията за ИРП от ГВСТ в Афганистан в геостратегически план е, че страната плаща извънредно висока цена и независимо от проведените до момента широкомащабни контратерористични операции от ПВС в областите на ФАПЗ и областта Суат на провинция Хайбер-Пахтунхва не са постигнати очакваните резултати. Увеличаващият се религиозен екстремизъм, дейността на пакистанските терористични организации, почти ежедневните ракетни удари, нанасяни срещу обекти на терористите на територията на ИРП от американски БЛА се отчитат като контрапродуктивни от гледна точка на американско-пакистанските отношения и допълнително разединяват и разколебават пакистанското общество в неговата подкрепа към САЩ в ГВСТ.

Външни предизвикателства. Пакистанското държавно и военно ръководство очакват изтеглянето на САЩ и МСПС от Афганистан да доведе до засилване на враждебните настроения и надпреварата за стратегическо надмощие в Афганистан от страна на основните регионални играчи. Това налага, според тях, преосмисляне на пакистанските приоритети в областта на сигурността, политиката и икономиката в контекста на очакваните промени в Южна Азия. Като основание за това се разглеждат законовите, според ИРП, интереси в областта на сигурността, произтичащи от това, че е съседна на Афганистан държава и е пряко заинтересована от бързото разрешаване на проблемите, свързани със сигурността.

Пакистанската страна отчита, че това трябва да стане в светлината на **влошаващите се пакистанско-американски отношения**, които понастоящем са в най-ниската си точка от 2001 г. ИРП обвинява за това състояние на двустранните отношения САЩ и за тяхната намеса във вътрешната

политика на страната. Основните обвинения са свързани с ликвидирането на Осама бин Ладен, убийството на пакистански военнослужещи, охраняващи граничния контролен пункт (ГКП) Салала, случая „Реймънд Дейвид" (при него офицер от ЦРУ, работещ под прикритието на дипломат в американското консулство в гр. Лахор, застреля двама цивилни пакистански граждани в централната част на града), използването на НПО за добиването на разузнавателна информация, американския натиск за ликвидирането на мрежата „Хаккани" и др. Това дава основание на пакистанските власти да направят извода, че след толкова понесени жертви в ГВСТ следва да **променят своя курс на безрезервна подкрепа на политиката на САЩ в региона**.

Паралелно с това като друго сериозно предизвикателство те посочват действията на предишното и на сегашното афганистанско правителство за **разширяване контактите с Индия и за толериране увеличаването на индийското присъствие на територията на Афганистан за сметка на ИРП**. Пакистанската оценка е, че тези действия отдалечават постигането на мир и стабилност в тази част на света.

Безнаказаното използване на територията на ИРП за провеждането на операции от страна на САЩ. Ликвидирането на Осама бин Ладен на 02.05.2011 г. от американски командоси поставя на дневен ред изключително остро въпроса за бъдещето на пакистанско-американските отношения. Незачитането на суверенитета на ИРП, едностранно направената от САЩ декларация, че пакистанската страна не е информирана за операцията, силният натиск на пакистанското обществено мнение налага ръководството на страната да предприеме реципрочни мерки. Част от тези мерки включват: закриване на американските тренировъчни лагери на територията на ИРП (в тях се обучаваха военнослужещи от пакистанските специални части и от ГК,

които са пряко ангажирани с провеждането на контратерористични операции), изгонване на американските военнослужещи, налагане забрана на резидентурата на ЦРУ в Исламабад да провежда операции на територията на ИРП, изгонване на заместник-резидента на САЩ от страната и др.

Агресията на НАТО. Това предизвикателство е формулирано така от пакистанска страна след нападението на граничния контролен пункт (ГКП), изграден в района на Салала (общата граница с Афганистан), където са убити 24-има военнослужещи от ГК. От една страна, ИРП отчита това като нов негативен момент в пакистанско-американските отношения, а от друга – като липса на каквато и да била координация в бойните действия, провеждани от МСПС, респективно НАТО. Като ответна мярка на този акт пакистанската страна блокира за един продължителен период от време пътищата на територията на ИРП, по които се извършва логистичното осигуряване на МСПС (близо 70% от боеприпасите, храната, оборудването, екипировката и горивосмазочните материали се превозват по два маршрута, северен Карачи-Пешавар-Кабул и южен Карачи-Куета-Кандахар). Това налага МСПС да използват алтернативни маршрути през Централна Азия, но поради високата цена на превозите – близо 1 млрд. щ.д., представителите на САЩ и МСПС отново се обръщат за помощ към ИРП. Снабдяването през пакистанска територия е възстановено едва след официалното извинение на тогавашния държавен секретар на САЩ Хилари Клинтън за този инцидент.

Независимо от загубите и жертвите, понесени от ИРП, страната не успява да спечели подкрепата и симпатиите на афганистанския политически елит. Отчита се и фактът, че Исламабад и Кабул отдавна нямат добри отношения на високо държавническо ниво. Честа практика е бившият президент Карзай и неговите приближени да обвиняват

ИРП, че създава проблеми и неприятности на територията на Афганистан, като прехвърлят цялата отговорност на ИРП. Държавното ръководство на ИРП счита, че афганистанските лидери виждат в ИРП единствено част от проблема, а не част от решението.

Проиндийската политика на правителството на бившия президент на Афганистан Карзай също се оценява като контрапродуктивна в двустранните пакистанско-афганистански отношения. Ръководството на ИРП продължава да гледа доста подозрително на подписаното от Афганистан и Индия споразумение за стратегическо сътрудничество, отчитайки, че от много години ИРП все още преговаря за подобно споразумение, което е в сферата единствено на добрите намерения. На тази съпротива се гледа като на пречка ИРП да играе ръководна роля в процеса на цялостно стабилизиране на Афганистан.

Другите сериозни проблеми между двете държави, които чакат спешно своето решение, според пакистанската страна са свързани с:

- неразрешения въпрос с линията „Дюранд", по която минава границата между Афганистан и ИРП;
- незаконния приток на афганистански бежанци и свързаните с тях проблеми на сигурността на ИРП през последните 30 години;
- въпроса с охраната на общата граница;
- наркотрафика;
- нелегалното преминаване на границата от представители на терористичните организации.

Въпросът с линията „Дюранд" е източник на конфликти между двете държави още от 1947 г. Афганистанската позиция е, че подписаният през 1893 г. договор за линията „Дюранд" между Британска Индия и Афганистан не може да

е валиден след свалянето на британското управление. ИРП обаче разглежда линията „Дюранд" като международно призната граница и счита този въпрос за разрешен.

По отношение сериозните двустранни проблеми, посочени по-горе, различията между двете държави продължават да се задълбочават и пакистанската оценка е, че те влошават обстановката за сигурност и влияят негативно върху политическото управление на Афганистан.

Разширяващото се индийско присъствие в Афганистан. Пакистанското държавно ръководство счита, че този процес се подпомага и от страна на САЩ. Сериозно безпокойство за ИРП са нарасналите индийски инвестиции в Афганистан, които през последните години (до 2016 г.) възлизат на 2 млрд. щ.д. срещу близо 350 млн. щ.д., отпуснати от страна на ИРП, както и фактът, че Индия понастоящем е най-големият регионален партньор на Афганистан и пети по значимост негов донор. Като основен приоритет на индийските цели в Афганистан ИРП счита водената политика на противопоставяне срещу пакистанските интереси и влияние в Афганистан, ограничаването на достъпа на ИРП до природните ресурси на държавите от Централна Азия и поставянето на ИРП в изолация. Влошените отношения на ИРП с Афганистан и САЩ, според пакистанските оценки, позволяват на Индия да разширява своето влияние на територията на Афганистан и я правят основен играч, който да има решаващата роля да каже **кога играта ще свърши**.

Непрекъснатите обвинения, че ИРП е отговорна за нестабилната обстановка за сигурност в Афганистан, налага държавното ръководство на ИРП да преразгледа изцяло своята политика към Афганистан, САЩ и Индия. Това изисква ИРП да направи един много внимателен анализ на подхода си към Афганистан. От една страна, Индия разширява своето дипломатическо присъствие в Афганистан, откривайки свои

консулства в Джелалабад и Кандахар, както и две нови в Херат и Мазари-е-Шериф. От друга страна, Индия инвестира в широкомащабни проекти като: магистралата „Заранж-Дилерам", хидроенергийния проект до гр. Херат, мините за добив на желязо в провинция Бамиян и др. Това трайно настаняване на Индия в непосредствена близост до западната граница на ИРП предизвиква сериозно недоволство сред цивилното и военното ръководство на страната. Пакистанската оценка е, че това има и ще има сериозни негативни последици за мира в региона и стабилността на средата за сигурност в ИРП. ИРП директно обвинява Индия, че подкрепя ДПТ и е виновна за силната вълна от тероризъм на територията на своята страна. Индия е обвинявана и в това, че оказва всестранна поддръжка – финансова и логистична, на сепаратистките движения в пакистанската провинция Белуджистан и по-специално на милициите от АОБ.

Краткосрочни и дългосрочни цели на пакистанската политика в Афганистан. Разглеждайки географската близост, общата религия, култура и исторически връзки, ръководството на ИРП е предприело в началото на 2014 г. стъпки за по-активно включване и оказване на помощ за политическото стабилизиране на Афганистан. Краткосрочните цели на Исламабад са свързани с:

- постепенното и мирно цялостно изтегляне на САЩ и МСПС от територията на Афганистан;
- създаване на предпоставки за стабилен мир в Афганистан;
- упражняване на ефективен контрол върху общата граница;
- политически стабилно правителство в Кабул, ползващо се с общонационална подкрепа;

- пълно унищожаване на лагерите и базите на „Ал Кайда“ от територията на Афганистан;
- подписване на двустранни споразумения и поемане на твърди ангажименти от афганистанска страна, че ДПТ, АОБ и други терористични и сепаратистки групировки няма да използват територията на Афганистан за укриване, обучение и предприемане на терористични атаки и антидържавни действия срещу ИРП.

Дългосрочните цели на пакистанската политика по отношение на Афганистан са свързани с:

- създаване на мирен и стабилен в политическо и икономическо отношение Афганистан;
- изграждане на приятелски отношения с новото афганистанско правителство;
- незабавно репатриране на афганистанските бежанци от територията на ИРП в Афганистан;
- увеличаване на контактите в областта на сигурността, икономиката и търговията с Афганистан и държавите от района на Централна Азия;
- даване на убедителни доказателства от страна на афганистанските власти, че Индия не използва територията на страната за провеждане на антипакистанска политика.

Основният фокус на пакистанската политика по отношение на Афганистан на фона на горепосочените цели е поставен върху елиминиране на терористичната опасност. На тази база ръководството на ИРП е формулирало **четири направления в своята стратегическа визия за Афганистан**:

1. Рязко ограничаване на насилието, тероризма и влошаване на средата за сигурност в Афганистан.

2. Ограничаване на индийското влияние на територията на Афганистан.

3. Постигането на политически консенсус между правителствата на двете държави, че ИРП е най-много засегната от воденето на т.нар. необявени войни.

4. Оказване на обществен натиск върху политическия елит на Афганистан за разграничаване от ГВСТ.

С евентуалното постигане на целите на тази визия през следващите години ИРП не иска да се създадат хаос в Афганистан или условия за връщането на власт на ДТ.

„Афганистанската загадка" – една възможност за ИРП. Ръководството на ИРП счита, че след окончателното изтегляне на САЩ и НАТО от територията на Афганистан ключовите регионални играчи ще започнат надпревара за защита на своите интереси в Афганистан. Държави като ИРП, Китай и Иран ще положат всички усилия, за да си осигурят подкрепа и да сключат сделка с управляващите в Афганистан, което да им позволи да запълнят политическия и икономически вакуум, който ще се получи след изтеглянето на МСПС. Подобен край на играта в Афганистан представлява, според оценките на пакистанското ръководство, златен шанс за ИРП да преосмисли и да постави едно ново начало на отношенията си с Афганистан, загърбвайки сенките от миналото. Това начало следва да се базира на схващането за взаимно уважение, ненамеса във вътрешните работи и взаимноизгодно сътрудничество. Очакванията са, че силното редуциране на чуждестранните въоръжени сили на територията на Афганистан ще доведе до намаляване на съпротивата от страна на въоръжените формирования, воюващи срещу МСПС, и ще сложи край на агонията на афганистанския народ след близо тридесет години въоръжени конфликти. Точно тук пакистанското държавно ръководство вижда своя исторически шанс ИРП отново да заеме полагащото ѝ се място в цялостния социално-политически живот на Афганистан като

съсед и най-близък приятел на тази държава и че това ще бъде правилното време ИРП да подобри контактите си и със Северния съюз, както и с други етнически групи, влизащи в състава на афганистанското общество.

Като своя водеща позиция държавното и военно ръководство на ИРП определят **мирното уреждане на афганистанския конфликт, политическото и икономическо стабилизиране на страната**. В противен случай е възможно да възникне нов, неконтролируем хаос или гражданска война в Афганистан, което ще има сериозни негативни последици върху вътрешно-политическата обстановка в ИРП. Пакистанската оценка е, че ефектът от това може да бъде катастрофален за съседните страни на Афганистан, за държавите от региона на Южна Азия и в крайна сметка за международния мир и сигурност. ИРП счита, че единствено инициативите, предприети от Висшия съвет за мир на Афганистан, а не от САЩ, могат да постигнат национално помирение, да спомогнат за вземането на трайни решения за спиране на разграбването на страната, беззаконието и корупцията. И тук ръководството на ИРП счита, че следва да поеме едностранно инициативата за оказване на всестранна и безрезервна подкрепа на афганистанското правителство.

Какви са изводите, които прави ИРП относно бъдещето на Афганистан? Понастоящем ИРП изпитва най-сериозните вътрешни и външни предизвикателства в областта на своята национална сигурност. Фактори като деструктивната терористична активност на ДПТ, срива в пакистанско-американските отношения и недружелюбното отношение на афганистанското правителството, оказват негативно влияние върху способностите на ИРП да играе конструктивна роля в афганистанския мирен процес и за слагане на края на играта в Афганистан.

От друга страна ИРП има определени легитимни геостратегически интереси в Афганистан и региона. Изразената от пакистанското държавно ръководство готовност да подкрепи идеята „Афганистан за афганистанците" в процеса на национално помирение, провеждан от Афганистанския висш съвет за мир, е строга индикация, че ИРП иска мирен, политически стабилен и обединен Афганистан.

Основните цели, които си поставя ИРП, са свързани с това да бъдат разширени сферите на сътрудничество с Афганистан от образованието и здравеопазването до социалната сфера и сигурността. Да се покаже на международната общност, че ИРП желае да си сътрудничи с всички регионални сили, включително и с Китай, за постигането на тези цели основно в интерес на афганистанския народ. Това, според лидерите на ИРП, трябва да стане посредством инициирането на нов план за двустранно социално-икономическо сътрудничество, базиращ се на партньорство и зачитане на взаимните интереси.

ИРП счита, че международната общност трябва да следи в бъдеще много внимателно обстановката за сигурност в Афганистан след цялостното изтегляне на САЩ и МСПС, тъй като пакистанските оценки са, че е възможно създаването на вакуум в сферата на сигурността, който няма да може да бъде запълнен от АНА и афганистанската полиция. Пакистанките анализи сочат, че това може да бъде катастрофално за мира и стабилността в Афганистан и региона и да се използва от някои регионални сили за защитата единствено на собствените стратегически интереси на територията на Афганистан.

Според ИРП от изключително важно значение е САЩ и държавите от региона да излязат с общ меморандум за разбирателство относно възстановяването на мира в

Афганистан след 2014 г. Основна цел на този меморандум трябва да бъде ограничаването в максимална степен на продължаващата необявена война между регионалните и международните играчи, имащи интереси в Афганистан.

Една от оценките на ИРП за възможен сценарий за развитие на обстановката в сектора за сигурност в Афганистан след 2014 г. е свързана с нестабилност в краткосрочен план, породена от голямата безработица, инфлацията и икономическите ограничения, свързани с това, че афганистанската икономика зависи основно от чуждестранната финансова помощ. Очаква се този сценарий да доведе и до засилване на емигрантската вълна от Афганистан към съседните държави. На базата на тези прогнози може да се очаква държавното и военно ръководство на ИРП да вземат допълнителни мерки в областта на собствената си национална сигурност за ограничаване на негативните последици върху вътрешнополитическата обстановка в собствената им страна, породени от посочените процеси. ИРП счита, че като съседна на Афганистан държава, разположена на важно геостратегическо място в Южна Азия, има легитимни интереси в областта на сигурността, политиката и икономиката да бъде сложен край на „играта" в Афганистан.

Територията на Афганистан – ново поле за регионално напрежение между ИРП и Индия

Войната между ИРП и Индия през 1948, 1965 и 1971 година, както и постоянно тлеещото напрежение между тях в Кашмир, свързано с подкрепата на различни терористични и екстремистки организации и групи, явно се оказва недостатъчно за амбициите на военнополитическите им ръководства. Започването на операция „Трайна свобода" в Афганистан и падането на режима на талибаните през 2001 г. става една малко забравена територия за ново напрежение между ИРП и Индия, където и двете държави имат своето естествено присъствие от векове. И ако войната на тихия фронт между МСРП и индийската Разузнавателна служба RAW (Research and Analysis Wing) на територията на Афганистан се води все още с неустановен и за двете страни успех, свързан с организиране на терористични атаки, борба за влияние върху политически формации, лобита, сепаратистки и терористични групи, взаимни обвинения и др., то икономическото противопоставяне между ИРП и Индия отвори един нов фронт за война между тях. Най-вероятно той ще се окаже и печеливш за една от двете страни за години напред.

Задачата за възстановяването на Афганистан след свалянето на режима на талибаните бе и все още е една от основните приоритетни цели на международната общност. Първите решения за това са взети в рамките на Конференция в Бон, проведена през декември 2001 г. Помощта за новата афганистанска власт за възстановяване на икономическото развитие и инфраструктурата на страната са възложени пряко на три структури – Мисията на ООН в Афганистан, НАТО и ЕС. В тази област обаче активно се

намесват и основните регионални играчи – ИРП и Индия, без чието присъствие трудно би могло да бъдат развити процесите за възстановяването на Афганистан след войната. Ръководствата и на двете държави много ясно осъзнават, че след изтеглянето на МСПС, а заедно с тях и на повечето международни организации, в разрушения от близо 16 години война регион ще останат отново те – съседите от изток.

Индия започва да развива активни контакти и сътрудничество с Афганистан през 2002 г. след сваляне на режима на талибаните. Индийската позиция се базира на разбирането, че демократичните промени и бързото икономическо развитие на страната са ключови за превръщането на Афганистан в регионален източник на стабилност и скъсване с екстремизма и тероризма, които е подкрепял преди това. Тази позиция е декларирана на високо политическо ниво между ръководствата на двете държави и на практика се осъществява с активни програми за икономическа взаимопомощ и развитие. Индийското правителство инвестира в Афганистан за периода 2002–2009 г. в различни проекти и програми сума в размер от 750 млн. щ.д., което на практика прави Индия петият най-голям инвеститор в страната след САЩ, Великобритания, Япония и Германия.

По време на управлението на режима на талибаните Индия подкрепя изцяло Северния съюз, като контрапункт на ислямското управление и ограничаване на ислямското влияние в регионален мащаб. Президентът на Афганистан Хамид Карзай се счита за един от основните проводници на индийско влияние в страната, тъй като е получил висшето си образование в индийски университет (Himachal Pradesh University) в гр. Симла, което активно се използва от индийската страна за оказването на влияние и развитие на двустранните отношения.

Веднага след падането на режима на талибаните в Кабул, Индия дава безвъзмездна помощ в размер на 10 млн. щ.д. на новото афганистанско правителство, близо 67 млн. щ.д. под формата на медикаменти и медицинска помощ, както и 125 тона одеяла и топли дрехи за населението на страната. Освен това Индия отпуска от 2002 г. безвъзмездно 2 млн. щ.д. всяка година за Афганистанския попечителски фонд за възстановяване.

В икономическата сфера Индия инвестира и работи в широк спектър по различни проекти на цялата територия на Афганистан. Този спектър обхваща: хидроенергетиката, съобщенията, изграждането и възстановяването на пътища и инфраструктурата, селското стопанство и икономиката, телекомуникациите, радиосъобщенията, телевизията и радиоразпространението, образованието, здравеопазването, които са определени от правителството на Афганистан като приоритетни области за развитие.

В Афганистан работят и над 3500 индийски инженери, доктори, техници и работници. За участието във всички посочени сектори индийското правителство разработва и прилага на практика програми, които са съгласувани с правителството на Афганистан и неговата Национална стратегия за развитие (Afghanistan National Development Strategy).

Основните проекти и програми, по които работи индийската страна, са следните:

- изграждане на 220 KV двойнопреносен електропровод от Пир-е-Хумри до Кабул и 220/110/20 KV електрическа подстанция в Кабул в рамките на проекта „Североизточна енергийна система", свързващ съседните на Афганистан държави с Кабул, като цената на проекта е 111 млн. щ.д.;

- хуманитарна хранителна помощ от 1 млн. тона пшеница, доставена под формата на обогатени протеинови бисквити за 1,4 млн. ученици всекидневно на стойност 100 млн. щ.д., извършваща се в рамките на афганистанската програма за изхранване на училищата, управлявана и осъществявана по линия на Международната програма за прехрана;
- реконструкция на 218 км от пътя между Заранаж и Деларам, целяща улесняване снабдяването с храни, продукти и търговски артикули от Иран за Афганистан и обратно, която е на стойност 175 млн. щ.д. Допълнително за този проект се отпускат още 91 млн. щ.д.;
- реконструкция и пълното завършване на електроцентралата на язовир „Салма" за 42 KV в провинция Херат на обща стойност 116 млн. щ.д., като допълнително е одобрено отпускането на още 36 млн. щ.д.;
- построяване на парламента на Афганистан на стойност 83 млн. щ.д.;
- изграждане на болничен комплекс в Кабул, включващ хирургични отделения, поликлиника и диагностичен център, на стойност 6,7 млн. щ.д.;
- проект по изкореняване на реколтата от опиумен мак и програми за пренасочване усилията на местното население в провинция Нангархар в други области на селскотостопанската дейност на стойност 2 млн. щ.д.;
- изграждане и издръжка на индийски болници и медицински мисии в градовете Кабул, Херат, Мазар-и-Шариф, Джалалабад, Кандахар на стойност 6,6 млн. щ.д.;
- изграждане в над 100 населени пункта на инсталации за използване на слънчева електроенергия, събиране и филтриране на дъждовна вода, като проектът е на стойност 3,5 млн. щ.д.;

- реконструиране на училището в Хабибиа на стойност 5,1 млн. щ.д.;
- извършване на 26 сондажа за вода и тяхното каптиране в района на Северозападен Афганистан на стойност 1,2 млн. щ.д.;
- подарък от страна на индийското правителство на превозни средства на стойност 25 млн. щ.д., от които: 400 автобуса, 200 миниавтобуса, 105 автомобила за нуждите на община Кабул и 285 за нуждите на АНА;
- снабдяване с медицинско оборудване и екипировка на АНА в размер на 0,5 млн. щ.д.;
- създаване на центрове за компютърно обучение в Кабул, Херат, Кандахар, Пул-е-Кхумри и Джалалабад на стойност 0,5 млн. щ.д.;
- участие в изграждането на канализационната система за мръсни води в Кабул на стойност 0,9 млн. щ.д.;
- изграждане на телефонни станции за връзка на 11 провинции с Кабул на стойност 11,1 млн. щ.д.;
- участие в разширяването на националната телевизионна мрежа, свързваща Кабул с всичките 34 провинциални столици на страната, на стойност 6,8 млн. щ.д.;

Индийското правителство оценява включването на индийски фирми и компании в проекти, програми за развитие, строежи на пътища и сгради (обществени, административни и др.) в Афганистан като ключова и приоритетна област. За друга приоритетна област се счита образованието и отпускането на стипендии за обучение на афганистански студенти в индийски университети, като за периода 2006–2007 г. са отпуснати 500 дългосрочни и 500 краткосрочни стипендии. Освен това много индийски преподаватели и специалисти работят в Университета в Кабул, в различни държавни и административни структури по

програми отпуснати от индийското правителство в размер на 1,08 млн. щ.д. Обучават се и служители в афганистанската обществена администрация. От 2002 г. до 2010 г. в Индия получават образование около 22 000 афганистанци, като 39 афганистански студенти са обучавани за дипломати в Индийския институт за международни отношения.

Близо 70% от летателния и техническия състав на афганистанските автолинии „Ариана" до 2011 г. е обучаван или в момента се обучава в Индия, също така Индия оказва и помощ при закупуването на самолети и тяхната поддръжка.

Друго приоритетно направление е работата по програми за професионално обучение на афганистански граждани, като такива свързани с дървообработването, изграждането на водопроводни инсталации, извършването на електрозаварческа дейност, строителство и даването на шивашки умения, за което от 2002 г. са отпуснати 1,4 млн. щ.д. и обучени около 3000 местни граждани, изграждането на Женски център за професионално обучение в гр. Багх-е-Занан на стойност 0,6 млн. щ.д.

Като нов етап в бъдещото за възстановяване на Афганистан индийското правителство планира участието в по-малки по обем и краткосрочни програми за подпомагане и развитие в рамките на около 20 млн. щ.д., насочени основно в областта на селското стопанство, образованието, здравеопазването, професионалното обучение и др., при участие като подконтрактор с други държави донори на Афганистан или с местни фирми.

В политическата област индийско-пакистанските отношения също могат да бъдат оценени като много добри. Знак за укрепване на двустранните отношения ще е разрешаването от правителството на Карзай за откриването на консулства на Индия в градовете Джалалабад, Кандахар,

Херат и Мазар-и-Шариф, което пък веднага би било определено от пакистанска страна като разкриване на резидентури на индийската разузнавателна служба RAW, позволяващи ѝ да извършва подривна дейност срещу страната и основно за отделянето на провинция Белуджистан от състава на Пакистан.

При едно от официалните си посещения в Ню Делхи на 26.04.2010 г., преди срещата на страните членки на SAARC (South Asian Association for Regional Cooperation) в Бутан, Карзай заявява и готовността на индийски военнослужещи да бъдат включени в процеса на обучение и тренировка на АНА, както и в дейности за реконструкцията на язовири и пътища в североизточната афганистанска провинция Кунар. По време на тази среща е направен и пълен анализ на двустранните отношения, като приоритетно са разглеждани въпросите, свързани с икономическите отношения, със сигурността и борбата срещу тероризма, което дава основание и на двете страни официално да декларират, че афганистанско-индийските отношения са ключови за мира и стабилността в региона на Южна Азия.

От своя страна индийското правителство поема траен ангажимент да подкрепя и да разширява участието си във възстановяването и стабилизирането на Афганистан и в бъдеще – в интерес на регионалния мир и сигурност. В потвърждение на това тогавашният министър-председател на Индия Манмохан Сингх обявява решение на правителството за отпускането на допълнителна помощ за Афганистан в размер на 450 млн. щ.д., за подпомагане и разширяване на дейностите на индийските компании и фирми, работещи в Афганистан. Освен това индийската страна отпуска и кредитна линия в размер на 50 млн. щ.д. за подобряване на двустранните търговски отношения и разширяване на инвестициите. Манмохан Сингх тогава

определя изграждането от индийски фирми магистрала „Заранж-Деларам" (Zaranj-Delaram) като „символ на доброто сътрудничество между Афганистан и Индия".

В борбата за влияние в Афганистан индийското правителство успява да изолира ИРП през 2009 г., като подписва споразумения с Руската федерация и Иран за изграждането на обиколни транспортни маршрути за извършването на търговска дейност, пренос на стоки и материали, заобикалящи ИРП и основното пристанище на страната в гр. Карачи – маршрути, свързващи Западен Афганистан с иранските пристанища на Арабско море и от там към Индия.

Когато се разглеждат двустранните политически отношения между Индия и Афганистан, не може да бъде игнориран ИРП, като за ИРП войната срещу ДТ в Афганистан е част и от косвеното противопоставяне и продължаване на конфронтацията с Индия. Основният проблем, свързан с ИРП и рефлектиращ върху индийско-афганистанските отношения, е подкрепата на ДТ, дейността на ДПТ и „Ал Кайда", представителите на които се укриват и имат бази на територията на ФАПЗ в ИРП, както и мълчаливата подкрепа, с която тези терористични организации се ползват от МСР и пакистанското правителство. Същите все още използват територията на Афганистан за извършването на саботажни действия срещу обекти, изграждани от индийски фирми, отвличането на индийски граждани, както и атентати срещу посолството на Индия в Кабул и индийските консулства на територията на страната. Някои местни анализатори смятат, че с подобни действия се цели дестабилизиране на икономическата обстановка и отслабване на индийското влияние в Афганистан.

По време на посещението си в Ню Делхи на 26.04.2010 г. Карзай официално потвърждава участието на ДПТ и МСРП

в извършения самоубийствен атентат срещу индийското посолство в Кабул на 26.02.2010 г. Независимо от направените официални декларации Карзай заявява по време на това посещение, че неговото правителство не желае Афганистан да бъде арена на война и противопоставяне от една страна, на САЩ с Иран, а от друга – между ИРП и Индия. Отстоява позицията, че афганистанското правителство развива приоритетно отношенията си с Индия, характеризирайки страната като „много близък приятел на Афганистан", а ИРП основно като „братска страна и свой близнак".

В сравнение с данните за индийското икономическо присъствие в Афганистан икономическата помощ на ИРП за Афганистан от 2002 г. до 2010 г. е само в размер на 350 млн. щ.д.. Независимо от това федералното правителство на ИРП полага значителни усилия за инвестиране в икономиката и възстановяването на Афганистан на база постигнатите двустранни договорености и програми за отпускане на помощи от пакистанска страна. Основните области, в които са съсредоточени тези усилия на пакистанското правителство, са свързани приоритетно със здравеопазването, образованието и инфраструктурните проекти, както и с проблемите около афганистанските бежанци, пребиваващи или живеещи постоянно на територията на ИРП.

В областта на здравеопазването са финализирани няколко важни пакистански проекта като:

- изграждането на Център за лечение на бъбречни заболявания в гр. Джалалабат, който е завършен окончателно през 2010 г. и чиято стойност е близо 7 млн. щ.д. Центърът разполага с 4 кабинета и 4 операционни зали, 24 кабинета за диализа и лечение, лаборатории, 2 зали за трансплантации, над 300 легла, кабинети за лекарски и друг медицински персонал;

• болницата „Джина" в гр. Кабул. Средствата, отпуснати от пакистанска страна за нейното изграждане, са 20 млн. щ.д., които са по програмата за двустранно сътрудничество с Афганистан. Пакистанската страна оборудва изцяло болницата с апаратура и обзавеждане, като отпусна стипендии за обучение на лекарите, парамедицинския състав и административните служители в пакистански ВУЗ;

• болничен комплекс „Наеб Аминуллах Хан" в гр. Логар., разположен на близо 741 кв. м. Проектът е на стойност около 20 млн. щ.д. и разполага с 200 болнични легла, цялостно медицинско оборудване и обзавеждане.

През 2011 г. са завършени медицински центрове в:

• нова сграда с хирургичен блок на болницата в гр. Мазар-и-Шариф на стойност 4 млн. щ.д.;

• медицински център за изследвания с ядрено-магнитна апаратура „Фатима Джина" в гр. Кабул на стойност 8 млн. щ.д.;

• офталмологична болница с 50 болнични легла и кабинети „Ал Шифа" в гр. Гардез на стойност 7,5 млн. щ.д.;

• офталмологична болница с 50 болнични легла и кабинети „Ал Шифа" в гр. Кундуз на стойност 7,5 млн. щ.д.;

• изграждането на малки центрове за диспансеризация в малките населени пунктове на територията на цялата страна на обща стойност 150 000 щ.д.

В областта на инфраструктурните проекти ИРП отдава приоритетно значение на магистралите, свързващи страната с Афганистан, изграждани на базата на програмите за двустранно подпомагане. От тях най-важни са изграждането на новата отсечка от 75 км по пътя Торхам-Джалалабат, който е първият значим проект на стойност 34,42 млн. щ.д. започнат през 2006 г. Към този проект през м.януари 2010 г. по молба на афганистанското правителство пакистанската

страна започва допълнителното изграждане на ленти за движението на тежкотоварни автомобили, като стойността на проекта е 72,35 млн. щ.д.

Допълнително пакистански фирми участват в подобряването на инфраструктурата в гр. Джалалабад с построяването на два пътя – съответно с дължина 3,25 км и 2,5 км на обща стойност около 4 млн. щ.д. По други отделни проекти пакистански фирми участват през 2011 г. в строителството на 15 моста на територията на Афганистан на обща стойност 10 млн. щ.д.

В сектора на телекомуникациите през 2010 г. ИРП подари безвъзмездно оборудване в размер на 3 млн. щ.д. за изграждане и поддръжка на вече съществуващи телекомуникационни системи в различни провинции на Афганистан.

Друг сектор, много важен за развитието на двустранните отношения и в който ИРП е концентрирал своите усилия, е свързан с образованието и отпускането на стипендии за обучение на афганистанци в пакистански учебни заведения. Този процес започва да се развива активно през 1979 г., като от тогава близо 28 000 афганистански студенти са получили висшето си образование в ИРП. Всяка година пакистанското Министерство на образованието отпуска постоянно 6000 стипендии за афганистански студенти. Основните области, в които се обучават афганистанските студенти, са: медицина, стоматология, медицински технологии, инженерни науки, информационни и компютърни технологии, агрономия и икономика.

В областта на образованието през 2010 г. на територията на Афганистан са изградени следните пакистански проекти:

- завършва се изграждането на сградата на започналия през 2008 г. строеж на Висшето училище „Рахман Баба“

в гр. Кабул на стойност 4 млн. щ.д. Същото разполага с 33 оборудвани класни стаи, лаборатории по химия, биология, две компютърни зали, библиотека, санитарни помещения и генератори за ток. Във Висшето училище „Рахман Баба" се обучават около 1200 студенти, основно от източните и южни части на Афганистан, където осигуряването на учебни бази е силно ограничено. Към училището пакистанската страна допълнително е изградила и общежитие на стойност 15,86 млн. щ.д. за нуждите на 1500 студенти. Цялостното оборудване на училището и общежитието „Рахман Баба" с мебели, учебни пособия, книги, компютри и техническа апаратура е осъществено от федералното правителство на ИРП;

- изграждане на факултет за хуманитарни науки „Алама Икбал" към Кабулския университет. Сградата, която е на площ 460 кв. м, е завършена през 2010 г. и е на стойност 10 млн. щ.д. Факултетът разполага с 24 зали за лекции на около 2400 студенти, 48 помещения за преподавателския състав, 20 офиса за администрацията, 5 зали за провеждането на семинари, библиотека и 2 компютърни зали. Цялостното оборудване на факултета е извършано от федералното правителство на ИРП ;

- изграждане на факултета за следдипломна квалификация по естествени науки „Сър Сайед" към Университета в Нангахар, Джелалабад. Факултетът е разположен в три сгради на площ 330 кв. м, завършен е през 2010 г. и е на стойност 5 млн. щ.д. Факултетът разполага с 24 зали за лекции, 4 лаборатории за извършване на опити по физика и химия, 2 зали за провеждане на семинари за около 200 студенти във всяка поотделно, 32 стаи за преподавателския състав, 5 стаи за администрацията и генератори за електричество, като цялото оборудване и обзавеждане е платено от ИРП;

- изграждане на факултета за инженерни науки

„Лиакат Али Хан" към Балкския университет в Мазар-и-Шариф. Факултетът е изграден по линия на програмата за двустранно сътрудничество между ИРП и Афганистан и има 58 зали за лекции, 32 лаборатории, 24 стаи за преподавателския състав и генератори за електричество. Залите за лекции и лабораториите са оборудвани изцяло със средства, отпуснати от федералното правителство на ИРП.

През 2010 г. правителство на ИРП поема нова инициатива, свързана с изграждането на поредица от нови училища за основно образование в различни провинции на Афганистан. Проектът е на стойност 200 000 щ.д. и предвижда изграждането на 4 основни училища в провинциите Кандахар, Вардак, Багхлан и Херат. Паралелно с това пакистанската страна предвижда изграждането и на ваканционни институти за обучение на студентите, които по време на ваканциите могат да развиват своите знания и умения, както и да придобиват нови. Цената на този проект е около 500 000 щ.д., като първият институт е изграден и функционира в района на кв. Карт-е-Парван в гр. Кабул на територията на старото пакистанско посолство в столицата на Афганистан.

Паралелно с това пакистанското правителство отделя значителни средства за образованието на афганистанските бежанци, живеещи в лагери, намиращи се на територията на ИРП. Към края на 2012 г. близо 3710 деца на бежанци са завършили висшето си образование в пакистански ВУЗ и професионални колежи, а над 500 000 са завършили основното си образование в пакистански училища.

През 2011 г. в афганистанските бежански лагери, намиращи се в ИРП, са функционирали 402 основни, средни и професионални училища, в които са учили 169 372 деца на афганистански бежанци, обучавани от 3403 преподаватели,

основно афганистански учители, завършили своето образование в ИРП.

Пакистанското правителство отделя значително внимание и на здравното осигуряване, както и на изграждането на здравни заведения на територията на афганистанските бежански лагери.

През 2011 г. на територията на ИРП все още съществуват 42 бежански лагера, в които живеят 1 742 699 афганистански граждани, регистрирани официално и с издадени лични карти. По провинции те са разпределени както следва:

- в Кхайбер-Пахтунтва общият брой на бежанците е 1 032 745 души (59,89%), като от тях 626 819 пребивават постоянно в изградените 29 лагера, а 405 926 живеят в гр. Пешавар, другите градове и малки населени пунктове. В тези лагери са изградени 398 училища, в които учат 159 982 деца и има 52 здравно-медицински заведения;
- в Белуджистан общият брой на бежанците е 408 260 души (26,67%), като от тях 110 550 пребивават постоянно в 12 лагера, а 297 710 души живеят гр. Куета и другите градове и населени пунктове. В тези лагери са изградени 43 училища, в които учат 20 069 деца и има 13 здравно-медицински заведения;
- в Синдх общият брой на бежанците е 75 256 души (4,36%), които се намират основно в гр. Карачи;
- в Пенджаб (Исламабад) общият брой на бежанците е 202 236 души (11,72%), като от тях 15 038 пребивават постоянно в 1 лагер, а 187 198 души живеят в градовете Лахор, Исламабад и други населени пунктове в провинцията. В бежанския лагер има 9 училища, в които се обучават 1552 деца и има 1 здравно-медицинско заведение;
- в провинция Гилгит-Балтистан и района на Азад Джаму и Кашмир живеят общо 6202 афганистански

бежанци, които обитават по-големите градове и населени пунктове.

Направените от ИРП инвестиции и оказаната икономическа помощ на Афганистан през 2011 г. в трите посочени области могат да бъдат разглеждани основно като продължаване политиката на засилено влияние и пакистанско присъствие в тази страна. Независимо от тежкото икономическо и финансово положение, в което се намира понастоящем ИРП, предвид на стратегическите си интереси в Афганистан, може да се очаква тази тенденция да продължи и през следващите години.

На настоящия етап нерешеният въпрос със завръщането на все още големия брой афганистански бежанци по родните им места остава значителен проблем в двустранните отношения. Афганистанските бежанци, които са активно въвлечени в нелегалния трафик на хора, оръжие и наркотици, продължават да бъдат и най-големият контингент, сред който се набират бойци за ДТ и „Ал Кайда", обучавани са на територията на ИРП и след това изпращани да воюват срещу коалиционните сили от МСПС.

Безспорен е фактът, че в настоящите афганистанско-индийски отношения основна роля играят големите инвестиции и участието на Индия в почти всички сфери на икономиката на Афганистан. Същите могат да бъдат определени като доминиращи в двустранните отношения и вероятно ще продължат да се развиват и задълбочават в бъдеще, включително и след изтеглянето на МСПС. Ръководна и определяща роля в тях ще продължава да играе Индия.

На фона на добре развиващите се афганистанско-индийски отношения в икономически и политически план, може да се очаква обратна реакция от страна на ИРП, разглеждаща територията на Афганистан като поле за проти-

водействие и конфронтация с Индия, което като цяло ще генерира регионално напрежение и ще се отрази негативно върху обстановката за сигурност в международен план.

Вероятно това даде и основание на бившия командващ Сухопътните сили на ИРП до 2013 г. генерал Ашфак Кайани, най-влиятелният военен в държавата през този период, да формулира своята позиция за „стратегическа дълбочина или война на два фронта" и по този начин да намали до минимум сътрудничеството на ПВС с МСПС в борбата срещу тероризма, особено в района на линията „Дюранд" и ФАПЗ на ИРП.

Заключение

Една от най-опасните реалности на съвременния глобален свят е нарастването на заплахата от международен тероризъм. Разпространението на различни екстремистки идеологии и възгледи, както и активната дейност на терористични организации в различни части на света, (приоритетно в Близкия изток и Северна Африка, но не на последно място и в Централна и Южна Азия), като цяло доведоха до разрушаване на традиционните механизми на държавно управление, гарантиране и осигуряване на националната сигурност, което от своя страна осигури безпрецедентно нарастване на незаконното разпространение на оръжие и боеприпаси, както и на вълна от незаконна миграция. Трайно са насадени тенденции към натрапване на нови идеологически и религиозни ценности, целящи промяна в съществуващите политически системи в отделни държави. Всичко това активно се използва от терористичните организации, които умело експлоатират изкривеното тълкуване на религиозните ценности на милиони хора, призовавайки ги към използването на насилствени методи за постигането на собствените си ценности в политическото, международното и религиозното противопоставяне.

През последните години глобалната терористична заплаха придоби качествено нов характер с появата на ИД, чиито лидери бленуват за създаването **на новия световен халифат от Атлантическото крайбрежие до Пакистан**. Макар и трудно, но бавно и методично тези идеи проникват и се възприемат от отделни терористични групи, действащи в района на Южна Азия и по-специално в ИРП, което се опитах да докажа в тази книга. Много трудно може да бъде направена дългосрочна прогноза за това какво влияние те могат да окажат върху цялостния обществено-политически

живот на тази държава, която притежава ядрено оръжие и е важен геополитически играч в тази част на света. Трудно е да бъде дефинирано и дадено универсално определение или рецепта за ефективна борба с тероризма. На базата на личния ми опит обаче съм твърдо убеден, че главното направление за ликвидирането или за ограничаване на терористичната опасност може да бъде единствено чрез създаването на широка международна антитерористична коалиция, имаща стабилна правна база в съответствие с Устава на ООН, с нормите и принципите на международното право, активен обмен на разузнавателна и контраразузнавателна информация между държавите от тази коалиция, колкото и чувствителна да е тази сфера, и не на последно място въоръжени сили на терен с приоритетно използване на специалните части и авиация за провеждане на т.нар. контратерористични операции. Другото направление, без което трудно ще бъде ограничен тероризмът, е свързано с ликвидиране на неговите източници за финансиране, идентифициране на държавите, физическите и юридическите лица, въвлечени във финансови и икономически връзки с терористичните организации, както и блокиране на всички разкрити канали за финансиране на тероризма.

Много хубаво и приятно за демократичната общност звучат призивите и действията за ефективно използване в борбата срещу тероризма на възможностите на институциите на гражданското общество, включително на научните и образователните организации, бизнес обществата, религиозните общности, неправителствените организации и средствата за масова информация. Това е дългосрочна, неясна, мъглива и трудно предвидима стратегия, която няма да даде реални резултати следващите поне двадесет години. Не ги видях и аз по време на моята работа в района на Централна и Южна Азия. Дано един ден фактите да ме опровергаят. За сега остава единствено Оптимизмът.

С федералния министър на отбраната на ИРП г-н Чаудри Ахмед Мухтар по време на първия прием, даден по случай „Деня на храбростта" и празника на Българската армия на 06.05.2008 г.

С доайена на военнодипломатическия корпус в Исламабад бригаден генерал Виджей Моктар (Непал) по време на първия прием, даден на 06.05.2008 г.

В района на Суат след провеждането на операция „Истинският път". Пленено оръжие на бойците от „Ал Кайда", ПДТ, афганистанското ДТ и ИДУ.

В района на Суат след провеждането на операция „Истинският път". Пленено оръжие на бойците от „Ал Кайда", ПДТ, афганистанското ДТ и ИДУ.

В района на Суат след провеждането на операция „Истинският път". Пленено оръжие на бойците от „Ал Кайда", ПДТ, афганистанското ДТ и ИДУ.

Районът на Южен Вазиристан след провеждането на операция „Пътят на освобождението“. Щабът на ДПТ, от където се е ръководила съпротивата срещу участващите в операцията части и подразделения на ПВС и Граничния корпус (юни 2010 г.).

Брифинг, свързан с провеждането на операция „Пътят на освобождението“ (юни 2010 г.).

Център за обучение на атентатори самоубийци (основно деца между 8 и 16 години), намиращ се в района на областния център Вана на Южен Вазиристан, разрушен по време на операция „Пътят на освобождението" (юни 2010 г.).

Център за обучение на атентатори самоубийци (основно деца между 8 и 16 години), намиращ се в района на областния център Вана на Южен Вазиристан, разрушен по време на операция „Пътят на освобождението“ (юни 2010 г.).

Център за обучение на атентатори самоубийци (основно деца между 8 и 16 години), намиращ се в района на областния център Вана на Южен Вазиристан, разрушен по време на операция „Пътят на освобождението" (юни 2010 г.).

Център за обучение на атентатори самоубийци (основно деца между 8 и 16 години), намиращ се в района на областния център Вана на Южен Вазиристан, разрушен по време на операция „Пътят на освобождението" (юни 2010 г.).

Мирослав Мирчев

КАПАН ЗА МЕЧКИ

Българска
Първо издание

Редактор: Пенка Йончева
Предпечат: Ди Пи Ар ЕООД
Печат: ПиП Апостолови ЕООД

Издава: ДИ ПИ АР ЕООД, 2018 г. София